

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

«ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ»

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ),
Μέτρο 2.5 «Δια Βίου Εκπαίδευση», Κατηγορία Πράξεων 2.5.1.α: «Ανάπτυξη των ΙΔΒΕ
και λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης», Ενέργεια 2.5.1 «Εναλλακτικές
μορφές δια βίου εκπαίδευσης»

ΑΝΑΔΟΧΟΣ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΛΑΜΠΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Α.Ε.

Το Έργο συγχρηματοδοτείται
έως 80% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
& 20% από εθνικούς πόρους

ΑΘΗΝΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	4
1.1 ΥΠΟΕΡΓΟ 1: Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας.....	6
1.2 ΥΠΟΕΡΓΟ 2: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για άτομα με αναπηρία στις νέες τεχνολογίες.....	7
1.3 ΥΠΟΕΡΓΟ 13: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Φοιτητών σε θέματα αναπηρίας.....	7
1.4 ΥΠΟΕΡΓΑ 3, 4, 5, 6: Αναπαραγωγή, Αγορά, Αναπροσαρμογή Εκπαιδευτικού Υλικού.....	9
1.5 ΥΠΟΕΡΓΟ 7: Διαχείριση και υποστηρικτικές υπηρεσίες Έργου.....	9
1.6 ΥΠΟΕΡΓΟ 8: Ενημέρωση, προβολή, διάχυση και δημοσιότητας του Έργου.....	10
1.7 ΥΠΟΕΡΓΟ 9: Δημιουργία Υλικού Προβολής.....	10
1.8 ΥΠΟΕΡΓΟ 10: Δημοσιεύσεις στον τύπο και σε περιοδικά.....	11
1.9 ΥΠΟΕΡΓΟ 11: Αξιολόγηση.....	11
1.10 ΥΠΟΕΡΓΟ 12: Μελέτες.....	11
1.11 Φορέας υλοποίησης του Έργου.....	12
1.12 Προϋπολογισμός Έργου.....	12
1.13 Χρονοδιάγραμμα Έργου.....	12
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	13
2.1 Οι θεμελιώδεις αρχές αξιολόγησης.....	13
2.2 Άλλα βασικά χαρακτηριστικά της αξιολόγησης.....	14
2.3 Στάδια υλοποίησης της αξιολόγησης.....	16
2.4 Επίπεδα αξιολόγησης του Έργου.....	17
2.4.1 Αξιολόγηση του πλαισίου του έργου.....	18
2.4.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του Έργου.....	19
2.4.3 Αξιολόγηση του αποτελέσματος του Έργου.....	21
3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.....	22
3.1 Η αξιολόγηση του πλαισίου του Έργου.....	22
3.1.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Έργου.....	23
3.1.2 Ομάδα στόχος, κοινωνικο-οικονομικό και θεσμικό πλαίσιο, συμμετέχοντες στο Έργο.....	29
3.1.3 Ισχυρά και αδύνατα σημεία του Έργου.....	37
3.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του Έργου.....	53
- Το Σύστημα Διαχείρισης του Έργου.....	53
- Οι Φάκελοι παρακολούθησης της υλοποίησης του Έργου.....	53
3.2.1 Σύστημα Διαχείρισης του Έργου.....	54
3.2.2 Φάκελοι παρακολούθησης της υλοποίησης του Έργου.....	70
3.2.3 Δημοσιότητα.....	74
3.2.4 Εσωτερική αξιολόγηση του Έργου.....	79
3.3 Αξιολόγηση του αποτελέσματος του Έργου.....	81
3.4 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.....	89
3.4.1 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών Υποέργου 1.....	89
3.4.2 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών Υποέργου 2.....	96
3.5 Συμπερασματική διαπίστωση.....	103
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	110

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εισαγωγική σημείωση για τη σχεδιαζόμενη και πραγματική χρονική διάρκεια του Έργου

Από την αλληλογραφία ανάμεσα στο φορέα υλοποίησης και την ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ προκύπτει ότι βάσει του ΤΔΕ/Υ που κατατέθηκε από την Ε.Σ.Α.μεΑ. (αρ. πρωτ. ΕΥΔ 28555/15.12.06), το χρονοδιάγραμμα του έργου όριζε ως ημερομηνία έναρξης υλοποίησης την 1/02/2007 και ως ημερομηνία λήξης την 31/08/2008. Η ΕΥΔ/ΕΠΕΑΕΚ έκανε αποδεκτό το ΤΔΕ/Υ τον Μάρτιο του 2007 (αρ. πρωτ. ΕΥΔ 5734/21.03.2007) Ωστόσο, το υποβληθέν χρονοδιάγραμμα δεν ήταν εφικτό να τηρηθεί, δεδομένου ότι η Απόφαση της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την έγκριση του Έργου δημοσιεύθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου 2007 (ΦΕΚ 1770 Τεύχος Β'), ενώ Απόφαση Ένταξης του Έργου έγινε στις 12 Σεπτεμβρίου 2007 (αρ. πρωτ. ΕΥΔ 19736).

Σε απάντησή της η ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ (Ιανουάριος 2008), αναγνωρίζοντας το ανωτέρω πρόβλημα, ενέκρινε παράταση του φυσικού αντικειμένου μέχρι 30 Νοεμβρίου 2008, του εκπαιδευτικού έργου έως 31 Οκτωβρίου 2008 και του οικονομικού αντικειμένου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2008.

Με βάση τα ανωτέρω ενώ η σχεδιαζόμενη διάρκεια του Έργου ήταν 18 μήνες, η πραγματική χρονική διάρκειά του περιορίστηκε σε 10 μήνες.

Η εισαγωγική αναφορά στην απόκλιση της πραγματικής από τη σχεδιαζόμενη διάρκεια είναι προφανώς εξαιρετικά κρίσιμη διότι επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τους ρυθμούς υλοποίησης του Έργου. Ωστόσο, η ομάδα αξιολόγησης υπογραμμίζει ότι η σχεδόν κατά το ήμισυ περικοπή του χρόνου υλοποίησης, δεν επηρέασε την ποιότητα και αποτελεσματικότητα υλοποίησης του Έργου.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Βασικός λόγος που οδήγησε το φορέα υλοποίησης στο σχεδιασμό του συγκεκριμένου Έργου είναι ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν υποστεί και συνεχίζουν να υφίστανται καθημερινά παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας και για δεκαετίες στερήθηκαν την πρόσβαση σε κοινωνικά αγαθά. Στερήθηκαν του δικαιώματος των ίσων ευκαιριών και της δυνατότητας πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στις νέες τεχνολογίες, στην υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, στον αθλητισμό και στην ψυχαγωγία, σε αγαθά και υπηρεσίες. Είναι σαφές ότι η έλλειψη πρόσβασης σε αυτά τα δικαιώματα συνιστά κατάφορη παραβίαση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Η συμπερίληψη των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε συμβάσεις και νομοθεσία είναι βασική προϋπόθεση στον αγώνα του αναπηρικού κινήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, από μόνη της μια τέτοια νομική αναγνώριση δεν είναι επαρκής. Οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους πρέπει να κάνουν αυτές τις νομοθετικές διατάξεις πράξη στη ζωή.

Το επόμενο βήμα στον αγώνα για την άρση της πάσης φύσεως εμπόδια είναι η διασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Η αποτύπωση δικαιωμάτων σε νομοθετικές διατάξεις δε σημαίνει ότι αυτομάτως εφαρμόζονται και στην καθημερινή ζωή. Η αποτελεσματικότητα ενός νομικού κειμένου εξαρτάται τόσο από τη δύναμη των διακηρύξεών του όσο και από την εφαρμογή του. Επιπλέον, η εφαρμογή ενός νομικού κειμένου εξαρτάται και από την πίεση που οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία είναι σε θέση να ασκήσουν σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας ζωής.

Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να είναι ενημερωμένα για τα δικαιώματά τους στον τομέα της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων, της πρόσβασης στα μέσα μεταφοράς, στον πολιτισμό κ.λπ. Σε αυτό ακριβώς επιχειρεί να συμβάλλει το Έργο *«Εκπαιδευτική ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και των στελεχών των αναπηρικών οργανώσεων»*. Σκοπός του Έργου είναι να παρασχεθούν οι γνώσεις στα στελέχη των αναπηρικών οργανώσεων ή/και στους εργαζόμενους σε αυτές ώστε να

λειτουργήσουν ως ακτιβιστές και συνήγοροι των ατόμων με αναπηρία και να είναι σε θέση να ενημερώνουν τα άτομα με αναπηρία για τα δικαιώματά τους, να παρακολουθούν την εφαρμογή της νομοθεσίας και να αγωνίζονται για επιπλέον πολιτικές και νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Το Έργο «*Εκπαιδευτική ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και των στελεχών των αναπηρικών οργανώσεων*», το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (ΕΠΕΑΕΚ) Μέτρο 2.5 «Δια Βίου Εκπαίδευση» και ειδικότερα στην Κατηγορία Πράξεων 2.5.1.α: «Ανάπτυξη των Ι.Δ.Β.Ε. και Λειτουργία Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης» της Ενέργειας 2.5.1 «Εναλλακτικές Μορφές δια Βίου Εκπαίδευσης» αποτελείται από τρία προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (Υποέργο 1, 2 και 13) και μια σειρά από παραδοτέα που σχετίζονται με αυτά. Πιο συγκεκριμένα:

Υποέργο 1: Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας

- Εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού
- Εκπαίδευση Εκπαιδευτών
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας

Υποέργο 2: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για άτομα με αναπηρία στις νέες τεχνολογίες

Υποέργο 3: Αναπαραγωγή εκπαιδευτικού υλικού

Υποέργο 4: Αγορά εκπαιδευτικού υλικού

Υποέργο 5: Αναπροσαρμογή εκπαιδευτικού υλικού σε μορφή Braille

Υποέργο 6: Σχεδιασμός, παραγωγή και αναπαραγωγή DVD για νοηματική γλώσσα

Υποέργο 7: Διαχείριση και υποστηρικτικές υπηρεσίες Έργου

Υποέργο 8: Ενημέρωση, προβολή, διάχυση και δημοσιότητας του Έργου

Υποέργο 9: Δημιουργία Υλικού Προβολής

Υποέργο 10: Δημοσιεύσεις στον τύπο και σε περιοδικά

Υποέργο 11: Αξιολόγηση

- Ανάπτυξη συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης
- Εξωτερική Αξιολόγηση

Υποέργο 12: Μελέτες

Υποέργο 13: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Φοιτητών σε θέματα αναπηρίας.

1.1 ΥΠΟΕΡΓΟ 1: Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του αναπηρικού

κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας

Το Υπόεργο 1 αφορά την εκπαίδευση 500 αιρετών στελεχών του αναπηρικού κινήματος και εργαζομένων σε οργανώσεις ατόμων με αναπηρία στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας για διάρκεια 250 ωρών. Στόχος του Υπόεργου 1 είναι η εκπαίδευση των ανωτέρω στελεχών και ο εφοδιασμός τους με βασικές γνώσεις ώστε να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη συνδικαλιστικής εκπροσώπησης και διεκδίκησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, καθώς να συμβάλλουν στον έλεγχο της εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας. Η εκπαίδευσή τους αφορούσε τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

	Θεματικές Ενότητες	Ωρες
1	Σύντομη παρουσίαση του αναπηρικού κινήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη	24
2	Θεωρητικά μοντέλα πολιτικής για την αναπηρία	24
3	Νομοθεσία για την αναπηρία	30
4	Ελληνική πολιτεία, φορείς δημόσιας διοίκησης, κοινωνικοί εταίροι, κοινωνία των πολιτών	18
5	Απασχόληση και άτομα με αναπηρία	24
6	Εκπαίδευση και άτομα με αναπηρία	24
7	Κοινωνική πολιτική και άτομα με αναπηρία	30
8	Προσβασιμότητα και άτομα με αναπηρία	24
9	Μ.Μ.Ε. και άτομα με αναπηρία	24
10	Σχεδιάζοντας στην πράξη τη νέα πολιτική για την αναπηρία/πρακτικά εργαλεία	28

1.2 ΥΠΟΕΡΓΟ 2: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για άτομα με αναπηρία στις νέες τεχνολογίες

Το Υποέργο 2 αφορά την εκπαίδευση 300 ατόμων με αναπηρία στη χρήση Η/Υ για 150 ώρες. Στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος εκπαίδευσης είναι η καταπολέμηση του ψηφιακού αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρία.

Η εκπαίδευσή τους αφορούσε τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

	Θεματικές Ενότητες	Ωρες
1	Εισαγωγή στους Η/Υ	15
2	Λειτουργικά συστήματα και διαχείριση αρχείων, (windows)	15
3	Επεξεργασία κειμένου, (word)	30
4	Λογιστικά φύλλα, (excel)	30
5	Παρουσιάσεις, (power point)	30
6	Ηλεκτρονική επικοινωνία, (internet explorer – outlook) υπηρεσίες διαδικτύου	30

1.3 ΥΠΟΕΡΓΟ 13: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Φοιτητών σε θέματα αναπηρίας

Το Υποέργο 13 αφορά την εκπαίδευση 400 φοιτητών σε θέματα αναπηρίας για 24 ώρες. Οι στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος εκπαίδευσης είναι:

- Η επιμόρφωση των νέων επιστημόνων σε θέματα αναπηρίας.
- Η διάδοση της νέας δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας.
- Η διάδοση της υποχρέωσης για ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές.
- Η ανάδειξη των εμποδίων και των διακρίσεων που βιώνουν καθημερινά τα άτομα με αναπηρία σε όλους τους τομείς.

- Η ανάδειξη της ανομοιογένειας των αναγκών των ατόμων ανάλογα με την κατηγορία αναπηρίας (τυφλοί, κωφοί, άτομα με κινητική αναπηρία, με νοητική αναπηρία, κ.λπ.).

Η εκπαίδευση των φοιτητών αφορά τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

Σχολή/Τμήμα	Θεματικές Ενότητες	Ωρες
Κοινό πρόγραμμα όλων των Σχολών/Τμημάτων	Η δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας	4
Αρχιτεκτονικής	Σχεδιάζοντας για όλους - τεχνικές προδιαγραφές προσβασιμότητας για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία	20
Νομικής	Εθνική, ευρωπαϊκή νομοθεσία, διεθνείς πράξεις, νομοθεσία καταπολέμησης των διακρίσεων – προσφυγή λόγω διακριτικής μεταχείρισης	20
Παιδαγωγικών Σπουδών	Σχολείο για όλους – κοινωνική ένταξη μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος – ειδική αγωγή – διαχείριση διαφορετικότητας μέσω του σχολείου	20
Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	Δημοσιογραφική δεοντολογία σε θέματα αναπηρίας – ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων	20
Ψυχολογίας	Υποστήριξη – ενδυνάμωση – ενίσχυση - συμβουλευτική οικογένειας	20

1.4 ΥΠΟΕΡΓΑ 3, 4, 5, 6: Αναπαραγωγή, Αγορά, Αναπροσαρμογή

Εκπαιδευτικού Υλικού

Το *Υποέργο 3* αφορά την αναπαραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργείται στο πλαίσιο του Υποέργου 1. Το μεν «Εγχειρίδιο Εκπαιδευομένου» σε 1000 αντίτυπα, το δε «Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή» σε 100 αντίτυπα.

Το *Υποέργο 4* αφορά την αγορά βιβλίου που να καλύπτει τις έξι θεματικές ενότητες του εκπαιδευτικού προγράμματος «Νέες τεχνολογίες και άτομα με αναπηρία», (Υποέργο 2).

Το *Υποέργο 5* αφορά την προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού (Εγχειρίδιο Εκπαιδευόμενου) που δημιουργείται στο πλαίσιο του Υποέργου 1 σε γραφή Braille και σε CD (ηχητική μορφή) για τους τυφλούς εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές.

Το *Υποέργο 6* αφορά την προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού (Εγχειρίδιο Εκπαιδευόμενου) που δημιουργείται στο πλαίσιο του Υποέργου 1 σε DVD με ηχητική περιγραφή και νοηματική γλώσσα για τους κωφούς εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές.

1.5 ΥΠΟΕΡΓΟ 7: Διαχείριση και υποστηρικτικές υπηρεσίες Έργου

Το Υποέργο 7 αφορά την προετοιμασία και οργάνωση των προγραμμάτων εκπαίδευσης (επικοινωνία με περιφερειακούς συντονιστές, αποστολή εκπαιδευτικού υλικού κ.λπ.) καθώς τη διαχείρισή του.

Επίσης, αφορά την εφαρμογή εσωτερικής αξιολόγησης, η οποία αποτελείται από την *ενδιάμεση* και την *τελική* εσωτερική αξιολόγηση. Η *ενδιάμεση* αξιολόγηση αποσκοπεί κυρίως στον εντοπισμό πιθανών αποκλίσεων από τους αρχικούς στόχους του εκπαιδευτικού έργου και απαιτούμενες διορθωτικές παρεμβάσεις για την επιτυχή εκπλήρωσή του. Η *τελική* αξιολόγηση αποσκοπεί στην καταγραφή των τελικών αποτελεσμάτων, την ταύτισή τους ή μη με τους αρχικούς στόχους και είναι

«είσοδος» για τα επόμενα παρόμοια προγράμματα.

1.6 ΥΠΟΕΡΓΟ 8: Ενημέρωση, προβολή, διάχυση και δημοσιότητας του Έργου

Το Υποέργο 8 αφορά τη διοργάνωση ενός Εθνικού Διήμερου Συνεδρίου στην Αθήνα για περίπου 500 συμμετέχοντες. Οι στόχοι του συνεδρίου είναι:

- Η διάδοση της νέας δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας
- Η διάδοση της υποχρέωσης για ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές
- Η ανάδειξη της ανάγκης για συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στα κέντρα λήψης αποφάσεων
- Η ανάδειξη των εμποδίων και των διακρίσεων που βιώνουν καθημερινά τα άτομα με αναπηρία σε όλους τους τομείς
- Η ανάδειξη της ανομοιογένειας των αναγκών των ατόμων ανάλογα με την κατηγορία αναπηρίας (τυφλοί, κωφοί, άτομα με κινητική αναπηρία, με νοητική αναπηρία, κ.λπ.)
- Η παρουσίαση του έργου και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του.

Επίσης, το Υποέργο περιλαμβάνει τη διοργάνωση πέντε Τοπικών Ημερίδων αντίστοιχου σκοπού και περιεχομένου με του Εθνικού Συνεδρίου, σε μικρότερη βέβαια κλίμακα.

1.7 ΥΠΟΕΡΓΟ 9: Δημιουργία Υλικού Προβολής

Το Υποέργο 9 αφορά τη δημιουργία Ραδιοφωνικού Μηνύματος, Αφίσας 50×70, τρίπτυχου ενημερωτικού Εντύπου, Φακέλου, Πιστοποιητικών επιτυχούς συμμετοχής και «λαβάρων» με τα λογότυπα των διοργανωτών.

1.8 ΥΠΟΕΡΓΟ 10: Δημοσιεύσεις στον τύπο και σε περιοδικά

Το Υποέργο 10 αφορά την καταχώρηση δελτίων τύπου, π.χ. για πρόσκληση συμμετεχόντων στα προγράμματα εκπαίδευσης και δημοσιεύσεις σε περιοδικά.

1.9 ΥΠΟΕΡΓΟ 11: Αξιολόγηση

Το Υποέργο 11 αφορά τη σχεδίαση και την ανάπτυξη των αξιολογητικών εργαλείων, ειδικά ερωτηματολόγια και τεχνικές συνεντεύξεων, για την καταγραφή ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών για το έργο, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την εσωτερική αξιολόγηση.

Επίσης, το Υποέργο 11 περιλαμβάνει την *εξωτερική* αξιολόγηση η οποία αναφέρεται στο πλαίσιο, στη διαδικασία και στα αποτελέσματα του Έργου. *Παραδοτέο του Υποέργου 11 είναι η παρούσα έκθεση.*

1.10 ΥΠΟΕΡΓΟ 12: Μελέτες

Το Υποέργο 12 αφορά την εκπόνηση μελέτης σχετικά με:

- Τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα της δια βίου μάθησης μπορούν να καλύψουν το εκπαιδευτικό χάσμα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό, λαμβάνοντας πάντα υπόψη ότι τα άτομα με αναπηρία είναι μία ανομοιογενής ομάδα πληθυσμού, οι ανάγκες της οποίας διαφοροποιούνται ανάλογα με την κατηγορία και την βαρύτητα της αναπηρίας,
- τον τρόπο με τον οποίο άλλες χώρες προσεγγίζουν το ζήτημα της δια βίου μάθησης, (παραδείγματα καλής πρακτικής),
- τη βιωσιμότητα του έργου.

1.11 Φορέας υλοποίησης του Έργου

Φορέας υλοποίησης του Έργου είναι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) η οποία αποτελεί τον τρίτοβάθμιο κοινωνικό και συνδικαλιστικό φορέα του αναπηρικού κινήματος της χώρας. Ιδρύθηκε το 1989 από οργανώσεις ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους, προκειμένου να υπερασπιστεί θέματα κοινού ενδιαφέροντος για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας (Καταστατικό Ε.Σ.Α.μεΑ., Άρθρο 4) και να αποτελέσει έναν ανεξάρτητο και ισχυρό φορέα εκπροσώπησής τους στην ελληνική Πολιτεία και κοινωνία.

Κύρια αποστολή της είναι η καταπολέμηση των διακρίσεων που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία και η κατοχύρωση των δικαιωμάτων αυτών και των οικογενειών τους. Σήμερα, η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέχει επίσημα τη θέση του Κοινωνικού Εταίρου σε ζητήματα που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους (Ν.2430/96 και άλλες κείμενες διατάξεις) και αγωνίζεται για την προώθηση πολιτικών που συμβάλλουν στην πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

1.12 Προϋπολογισμός Έργου

Ο Προϋπολογισμός του Έργου ανέρχεται σε 2.086.850 €.

1.13 Χρονοδιάγραμμα Έργου

1 Φεβρουαρίου 2007 έως 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2008.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στο σημείο αυτό παρατίθενται οι θεμελιώδεις αρχές βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση του Έργου και καταγράφονται βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία που διέπουν την αξιολόγηση του Έργου.

2.1 Οι θεμελιώδεις αρχές αξιολόγησης

Οι θεμελιώδεις αρχές αξιολόγησης κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες:

- i. Τις κατευθυντήριες γραμμές της διακήρυξης του Έργου
- ii. Τις κατευθυντήριες αρχές της Ε.Ε. για την αξιολόγηση
- iii. Τις γενικότερες αρχές αξιολόγησης

Κατευθυντήριες γραμμές της διακήρυξης του Έργου

Η μεθοδολογία της εξωτερικής αξιολόγησης ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές όπως αυτές περιγράφονται στην παράγραφο 13 της Διακήρυξης 1920/30.05.2008, «Προδιαγραφές και χαρακτηριστικά Έργου».

Κατευθυντήριες αρχές της Ε.Ε. για την αξιολόγηση

- Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την Αξιολόγηση της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 (διατάξεις Ν.2860/2000 «Διαχείριση, Παρακολούθηση, Έλεγχος Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης», Κανονισμού (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου της Ε.Ε «Περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία», Κανονισμού (ΕΚ) 1784/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» κ.ά.).
- Τις μεθοδολογικές κατευθύνσεις της Ε.Ε., όπως διατυπώνονται στα σχετικά Έγγραφα της Ε.Ε. (π.χ. European Commission, Directorate General XVI Regional Policy and Cohesion, Co-ordination and evaluation of Operations).

Γενικότερες αρχές αξιολόγησης

Επίσης, η αξιολόγηση κινείται στο πλαίσιο των προδιαγραφών και κατευθυντήριων αρχών αξιολόγησης, όπως αυτές καταγράφονται στη σχετική βιβλιογραφία και σε κείμενα διεθνών, αλλά και εθνικών ενώσεων αξιολόγησης. Ενδεικτικώς αναφέρονται:

- European Evaluation Society <http://www.europeanevaluation.org/>
- Swiss Evaluation Society (2005), Evaluation Standards, <http://www.seval.ch/en/>
- German Evaluation Society (2001), Evaluation Standards, <http://www.degeval.de>
- UK Evaluation Society, <http://www.evaluation.org.uk>

Παράλληλα με τις ανωτέρω γενικές μεθοδολογικές αρχές η αξιολόγηση στηρίζεται και λαμβάνει υπόψη τις ευρύτερες αρχές και την αντίστοιχη πολιτική για τα άτομα με αναπηρία, όπως αποτυπώνονται σε κείμενα Διεθνών Οργανισμών (π.χ. Ο.Η.Ε.), σε Διεθνείς Συνθήκες και στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε. και της Ελλάδας.

2.2 Άλλα βασικά χαρακτηριστικά της αξιολόγησης

Κρίσιμα στοιχεία της αξιολόγησης είναι κατ' αρχήν η ικανοποίηση των ζητούμενων της αξιολόγησης, όπως αυτά καταγράφονται στη διακήρυξη και στη σύμβαση, η επάρκεια της μεθοδολογίας, η αξιοπιστία των χρησιμοποιηθέντων στοιχείων, η εγκυρότητα, η ποιότητα, η τεκμηρίωση και αντικειμενικότητα των συμπερασμάτων, η σαφήνεια της Τελικής Έκθεσης, κ.ά. Σημαντική παράμετρο της αξιολόγησης συνιστά ο σεβασμός των δικαιωμάτων των ωφελούμενων από το Έργο. Επίσης υπήρξε μέριμνα ώστε οι εργασίες της αξιολόγησης να μην παρεμποδίσουν την υλοποίηση του Έργου (υπερβολικός φόρτος συμμετοχής σε πρωτογενείς έρευνες, focus group, μελέτες περιπτώσεων κ.λπ.). Επίσης, στην αξιολόγηση καταβάλλεται προσπάθεια για τον εντοπισμό και τη διαφοροποίηση των αντικειμενικών προβλημάτων από τις υποκειμενικές αδυναμίες στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του Έργου.

Η αξιολόγηση αντιμετωπίζει ως ενιαίο σύστημα:

- Τις ανάγκες της ομάδας στόχου
- Τους στόχους και τις εισροές του Έργου
- Τη διαδικασία υλοποίησης του Έργου
- Τις εκροές (προϊόντα, υπηρεσίες), τα άμεσα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις (μακροπρόθεσμα αποτελέσματα)

Από τη συσχέτιση των ανωτέρω στοιχείων του ενιαίου συστήματος προκύπτουν βασικές παράμετροι-κριτήρια της αξιολόγησης:

Επάρκεια, που προκύπτει από τη σύγκριση των επιπτώσεων (μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων) με τις ανάγκες της ομάδας στόχου.

Αποτελεσματικότητα, (effectiveness) που προκύπτει από τη σύγκριση των στόχων του προγράμματος με τα αποτελέσματα (άμεσα και μακροπρόθεσμα).

Αποδοτικότητα, (efficiency) που προκύπτει από τη συσχέτιση των εισροών του προγράμματος με τα άμεσα αποτελέσματα και τις εκροές (παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες).

Οι επιπτώσεις (τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα ως προς τις ανάγκες), τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα (ως προς τους στόχους) και τα άμεσα αποτελέσματα, καθώς και οι εκροές (παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες), αντιστοιχούν στους γενικούς στρατηγικούς, στους ειδικούς στρατηγικούς και στους επιχειρησιακούς στόχους. Κατ' αναλογία υπάρχει και αντιστοιχία με την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα.

Κρίσιμο στοιχείο αξιολόγησης είναι επίσης η **συνοχή** (coherence), εξωτερική και εσωτερική. Η εσωτερική συνοχή αναφέρεται στη σχέση μεταξύ στόχων και ενεργειών, ενώ η εξωτερική συνοχή στη συμβατότητα των ενεργειών με τις παράλληλες πολιτικές που ασκούνται στο συγκεκριμένο θέμα.

2.3 Στάδια υλοποίησης της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση περιλαμβάνει τα παρακάτω τρία στάδια:

α. Σχεδιασμός αξιολόγησης:

- Σαφής οριοθέτηση του αντικειμένου της αξιολόγησης.
- Σαφής προσδιορισμός των στόχων της αξιολόγησης.

β. Διαδικασία υλοποίησης αξιολόγησης.

γ. Διαδικασία συγγραφής Τελικής Έκθεσης:

- Συγγραφή σχεδίου Τελικής Έκθεσης.
- Μετα-αξιολόγηση.
- Συγγραφή Τελικής Έκθεσης.

Με δεδομένο ότι μία εσφαλμένη αξιολόγηση μπορεί να οδηγήσει σε λάθος αποφάσεις, θα επιχειρηθεί στο βαθμό που υπάρχει η χρονική δυνατότητα η αξιολόγηση της κύριας αξιολόγησης (μετα-αξιολόγηση). Αυτό μπορεί να γίνει με τη διαδικασία της αυτο-αξιολόγησης της ομάδας που θα διεξάγει την αξιολόγηση ή/και με τη βοήθεια της Αναθέτουσας Αρχής (Ε.Σ.Α.μεΑ.) πριν την οριστική παράδοση της τελικής έκθεσης.

Για το σκοπό αυτό, εκτός από την Τελική Έκθεση, στη διάθεση της Αναθέτουσας Αρχής (Ε.Σ.Α.μεΑ.) θα είναι και το σύνολο των πρωτογενών στοιχείων (π.χ. συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, κείμενα συνεντεύξεων) και όλο το σχετικό υλικό συγγραφής της Τελικής Έκθεσης.

2.4 Επίπεδα αξιολόγησης του Έργου

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές όπως αυτές περιγράφονται στην παράγραφο 13 της Διακήρυξης 1920/30.05.2008, «Προδιαγραφές και χαρακτηριστικά Έργου», η αξιολόγηση αφορά:

- i. Το πλαίσιο.
- ii. Τη διαδικασία.
- iii. Τα αποτελέσματα.

2.4.1 Αξιολόγηση του πλαισίου του έργου

Στη φάση αξιολόγησης του πλαισίου γίνεται η αξιολόγηση βασικών χαρακτηριστικών του έργου (αξιολόγηση θεωρητικού και πρακτικού σκέλους, ανταπόκριση των στόχων και των προτεραιοτήτων του Έργου με τις ανάγκες των συμμετεχόντων, κ.λπ.), προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και αναδεικνύονται τα ισχυρά και αδύνατα σημεία του Έργου. Πιο αναλυτικά η αξιολόγηση του πλαισίου περιλαμβάνει:

- *Βασικά χαρακτηριστικά του Έργου*
 - Αξιολόγηση θεωρητικού και πρακτικού σκέλους.
 - Συμβατότητα των στόχων του Έργου με τους στόχους της Ενέργειας 2.5.1 «Εναλλακτικές Μορφές δια Βίου Εκπαίδευσης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση».
 - Συμβατότητα των στόχων του Έργου με το σχεδιασμό του Έργου.
 - Αξιολόγηση ρεαλιστικότητας - εφικτότητας των στόχων.

- *Ομάδα στόχος, κοινωνικο-οικονομικό και θεσμικό πλαίσιο, συμμετέχοντες στο Έργο*
 - Προσδιορισμός χαρακτηριστικών και αναγκών των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα κατά επιμέρους κατηγορίες (ηλικία, φύλο, είδος αναπηρίας, βαθμός αναπηρίας, κ.ά).
 - Συμπερασμάτων της αξιολόγησης.

- *Ισχυρά και αδύνατα σημεία του Έργου*

Από πλευράς μεθοδολογίας στο πεδίο αυτό θα γίνεται κυρίως μελέτη και ανάλυση του υπό αξιολόγηση έργου (φιλοσοφία, στόχοι, στρατηγική, οργάνωση κ.λπ.). Όσον αφορά τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών και αναγκών των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα κατά επιμέρους κατηγορίες (ηλικία, φύλο, κ.ά.), χρησιμοποιούνται στοιχεία από την πρωτογενή έρευνα της ενδιάμεσης και τελικής εσωτερικής αξιολόγησης που έγινε βάσει ειδικά σχεδιασμένων ερωτηματολογίων.

2.4.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του Έργου

Η φάση αξιολόγησης της διαδικασίας περιλαμβάνει την παρακολούθηση και αποτίμηση της υλοποίησης των στόχων του προγράμματος.

Στην ενότητα αυτή η αξιολόγηση εξετάζει την επάρκεια και την ποιότητα των διαχειριστικών μηχανισμών, ως προς την αποτελεσματική υλοποίηση του Έργου. Επίσης, η αξιολόγηση αναφέρεται στην ποιότητα των ρυθμίσεων υλοποίησης, παρακολούθησης και ελέγχου. Τα ζητούμενα της ενότητας αυτής είναι ο προσδιορισμός και η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων μηχανισμών στην κατεύθυνση της αξιολόγησης του βαθμού της συνεργασίας και συνεισφοράς τους στην πρόοδο υλοποίησης του Έργου.

Για το σκοπό αυτό εξετάζονται:

- *Καταλληλότητα και σαφήνεια του Συστήματος Διαχείρισης*
 - Σύστημα ροής πληροφοριών.
 - Σύστημα ελέγχου χρονοδιαγράμματος
 - Μηχανισμοί και διαδικασίες ελέγχου υλοποίησης και έγκαιρης παρέμβασης

- *Επάρκεια και αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου – διασφάλισης ποιότητας*
 - Αξιολόγηση οργανωτικής, διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης.
 - Προβλήματα και δυσκολίες (αίτια, διορθωτικές ενέργειες, αποτελεσματικότητα).
 - Τήρηση Αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό, διερεύνηση είδους και αιτιών απόκλισης, επίπτωση των αποκλίσεων στους στόχους του προγράμματος.

- *Λοιπές παράμετροι υλοποίησης του Έργου που αφορούν την αξιολόγηση της διαδικασίας*
 - Διαδικασίες επιλογής προσωπικού

- Εκπαίδευση εκπαιδευτών (εκπαιδευτικό σεμινάριο, υλικό προς τους εκπαιδευτές, σημειώσεις κ.ά.)
- Υποδομές-εξοπλισμός
- Τεχνική υποστήριξη
- Δημοσιότητα.

2.4.3 Αξιολόγηση του αποτελέσματος του Έργου

Στη φάση αξιολόγησης του αποτελέσματος γίνεται η εκτίμηση και ερμηνεία της αξίας των αποτελεσμάτων και των προϊόντων του προγράμματος. Η αξιολόγηση του αποτελέσματος περιλαμβάνει την καταγραφή και ανάλυση των επιπτώσεων που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή του προγράμματος. Την αξιολόγηση του αποτελέσματος ακολουθεί η διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση παρόμοιων προγραμμάτων που θα υλοποιηθούν στο μέλλον.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων περιλαμβάνει:

- Ανταπόκριση του Έργου στις πραγματικές ανάγκες της ομάδας στόχου.
- Αξιολόγηση επιπτώσεων από την υλοποίηση του Έργου στην ομάδα στόχο.
- Επιπτώσεις στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον της ομάδας στόχου.
- Αξιολόγηση βαθμού επίτευξης των στόχων του προγράμματος.
- Προσδιορισμός αιτιών ενδεχόμενης απόκλισης των αποτελεσμάτων από τους στόχους.
- Εντοπισμός και ανάδειξη καινοτόμων διαδικασιών, πρακτικών, εκπαιδευτικών εργαλείων κ.λπ.
- Ανάδειξη αδυναμιών του Έργου, αλλά παράλληλα έμφαση στα πλεονεκτήματα, τα ισχυρά σημεία και τις καλές πρακτικές.
- Διερεύνηση αναγκαιότητας και δυνατοτήτων συνέχισης του Έργου.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το Έργο υλοποιήθηκε πλήρως με εξαίρεση το Υποέργο 13, το οποίο αφορά την εκπαίδευση σε θέματα αναπηρίας φοιτητών διαφόρων Σχολών και Τμημάτων των Α.Ε.Ι. (αρχιτεκτονικής, νομικής, παιδαγωγικών σχολών, Μ.Μ.Ε. και ψυχολογίας) δεν υλοποιήθηκε. Οι λόγοι ήταν αντικειμενικοί και πέραν των δυνατοτήτων της Ε.Σ.Α.μεΑ. Πρόκειται για την αδυναμία εύρεσης αιθουσών διδασκαλίας στα αντίστοιχα Α.Ε.Ι. Με δεδομένο ότι το εν λόγω Υποέργο δεν υλοποιήθηκε αξιολογείται μόνο ως προς το σχεδιασμό του.

Η ομάδα αξιολόγησης έκρινε ότι η επιλογή των ειδικοτήτων των φοιτητών ήταν ορθολογική. Ωστόσο (σε τυχόν επόμενο πρόγραμμα) υπάρχουν περιθώρια επέκτασης του προγράμματος και σε πολλές άλλες ειδικότητες, π.χ. οικονομολόγοι, πληροφορική, πολιτικοί μηχανικοί, πολεοδόμοι, κινηματογράφος κ.ά.). Με αφορμή αυτό το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να μελετηθεί η πρόταση για εισαγωγή της διάστασης της αναπηρίας σε όλα τα προγράμματα σπουδών (ως μέρος του μαθήματος).

Η διάρκεια του προγράμματος εκπαίδευσης φοιτητών σε θέματα αναπηρίας ήταν 24 ώρες. Με δεδομένο ότι αυτό που χρειάζεται είναι η *ευαισθητοποίηση* παρά η παροχή γνώσεων, τις οποίες κάθε φοιτητής μπορεί να αντλήσει από το αντικείμενο που σπουδάζει ή/και μόνος του, η ομάδα αξιολόγησης κρίνει ότι οι 24 ώρες μάλλον ήταν πολλές και θα πρέπει να περιοριστούν σε 8-10. Η μείωση των ωρών αφενός θα διευκολύνει την προσέλκυση φοιτητών, αφετέρου θα δώσει τη δυνατότητα για εκπαίδευση φοιτητών περισσότερων ειδικοτήτων και σε περισσότερες πόλεις.

3.1 Η αξιολόγηση του πλαισίου του Έργου

Στη φάση *αξιολόγησης του πλαισίου* γίνεται η αξιολόγηση βασικών χαρακτηριστικών του έργου (αξιολόγηση θεωρητικού και πρακτικού σκέλους, ανταπόκριση των στόχων και των προτεραιοτήτων του Έργου με τις ανάγκες των συμμετεχόντων,

κ.λπ.), προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και αναδεικνύονται τα ισχυρά και αδύνατα σημεία του Έργου.

3.1.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Έργου

- Αξιολόγηση θεωρητικού και πρακτικού σκέλους.

Το *θεωρητικό* σκέλος του Έργου αφορά την διαπίστωση του ελλείμματος γνώσεων των ατόμων με αναπηρία σε δύο κρίσιμους τομείς:

- Σε ζητήματα που αφορούν την αναπηρία (εξέλιξη των αντιλήψεων για την αναπηρία, νομοθεσία/ απασχόληση/εκπαίδευση/ΜΜΕ και αναπηρία κ.ά.) και κατά προέκταση την ανάγκη για την επιμόρφωσή τους σε αυτά τα θέματα.
- Τον τομέα της πληροφορικής και των Η/Υ και κατά προέκταση την ανάγκη αντιμετώπισης του ονομαζόμενου «ψηφιακού αποκλεισμού».

Επίσης το *θεωρητικό* σκέλος του Έργου αφορά τη συγγραφή κειμένων για τα ανωτέρω ζητήματα, που έλαβε τη μορφή του «Εγχειριδίου του Εκπαιδευομένου». Για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας και τη σύνδεση της θεωρίας με την καθημερινή πρακτική, εκπονήθηκε και συνοπτικός οδηγός που ονομάστηκε «Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή».

Το *πρακτικό* σκέλος του Έργου αφορά την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία στα ανωτέρω δύο πεδία.

- Το πρώτο πεδίο (θεωρητικά ζητήματα αναπηρίας) αφορούσε την εκπαίδευση στελεχών του αναπηρικού κινήματος (π.χ. μέλη Δ.Σ. κ.ά.) και εργαζομένων στις αναπηρικές οργανώσεις (περίπου 500 άτομα) για 250 ώρες σε δέκα συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, (βλ. Υποέργο 1).
- Το δεύτερο πεδίο (πληροφορική, Η/Υ) αφορούσε την εκπαίδευση 300 ατόμων με αναπηρία, στο χειρισμό Η/Υ, σε συγκεκριμένα προγράμματα πληροφορικής και τη χρήση του διαδικτύου για 150 ώρες, (βλ. Υποέργο 2).

Επίσης ο αρχικός σχεδιασμός του Έργου προέβλεπε και την επιμόρφωση, για 24 ώρες, 400 φοιτητών διαφόρων ειδικοτήτων, (βλ. Υπόεργο 13), ώστε να ευαισθητοποιηθούν στην οπτική της αναπηρίας, και να εμπλουτίσουν με ειδικές γνώσεις επί της αναπηρίας τις γνώσεις της επιστήμης τους, με απώτερο στόχο την εφαρμογή τους στην πράξη (π.χ. κατασκευή δομημένου περιβάλλοντος για τους αρχιτέκτονες, κατάλληλη προβολή και δημοσιογραφική κάλυψη του θέματος της αναπηρίας από τους αποφοίτους Τμημάτων Μ.Μ.Ε., κ.λπ.).

Εν κατακλείδι ανάμεσα στο θεωρητικό και το πρακτικό σκέλος του Έργου υπήρξε πολύ στενή σύνδεση.

- ***Συμβατότητα των στόχων του Έργου με τους στόχους της Ενέργειας 2.5.1 «Εναλλακτικές Μορφές δια Βίου Εκπαίδευσης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση».***

Η Ενέργεια 2.5.1. υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, την υλοποίηση προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης διαφόρων ομάδων πληθυσμού σε θεματικά πεδία αιχμής, (νέες τεχνολογίες, πληροφορική, επικοινωνίες, κ.λπ.), με στόχο την απόκτηση των γνώσεων και δεξιοτήτων που μπορούν να αξιοποιηθούν στην εν γένει συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι και στη διατήρηση ή/και εύρεση εργασίας. Συνεπώς οι στόχοι του Έργου (επιμόρφωση συνδικαλιστικών στελεχών σε θέματα αναπηρίας, επιμόρφωση ατόμων με αναπηρία στη χρήση Η/Υ) είναι συμβατοί με τους στόχους της Ενέργειας 2.5.1.

- ***Αξιολόγηση συμβατότητας του περιεχομένου του Έργου με τις ανάγκες της ομάδας στόχου και των συμμετεχόντων.***

Το περιεχόμενο του Έργου υπήρξε απολύτως συμβατό με τις ανάγκες της ομάδας στόχου από την οποία προήλθαν οι συμμετέχοντες, αντιστοιχεί πλήρως στο περιεχόμενο της αρχικής πρότασης, ανταποκρίνεται και είναι συμβατό με τους στόχους του προγράμματος. Οι επιμέρους θεματικές ενότητες καλύπτουν όλο το φάσμα των κρίσιμων ζητημάτων για την αναπηρία (σύγχρονες προσεγγίσεις για την

αναπηρία, διεθνείς πράξεις και την ελληνική νομοθεσία, απασχόληση, εκπαίδευση, προσβασιμότητα, Μ.Μ.Ε. κ.ά.).

Όπως αναφέρθηκε και στην αμέσως προηγούμενη ενότητα (Αξιολόγηση θεωρητικού και πρακτικού σκέλους), το είδος και το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού έργου σχεδιάστηκε για να συμβάλει στην κάλυψη ελλείμματος θεωρητικών και άλλων γνώσεων στο θέμα της αναπηρίας και στην αντιμετώπιση του ψηφιακού αποκλεισμού.

Εν κατακλείδι, το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος συνιστά κρίσιμη βάση γνώσεων για τα ζητήματα της αναπηρίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι πολύ μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτών (80%) έκρινε ότι δεν υπάρχουν σημαντικά θέματα τα οποία απουσιάζουν από το περιεχόμενο του προγράμματος. Επίσης το 71% έκρινε ότι δεν υπήρχε ανάγκη για παροχή πρόσθετου εκπαιδευτικού υλικού, (βλ. εσωτερική αξιολόγηση).

Ο βασικός σκοπός κάθε εκπαιδευτικής ενότητας παρουσιάζεται παρακάτω:

Εκπαιδευτική Ενότητα 1: «Συνοπτική παρουσίαση του αναπηρικού κινήματος στην Ελλάδα και την Ευρώπη»

- Ανασκόπηση της ιστορικής διαδρομής του εθνικού αναπηρικού κινήματος.
- Παρουσίαση της δομής του εθνικού αναπηρικού κινήματος.
- Διατύπωση των στόχων του αναπηρικού κινήματος.
- Ρόλος της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία.

Εκπαιδευτική Ενότητα 2: «Θεωρητικά μοντέλα πολιτικής για την αναπηρία»

- Αποτύπωση των αλλαγών στον τρόπο προσέγγισης των ζητημάτων που σχετίζονται με την αναπηρία.
- Διατύπωση της νέας προσέγγισης για την αναπηρία και της νέας ορολογίας.
- Διάδοση της προσέγγισης της αναπηρίας ως κοινωνικο-πολιτικό ζήτημα.
- Το άτομο με αναπηρία και τα δικαιώματά τους στο επίκεντρο της πολιτικής.

Εκπαιδευτική Ενότητα 3: «Νομοθεσία για την αναπηρία»

- Κατάρτιση σχετικά με την ελληνική, ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία για τα άτομα με αναπηρία ώστε να μπορούν να διεκδικήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους σε όλους τους τομείς.

Εκπαιδευτική Ενότητα 4: «Ελληνική Πολιτεία-Φορείς Δημόσιας Διοίκησης - Κοινωνικοί Εταίροι-Κοινωνία των πολιτών»

- Κατανόηση του τρόπου προώθησης της σύγχρονης προσέγγισης της αναπηρίας σε όλα τα επίπεδα οργάνωσης της ελληνική Πολιτείας (αρμοδιότητες και ρόλοι των θεσμών της Πολιτείας – αρμοδιότητες και ρόλοι των επιπέδων οργάνωσης του αναπηρικού κινήματος).

Εκπαιδευτική Ενότητα 5: «Απασχόληση και άτομα με αναπηρία»

- Η εργασία ως αναφαίρετο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία.
- Η προνοιακή αντιμετώπιση της αναπηρίας βασική αιτία αποκλεισμού από την απασχόληση.
- Προβλήματα –εμπόδια στην ένταξη ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας.
- Τρόπος σχεδιασμού αποτελεσματικών πολιτικών ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην εργασία –κριτική αντιμετώπιση υφιστάμενων μέτρων και πολιτικών.
- Αντιμετώπιση διακριτικών συμπεριφορών.
- Συστηματοποίηση της συσσωρευμένης γνώσης του αναπηρικού κινήματος στον τομέα αυτό.

Εκπαιδευτική Ενότητα 6 : «Εκπαίδευση και άτομα με αναπηρία»

- Κατανόηση του ρόλου της εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση της αναπηρίας.
- Οι εκπαιδευτικές επιλογές της Πολιτείας, όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία, ως μέσο έκφρασης της συνολικής πολιτικής της απέναντι στην αναπηρία.
- Η καλύτερη δυνατή εκπαίδευση με βάση τις προσωπικές εκπαιδευτικές ανάγκες ως αναφαίρετο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία.
- Γνώση συνολικά των δυνατοτήτων εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.
- Γνώση των σύγχρονων μοντέλων εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.

Εκπαιδευτική Ενότητα 7: «Κοινωνική πολιτική και άτομα με αναπηρία»

- Παρουσίαση της ανάγκης εκσυγχρονισμού του προνοιακού συστήματος της χώρας
- Διαμόρφωση σύγχρονου πλαισίου αρχών πολιτικής.
- Οφέλη από την ανάπτυξη ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας.
- Ανάδειξη της ευθύνης διαμόρφωσης των νέων κοινωνικών πολιτικών σε όλα τα επίπεδα.
- Ανάδειξη της ανομοιογένειας που υπάρχει στον ίδιο το χώρο της αναπηρίας (κατηγορία, βαρύτητα αναπηρίας).

Εκπαιδευτική Ενότητα 8: «Προσβασιμότητα και άτομα με αναπηρία»

- Συστηματοποίηση της γνώσης σχετικά με την προσβασιμότητα, που διαθέτουν μέσα από τη βιωματική προσέγγισή τους οι εκπαιδευόμενοι.
- Ανάδειξη της ολιστικής προσέγγισης της έννοιας της προσβασιμότητας, αναφορικά με όλες τις κατηγορίες αναπηρίας και με όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.
- Μεθόδευση της διεκδίκησης της προσβασιμότητας μέσα από σύγχρονα εργαλεία σχεδιασμού.

Εκπαιδευτική Ενότητα 9: «Μ.Μ.Ε. και άτομα με αναπηρία»

- Απόκτηση ρεαλιστικής αντίληψης, από πλευράς των εκπαιδευομένων, του τρόπου και των βασικών κριτηρίων λειτουργίας των σύγχρονων ΜΜΕ.
- Ανάδειξη βασικών «ομάδων» επιχειρημάτων, ώστε να αποτρέπεται η παραβίαση και να υποστηρίζεται η διεκδίκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία μέσω των Μ.Μ.Ε.
- Κωδικοποίηση των βασικών «ομάδων» επιχειρημάτων σε συγκεκριμένα μέτρα δράσης.

Εκπαιδευτική Ενότητα 10: «Σχεδιάζοντας στην πράξη τη νέα πολιτική για την αναπηρία/ πρακτικά εργαλεία»

- Εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με σύγχρονα εργαλεία σχεδιασμού και προώθησης δράσεων, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των διεκδικήσεών τους προς όφελος όλων των ατόμων με αναπηρία.

- *Συμβατότητα των στόχων του Έργου με το σχεδιασμό του Έργου.*

Όπως προκύπτει από τις θεματικές ενότητες των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υποέργο 1 και 2), αλλά και τα συμπληρωματικά προς αυτά λοιπά Υποέργα, ο σχεδιασμός και το περιεχόμενο του Έργου ήταν απολύτως συμβατά με τους στόχους του Έργου.

- *Αξιολόγηση ρεαλιστικότητας - εφικτότητας των στόχων.*

Οι στόχοι του Έργου ήταν απολύτως ρεαλιστικοί και εφικτοί. Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος ανταποκρίνονταν στο επίπεδο των συμμετεχόντων, (βλ. απαντήσεις εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων στην ενδιάμεση και τελική εσωτερική αξιολόγηση). Υπήρξαν ασφαλώς και ορισμένες περιπτώσεις που έπρεπε ο εκπαιδευτής να προσαρμόσει περαιτέρω την ύλη, τον χρόνο και τον τρόπο διδασκαλίας στις ειδικές απαιτήσεις των εκπαιδευομένων. Από την ανωτέρω εμπειρία αναδείχθηκε το θέμα ότι για ειδικές κατηγορίες εκπαιδευομένων χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση του σχεδιασμού καθώς η ανάγκη σχετικής ομογενοποίησης των τμημάτων. Βέβαια αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο όταν ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι περιορισμένος και η διαφοροποίησή τους με διάφορα κριτήρια (ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, κατηγορία αναπηρίας κ.ά.) είναι ευρεία.

3.1.2 Ομάδα στόχος, κοινωνικο-οικονομικό και θεσμικό πλαίσιο, συμμετέχοντες στο Έργο

- Χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα εκπαιδευτικά προγράμματα

Υποέργο 1

Η επιλογή των εκπαιδευομένων είχε σχεδιαστεί να γίνει βάσει των εξής κριτηρίων:

- Ιδιότητα εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία (συμμετοχή σε φορείς ατόμων με αναπηρία, συμβολή σε δράσεις εκπροσώπησης ατόμων με αναπηρία όπως σε επιτροπές, συμβούλια κ.λπ.).
- Παλαιότητα συνδικαλιστικής δράσης.

Ωστόσο, λόγω σχεδόν ισάριθμων αιτήσεων με το σχεδιασμό των θέσεων του εκπαιδευτικού προγράμματος δεν απαιτήθηκε να πραγματοποιηθεί η διαδικασία επιλογής.

Σύμφωνα με δειγματοληπτικά στοιχεία της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων/εκπαιδευομένων στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά επιμέρους κατηγορίες (ηλικία, φύλο, είδος αναπηρίας, βαθμός αναπηρίας, κ.ά) είναι τα εξής:

Σύνθεση κατά φύλο

Η κατά φύλο σύνθεση των εκπαιδευομένων ήταν πλήρως ισορροπημένη δεδομένου ότι το 49% ήταν άνδρες και το 51% γυναίκες.

Σύνθεση κατά ηλικία

Η μεγάλη πλειοψηφία (75,5%) των εκπαιδευομένων ανήκε στη νεαρή και μέση ηλικία, δεδομένου ότι είχε ηλικία μεταξύ 20 και 50 ετών, ενώ άνω των 50 ετών ήταν το 24,5% των εκπαιδευομένων. Συγκεκριμένα, οι σχετικά περισσότεροι εκπαιδευόμενοι ήταν ηλικίας 31-40 ετών, ακολουθούν οι εκπαιδευόμενοι έως 30 ετών (24,4%) και οι έχοντες ηλικία 41-50 ετών (21,1%). Ηλικία 51-60 ετών είχε το 16,7% των εκπαιδευομένων, ενώ άνω των 60 ετών ήταν το 7,8%, (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1: Η κατανομή των συμμετεχόντων κατά ηλικία

Ηλικία, (έτη)	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
-30	22	24,4
31 - 40	27	30,0
41 - 50	19	21,1
51 - 60	15	16,7
61-70	6	6,7
71-	1	1,1
Σύνολο	90	100,0

Επίπεδο εκπαίδευσης εκπαιδευομένων

Το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων ήταν αρκετά υψηλό. Οι σχετικά περισσότεροι εκπαιδευόμενοι ήταν απόφοιτοι Λυκείου (44,0%). Ωστόσο, σημαντικό ποσοστό ήταν απόφοιτοι Α.Ε.Ι. (20,9%) και Α.Τ.Ε.Ι. (17,9%). Ακολουθούν οι απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (12,1%) και Γυμνασίου (4,4%), ενώ 1,1% των εκπαιδευομένων ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, (βλ. Πίνακα 2).

Πίνακας 2: Σύνθεση των εκπαιδευομένων κατά επίπεδο εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δημοτικό	11	12,1
Γυμνάσιο	4	4,4
Λύκειο	40	44,0
Α.Τ.Ε.Ι.	16	17,6
Α.Ε.Ι.	19	20,9
Μεταπτυχιακό	1	1,1
Σύνολο	91	100,0

Προέλευση εμπειρίας των εκπαιδευομένων σε θέματα αναπηρίας

Η εμπειρία των εκπαιδευομένων σε θέματα εμπειρίας προέρχεται κυρίως (46,2%) από τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, ενώ το 15,4% δήλωσε ότι έχει επαγγελματική εμπειρία. Αυτό ήταν αναμενόμενο δεδομένου ότι το Έργο είχε προσανατολισμό τα συνδικαλιστικά στελέχη και τους εργαζόμενους στις αναπηρικές οργανώσεις. Εθελοντική σχέση με το θέμα της αναπηρίας δήλωσε το 13,2% των

εκπαιδευομένων, ενώ 7,7% δεν είχε καμία προηγούμενη εμπειρία σχετικά με την αναπηρία. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό ποσοστό των εκπαιδευομένων είχε εμπειρία από συνδυασμό δύο ή/και περισσότερων πηγών (π.χ. επαγγελματική και εθελοντική, κ.λπ.), (βλ. Πίνακα 3).

Πίνακας 3: Προέλευση εμπειρίας των εκπαιδευομένων σε θέματα αναπηρίας

	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Επαγγελματική	14	15,4
Συνδικαλιστική	42	46,2
Εθελοντική	12	13,2
Καμία	16	17,6
Άλλη	7	7,7
Σύνολο	91	100,0

Ιδιότητα μέλους αναπηρικού συλλόγου

Ιδιότητα μέλους αναπηρικού συλλόγου δήλωσε το 79,1% των εκπαιδευομένων. Το ποσοστό αυτό συνάδει με το γεγονός ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ήταν σχεδιασμένο κυρίως για συνδικαλιστές-στελέχη του αναπηρικού κινήματος. Το υπόλοιπο ποσοστό (20,9%) αφορά κυρίως εργαζόμενους σε αναπηρικές οργανώσεις, που επίσης προεβλέπετο στο σχεδιασμό, (βλ. Πίνακα 4).

Πίνακας 4: Εκπαιδευόμενοι που είναι μέλη αναπηρικού συλλόγου

	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	72	79,1
Όχι	19	20,9
Σύνολο	91	100,0

Προηγούμενη συμμετοχή εκπαιδευομένων σε σεμινάριο εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη σημασία του εκπαιδευτικού προγράμματος ότι κάλυψε σημαντικό κενό στις γνώσεις των στελεχών και των εργαζομένων στο αναπηρικό κίνημα. Αυτό προκύπτει από το στοιχείο ότι το 88,9% των εκπαιδευομένων δεν είχε παρακολουθήσει άλλη φορά σεμινάριο σχετικό με θέματα αναπηρίας, (βλ. Πίνακα 5).

Πίνακας 5: Προηγούμενη συμμετοχή σε σεμινάριο εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία

	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	10	11,1
Όχι	80	88,9
Σύνολο	90	100,0

Γονείς παιδιού με αναπηρία

Αξιόλογο ποσοστό (18,7%) των εκπαιδευομένων ήταν γονείς παιδιού με αναπηρία, (βλ. Πίνακα 6).

Πίνακας 6: Εκπαιδευόμενοι που είναι γονείς παιδιού με αναπηρία

	Αριθμός συμμετεχόντων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	17	18,7
Όχι	74	81,3
Σύνολο	91	100,0

Υποέργο 2

Σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων/εκπαιδευομένων στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά επιμέρους κατηγορίες (ηλικία, φύλο, είδος αναπηρίας, βαθμός αναπηρίας, κ.ά), είναι τα εξής:

Σύνθεση κατά φύλο

Η κατά φύλο σύνθεση των εκπαιδευομένων ήταν σχετικά ισορροπημένη, με ελαφρά υπεροχή των ανδρών (56,3%), έναντι της συμμετοχής των γυναικών (40,6%), ενώ 3,1% των ερωτηθέντων δεν απάντησε, (βλ. Πίνακα 7).

Πίνακας 7: Η κατανομή των συμμετεχόντων του Υποέργου 2 κατά φύλο

	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δεν απάντησε	8	3,1
Άρρεν	143	56,3
Θήλυ	103	40,6
Σύνολο	254	100,0

Σύνθεση κατά ηλικία

Η μεγάλη πλειοψηφία (83,0%) των εκπαιδευομένων ανήκε στη νεαρή και μέση ηλικία, δεδομένου ότι είχε ηλικία μεταξύ 16 και 50 ετών, άνω των 50 ετών ήταν το 8,3% των εκπαιδευομένων, ενώ το 8,7% δεν δήλωσε ηλικία. Συγκεκριμένα, οι σχετικά περισσότεροι εκπαιδευόμενοι ήταν ηλικίας έως 30 ετών (40,9%), ακολουθούν οι εκπαιδευόμενοι 31-40 ετών (29,1%) και οι έχοντες ηλικία 41-50 ετών (13,0%), (βλ. Πίνακα 8).

Πίνακας 8: Η κατανομή των συμμετεχόντων του Υποέργου 2 κατά ηλικία

Ηλικία, (έτη)	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Έως 30	104	40,9
31-40	74	29,1
41-50	33	13,0
51 και άνω	21	8,3
Δεν απάντησε	22	8,7
Σύνολο	254	100,0

Επίπεδο εκπαίδευσης εκπαιδευομένων

Το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων ήταν σχετικά μέτριο. Οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι μοιράζονται εξίσου σε απόφοιτους Δημοτικού (29,9%), Γυμνασίου

(27,2%) και Λυκείου (31,1%). Οι απόφοιτοι Α.Ε.Ι. ήταν μόλις 3,9% και απόφοιτοι Α.Τ.Ε.Ι. (4,3%), (βλ. Πίνακα 9).

Πίνακας 9: Σύνθεση των εκπαιδευομένων του Υποέργου 2 κατά επίπεδο εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δεν απάντησε	8	3,1
Δημοτικό	76	29,9
Γυμνάσιο	69	27,2
Λύκειο	79	31,1
Α.Τ.Ε.Ι.	11	4,3
Α.Ε.Ι.	10	3,9
Μεταπτυχιακό	1	0,4
Σύνολο	254	100,0

Προέλευση εμπειρίας των εκπαιδευομένων σε θέματα αναπηρίας

Οι περισσότεροι (53,9%) εκπαιδευόμενοι δεν είχαν εμπειρία σε θέματα εμπειρίας. Το στοιχείο αυτό, κρίνεται ως εύλογο δεδομένου ότι το Υπόεργο 2 απευθύνονταν γενικώς στα άτομα με αναπηρία, σε αντιδιαστολή με το Υπόεργο 1 που απευθύνονταν σε στελέχη των αναπηρικών οργανώσεων. Η εμπειρία των εκπαιδευομένων σε θέματα εμπειρίας προέρχεται κυρίως από την εθελοντική δραστηριότητα (17,7%) και τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση (14,6%), ενώ το 1,6% δήλωσε ότι έχει επαγγελματική εμπειρία. Το 11,4% των εκπαιδευομένων δεν έδωσε απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα, (βλ. Πίνακα 10).

Πίνακας 10: Προέλευση εμπειρίας των εκπαιδευομένων του Υποέργου 2 σε θέματα αναπηρίας

	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δεν απάντησε	29	11,4
Επαγγελματική	4	1,6
Συνδικαλιστική	37	14,6
Εθελοντική	45	17,7
Καμία	137	53,9
Άλλη	2	0,8
Σύνολο	254	100,0

Ιδιότητα μέλους αναπηρικού συλλόγου

Ιδιότητα μέλους αναπηρικού συλλόγου δήλωσε το 71,1% των εκπαιδευομένων. Το 20,6% δεν είχε την ιδιότητα του μέλους σε κάποια αναπηρική οργάνωση, ενώ το 8,3% των εκπαιδευομένων δεν απάντησε, (βλ. Πίνακα 11).

Πίνακας 11: Εκπαιδευόμενοι του Υποέργου 2 που είναι μέλη αναπηρικού συλλόγου

	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δεν απάντησε	21	8,3
Ναι	180	71,1
Όχι	52	20,6
Σύνολο	253	100,0

Προηγούμενη συμμετοχή εκπαιδευομένων σε σεμινάριο εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία

Το 64,2% των εκπαιδευομένων δεν είχε παρακολουθήσει σεμινάριο σχετικό με θέματα αναπηρίας, ενώ είχε παρακολουθήσει το 33,1%, (βλ. Πίνακα 12).

Πίνακας 12: Προηγούμενη συμμετοχή των συμμετεχόντων του Υποέργου 2 σε σεμινάριο εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευομένων	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Δεν απάντησε	7	2,8
Ναι	84	33,1
Όχι	163	64,2
Σύνολο	254	100,0

Για την επιλογή των εκπαιδευομένων στο πρόγραμμα εκπαίδευσης στους Η/Υ είχε σχεδιαστεί να δοθεί προτεραιότητα στους εργαζόμενους και στις γυναίκες, ενώ κριτήριο θα ήταν και το επίπεδο σπουδών. Ωστόσο, λόγω σχεδόν ισάριθμων αιτήσεων με το σχεδιασμό των θέσεων του εκπαιδευτικού προγράμματος δεν απαιτήθηκε να πραγματοποιηθεί η διαδικασία επιλογής.

Υπόεργο 13

Ο σχεδιασμός για τους συμμετέχοντες/εκπαιδευόμενους του Υπόεργου 13 ήταν να είναι φοιτητές συγκεκριμένων Σχολών/Τμημάτων των Α.Ε.Ι. των οποίων το αντικείμενο των σπουδών έχει άμεση ή/και έμμεση σχέση με θεωρητικά αλλά και καθημερινά-πρακτικά ζητήματα της αναπηρίας (Αρχιτεκτονική, Νομική, Μ.Μ.Ε., κ.ά.).

- Καταγραφή των αναγκών της ομάδας στόχου και των συμμετεχόντων.

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των εκπαιδευομένων το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος κάλυψε πραγματικό έλλειμμα γνώσεων των συμμετεχόντων στα συγκεκριμένα θέματα. Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Υπόεργο 1, το 88,9% των εκπαιδευομένων απήντησε ότι ποτέ άλλοτε δεν είχε παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα αντίστοιχου περιεχομένου. Επίσης από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών στην έρευνα εσωτερικής αξιολόγησης του Υπόεργου 1 προκύπτει ότι η θεματολογία του εκπαιδευτικού προγράμματος κάλυπτε όλα τα βασικά ζητήματα της αναπηρίας.

3.1.3 Ισχυρά και αδύνατα σημεία του Έργου

- Ισχυρά σημεία του Έργου

Ως ισχυρά σημεία του Έργου αναφέρονται ο φορέας υλοποίησης, το ανθρώπινο δυναμικό που έλαβε μέρος στη υλοποίησή του, αυτό καθ' εαυτό το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Υποέργου 1 και Υποέργου 2, η κάλυψη πραγματικών αναγκών της ομάδας στόχου και η αντιπροσωπευτική γεωγραφική κατανομή του που κάλυψε σχεδόν όλη τη χώρα.

α. Ο φορέας υλοποίησης του Έργου

Ο φορέας υλοποίησης του Έργου είναι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.). Πρόκειται για τον τρίτοβάθμιο κοινωνικό και συνδικαλιστικό φορέα του αναπηρικού κινήματος της χώρας και επίσημο Κοινωνικό Εταίρο της Πολιτείας που διαθέτει σημαντική εμπειρία στην υλοποίηση προγραμμάτων.

Η εμπειρία του φορέα υλοποίησης εκφράστηκε μέσα από το σχεδιασμό του Έργου, αλλά και από τη συγκρότηση των διάφορων επιτροπών για τη διαχείριση της υλοποίησης του Έργου.

- *Ο Υπεύθυνος Έργου* διαθέτει πολυετή εμπειρία σε θέματα αναπηρίας τόσο σε εθνικό, όσο και διεθνές επίπεδο. Ενδεικτικώς για τη δραστηριότητα και την εμπειρία του Υπεύθυνου Έργου αναφέρεται ότι: Από τον Απρίλιο του 1999 έως σήμερα είναι Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF). Από το 2003 έως σήμερα είναι Μέλος της Ομάδας Εργασίας του Ο.Η.Ε. για την κατάρτιση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, εκπροσωπώντας σε αυτήν το ευρωπαϊκό αναπηρικό κίνημα. Από το 1993 έως σήμερα είναι Πρόεδρος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.).
- ο *Η επιστημονική επιτροπή* η οποία απαρτίζεται από στελέχη με πολυετή εμπειρία σε θέματα αναπηρίας.

- Οι υπεύθυνοι Υποέργων είναι επιστήμονες με ειδικευση και εμπειρία σε θέματα αναπηρίας ή/και του αντικειμένου του Υποέργου στο οποίο ορίστηκαν ως υπεύθυνοι.
- Οι συντονιστές των τμημάτων: Οι επιλεγθέντες περιφερειακοί συντονιστές, διαθέτουν όλοι εξειδικευμένες σπουδές και πολυετή εμπειρία σε θέματα ειδικής αγωγής.

β. Ανθρώπινο δυναμικό-εκπαιδευτές

β1. Υποέργο 1

Σύνθεση των εκπαιδευτών κατά φύλο και ηλικία

Όσον αφορά τη σύνθεση των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 κατά φύλο, οι άνδρες ήταν 35,6% και οι γυναίκες 64,4%. Σχεδόν το ήμισυ των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 ήταν ηλικίας 24-30 ετών (48,9%), ηλικία 31-40 είχε το 35,6% ενώ μόλις το 15,6% είχε ηλικία άνω των 41 ετών, (βλ. Πίνακα 13).

Πίνακας 13: Η σύνθεση των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 κατά ηλικία

Ηλικία, (έτη)	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
24-30	22	48,9
31-40	16	35,6
41- και άνω	7	15,6
Σύνολο	45	100,0

Επίπεδο εκπαίδευσης των εκπαιδευτών

Το επίπεδο των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 ήταν ιδιαίτερα υψηλό. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 14, το 37,8% των εκπαιδευτών είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι., ενώ 42,2% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και 8,9% κάτοχοι διδακτορικού. Απόφοιτοι Α.Τ.Ε.Ι. και Λυκείου ήταν μόλις το 8,9% και 2,2% αντιστοίχως.

Πίνακας 14: Επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτών του Υποέργου 1

Επίπεδο εκπαίδευσης	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Λύκειο	1	2,2
Α.Τ.Ε.Ι.	4	8,9
Α.Ε.Ι	17	37,8
Μεταπτυχιακό	19	42,2
Διδακτορικό	4	8,9
Σύνολο	45	100,0

Ειδίκευση και εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 σε θέματα αναπηρίας:

Ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (35,6%) των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 δήλωσε ότι είχε ειδίκευση σε θέματα αναπηρίας, ενώ εμπειρία σε θέματα αναπηρίας με τη μία ή την άλλη μορφή είχε η μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτών (76,7%). Το ήμισυ των εκπαιδευτών (53,3%) είχε επαγγελματική εμπειρία σε θέματα αναπηρίας, το 22,2% είχε εμπειρία μέσα από την εθελοντική ενασχόληση και το 8,9% μέσω της συνδικαλιστικής δραστηριότητας, (βλ. Πίνακα 15 και 16). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετοί εκπαιδευτές είχαν πολλαπλή εμπειρία σε θέματα αναπηρίας (επαγγελματική και συνδικαλιστική, εθελοντική και συνδικαλιστική, κ.ο.κ.). Επίσης ιδιαίτερα υψηλό (35,6%) είναι το ποσοστό των εκπαιδευτών που είχε εκπαιδευτική εμπειρία σε θέματα αναπηρίας, (βλ. Πίνακα 17). Το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και η εμπειρία στα ζητήματα της αναπηρίας είναι απόρροια των κριτηρίων επιλογής που ετέθησαν από την Επιστημονική Επιτροπή του Έργου.

Πίνακας 15: Ειδίκευση των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 σε θέματα αναπηρίας:

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	16	35,6
Όχι	29	64,4
Σύνολο	45	100,0

Πίνακας 16: Εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 σε θέματα αναπηρίας:

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Επαγγελματική	24	53,3
Συνδικαλιστική	4	8,9
Εθελοντική	10	22,2
Καμία	6	13,3
Άλλη	1	2,2
Σύνολο	45	100,0

Πίνακας 17: Προηγούμενη διδακτική εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 1 με αντικείμενο την αναπηρία,

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	16	35,6
Όχι	29	64,4
Σύνολο	45	100,0

Εκπαιδευτές με αναπηρία, γονείς παιδιού με αναπηρία και μέλη αναπηρικού σωματίου
 Το 11,1% των εκπαιδευτών ήταν και οι ίδιοι άτομα με αναπηρία, ενώ το 4,4% ήταν γονείς παιδιού με αναπηρία. Αυτό σημαίνει ότι αθροιστικά, το 15,5% των εκπαιδευτών είχαν άμεση- προσωπική σχέση με την αναπηρία. Σχεδόν το ίδιο ποσοστό των εκπαιδευτών (17,8%) ήταν μέλη σωματίου ατόμων με αναπηρία ή γονέων ατόμων με αναπηρία, (βλ. Πίνακα 18, 19, 20). Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών αναδεικνύουν ότι από τον φορέα υλοποίησης του Έργου επιτεύχθηκε σε σημαντικό βαθμό ο διακηρυγμένος στόχος που συνοψίζεται στην πρόταση «*Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς*».

Πίνακας 18: Εκπαιδευτές του Υποέργου 1 με αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	5	11,1
Όχι	40	88,9
Σύνολο	45	100,0

Πίνακας 19: Εκπαιδευτές του Υποέργου 1 που είναι γονείς παιδιού με αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	2	4,4
Όχι	43	95,6
Σύνολο	45	100,0

Πίνακας 20: Εκπαιδευτές του Υποέργου 1 που είναι μέλη σωματείου ατόμων με αναπηρία ή γονέων ατόμων με αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	8	17,8
Όχι	37	82,2
Σύνολο	45	100,0

β2. Υποέργο 2

Σύνθεση εκπαιδευτών κατά φύλο και ηλικία

Όσον αφορά τη σύνθεση των εκπαιδευτών κατά φύλο, οι άνδρες ήταν 65,0% και οι γυναίκες 35,0%, (βλ. Πίνακα 21). Η μεγάλη πλειοψηφία (87,5%) των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 ήταν ηλικίας 23 έως 40 ετών. Συγκεκριμένα, ηλικία 23-30 ετών είχε το 45,0% των εκπαιδευτών και ηλικία 31-40 είχε το 42,5%, ενώ μόλις το 12,5% είχε ηλικία άνω των 41 ετών, (βλ. Πίνακα 22).

Πίνακας 21: Η σύνθεση των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 κατά φύλο

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Θήλυ	14	35,0
Άρρεν	26	65,0
Σύνολο	40	100,0

Πίνακας 22: Η σύνθεση των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 κατά ηλικία

Ηλικία, (έτη)	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
23-30	18	45
31-40	17	42,5
41-	5	12,5
Σύνολο	40	100

Επίπεδο εκπαίδευσης των εκπαιδευτών

Το επίπεδο των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 ήταν ιδιαίτερα υψηλό. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 23 και 24, το 65,0% των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι., ενώ 35,0% είναι απόφοιτοι Α.Τ.Ε.Ι., το 92,5% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και το 2,5% κάτοχοι διδακτορικού.

Πίνακας 23: Επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτών του Υποέργου 2

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Α.Ε.Ι.	26	65,0
Α.Τ.Ε.Ι.	14	35,0
Σύνολο	40	100,0

Πίνακας 24: Εκπαιδευτές του Υποέργου 2 με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Χωρίς μεταπτυχιακό	2	5,0
Μεταπτυχιακό	37	92,5
Διδακτορικό	1	2,5
Σύνολο	40	100,0

Ειδίκευση και εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 σε θέματα αναπηρίας:

Ειδίκευση σε θέματα αναπηρίας δήλωσε μόλις το 5% των εκπαιδευτών του Υποέργου 2. Αντιθέτως εμπειρία σε θέματα αναπηρίας με τη μία ή την άλλη μορφή είχε αθροιστικά σχεδόν το ήμισυ των εκπαιδευτών, εκ των οποίων 27,5% είχε επαγγελματική εμπειρία 17,5% εθελοντική, (βλ. Πίνακα 25 και 26). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετοί εκπαιδευτές είχαν πολλαπλή εμπειρία σε θέματα αναπηρίας (επαγγελματική και συνδικαλιστική, εθελοντική και συνδικαλιστική, κ.ο.κ.). Επίσης ιδιαίτερα υψηλό (27,5%) είναι το ποσοστό των εκπαιδευτών που είχε εκπαιδευτική εμπειρία σε θέματα αναπηρίας, (βλ. Πίνακα 27). Το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και η εμπειρία στα ζητήματα της αναπηρίας είναι απόρροια των κριτηρίων επιλογής που ετέθησαν από την Επιστημονική Επιτροπή του Έργου.

Πίνακας 25: Ειδίκευση των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 σε θέματα αναπηρίας:

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	2	5,0
Όχι	38	95,0
Σύνολο	40	100,0

Πίνακας 26: Εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 σε θέματα αναπηρίας:

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Επαγγελματική	11	27,5
Συνδικαλιστική	0	0,0
Εθελοντική	7	17,5
Καμία	18	45,0
Άλλη	4	10,0
Σύνολο	40	100,0

Πίνακας 27: Προηγούμενη διδακτική εμπειρία των εκπαιδευτών του Υποέργου 2 με αντικείμενο την αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	11	27,5
Όχι	29	72,5
Σύνολο	40	100,0

Εκπαιδευτές με αναπηρία

Το 5,0% των εκπαιδευτών ήταν και οι ίδιοι άτομα με αναπηρία.

Πίνακας 28: Εκπαιδευτές του Υποέργου 2 με αναπηρία

	Αριθμός εκπαιδευτών	Ποσοστιαία κατανομή, (%)
Ναι	2	5,0
Όχι	38	95,0
Σύνολο	40	100,0

γ. Το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Υποέργων 1 και 2

Αυτό καθ' αυτό το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων συνιστά ένα ισχυρό σημείο του έργου, καθότι όπως προκύπτει από το είδος και το εύρος των θεματικών ενοτήτων ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες της ομάδας στόχου. Το μεν Υποέργο 1 συμπληρώνει τις γνώσεις των στελεχών και των εργαζομένων στο αναπηρικό κίνημα σε βασικά ζητήματα της αναπηρίας, ενώ το Υποέργο 2 συμβάλει στην αντιμετώπιση του θέματος του ψηφιακού αποκλεισμού. Αυτή η διαπίστωση ενισχύεται και από την επιτυχή υλοποίησή του όπως αυτή τεκμηριώνεται από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, (βλ. εσωτερική αξιολόγηση).

δ. Η γεωγραφική κάλυψη του Έργου

Η γεωγραφική κάλυψη του Έργου, όπως εκφράζεται με την γεωγραφική κατανομή των τμημάτων και των συμμετεχόντων είναι πολύ ικανοποιητική δεδομένου ότι υπήρξε σχεδόν πλήρης κάλυψη της χώρας.

Γεωγραφική κατανομή των τμημάτων και των εκπαιδευομένων Υποέργου 1

Το Υποέργο 1 σχεδιάστηκε να υλοποιηθεί σε 23 πόλεις της χώρας, συνολικά σε 32 τμήματα εκ των οποίων τα 14 των 10 ατόμων και τα 18 των 20 ατόμων, καλύπτοντας όλες τις περιφέρειες. Σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό έγιναν αρκετές αλλαγές στις πόλεις λόγω οργανωτικών δυσχερειών, τελικώς το Υποέργο 1 υλοποιήθηκε σε 25 αντί 23 πόλεις, σε 15 τμήματα των 10 ατόμων και 17 τμήματα των 20 ατόμων, (βλ. Πίνακα 29, 30 και Διάγραμμα 1). Ωστόσο, δεν αλλοιώθηκε η πλήρης γεωγραφική κάλυψη της χώρας σε επίπεδο περιφερειών. Η αδυναμία κάλυψης όλων των πόλεων οφείλεται σε αντικειμενικούς οικονομικούς περιορισμούς.

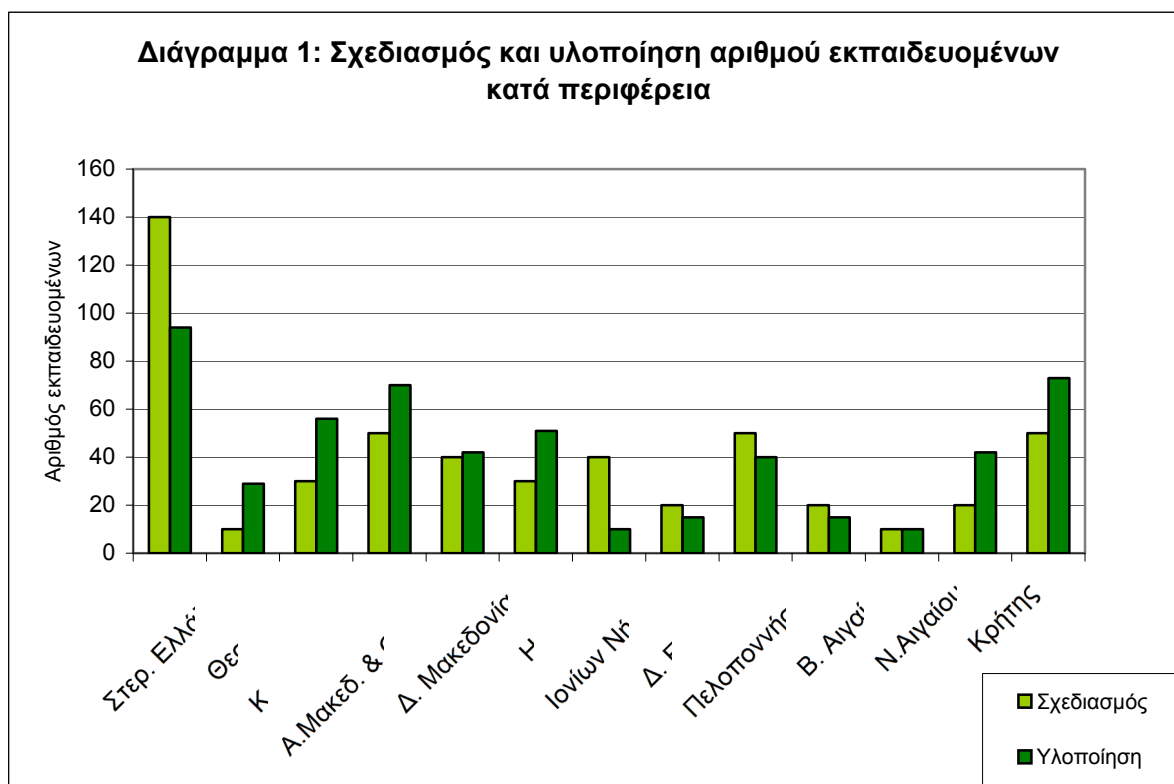
Πίνακας 29: Γεωγραφική κατανομή των τμημάτων του Υποέργου 1

Περιφέρεια	Σχεδιασμός			Υλοποίηση		
	Πόλη	Αριθμός Τμημάτων με:		Πόλη	Αριθμός Τμημάτων με:	
		10 εκπαιδευόμενους	20 εκπαιδευόμενους		10 εκπαιδευόμενους	20 εκπαιδευόμενους
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Αλεξ/πολη	1	-	-	-	-
	Δράμα	-	1	Δράμα	-	1
	-	-	-	Ορεστιάδα	-	1
Κεντρικής Μακεδονίας	Θεσ/νίκη	1	1	Θεσ/νίκη	1	2
	Κιλκίς	1	-	Κιλκίς	1	-
	Κατερίνη	1	-	-	-	-
Δυτικής Μακεδονίας	Φλώρινα	1	-	Φλώρινα	1	-
	Κοζάνη	-	1	Κοζάνη	1	-
	-	-	-	Πτολεμαΐδα	-	1
Ηπείρου	Ιωάννινα	-	1	-	-	-
	Άρτα	-	1	-	-	-
	-	-	-	Ηγουμενίτσα	1	-
Θεσσαλίας	Βόλος	1	-	Βόλος	1	-
	Λάρισα	-	1	Λάρισα	-	1
	-	-	-	Τρίκαλα	-	1
Ιόνιων Νήσων	Ζάκυνθος	1	-	Ζάκυνθος	1	-
	Κέρκυρα	1	-	Κέρκυρα	--	-
Δυτικής Ελλάδας	Πάτρα	-	2	Πάτρα	1	1
	Πύργος	1	-	Πύργος	-	-
Στερεάς Ελλάδας	Λαμία	1	-	Λαμία	1	-
	-	-	-	Θήβα	1	-
Αττικής	Διανομαρχ.	2	6	Διανομαρχια κά	1	4
Πελοποννήσου	Άργος	-	1	Άργος	1	-
	-	-	-	Αμαλιάδα	1	-
Β. Αιγαίου	Χίος	1	-	Χίος	1	-
Ν. Αιγαίου	Ρόδος	-	1	Ρόδος	-	2
Κρήτης	Ηράκλειο	-	2	Ηράκλειο	-	2
	Ρέθυμνο	1	-	Ρέθυμνο	1	-
	Χανιά	-	-	Χανιά	-	1
Σύνολο	23	14	18	25	15	17

Πίνακας 30: Σχεδιασμός και υλοποίηση αριθμού εκπαιδευομένων κατά περιφέρεια

Υπόεργου 1

Περιφέρεια	Σχεδιασμός, (αριθμός εκπαιδευομένων)	Υλοποίηση, (αριθμός εκπαιδευομένων)	Ποσοστό υλοποίησης, (%)
Αττικής	140	94	67,1
Στερεάς Ελλάδας	10	29	290,0
Θεσσαλίας	30	56	186,7
Κ. Μακεδονίας	50	70	140,0
Α.Μακεδονία & Θράκης	40	42	105,0
Δ. Μακεδονίας	30	51	170,0
Ηπείρου	40	10	25,0
Ιονίων Νήσων	20	15	75,0
Δυτικής Ελλάδας	50	40	80,0
Πελοποννήσου	20	15	75,0
Βορείου Αιγαίου	10	10	100,0
Νοτίου Αιγαίου	20	42	210,0
Κρήτης	50	73	146,0
Σύνολο χώρας	510	547	107,3

Γεωγραφική κατανομή των τμημάτων και των εκπαιδευομένων Υποέργου 2

Το Υποέργο 2 σχεδιάστηκε να υλοποιηθεί σε 27 πόλεις της χώρας σε 30 τμήματα των 10 ατόμων, καλύπτοντας όλες τις περιφέρειες. Σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό έγιναν αρκετές αλλαγές στις πόλεις λόγω αδυναμίας εύρεσης διαθέσιμων χώρων με κατάλληλο εξοπλισμό, τελικώς το Υποέργο 2 υλοποιήθηκε σε 25 αντί 27 πόλεις, (βλ. Πίνακα 31, 32 και Διάγραμμα 2). Ωστόσο, οι περισσότερες αλλαγές πόλεων έγιναν στο πλαίσιο της ίδιας περιφέρειας και έτσι δεν αλλοιώθηκε η πλήρης γεωγραφική κάλυψη της χώρας σε επίπεδο περιφερειών. Η αδυναμία κάλυψης όλων των πόλεων οφείλεται σε αντικειμενικούς οικονομικούς περιορισμούς.

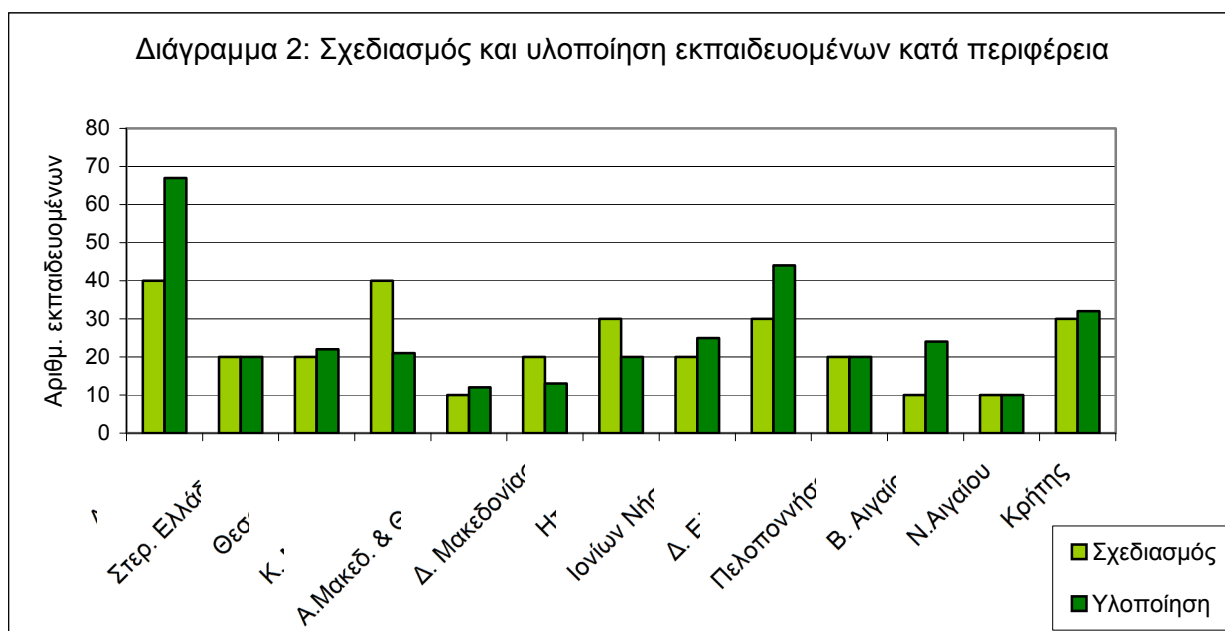
Πίνακας 31: Γεωγραφική κατανομή των τμημάτων του Υποέργου 2

Περιφέρεια	Σχεδιασμός		Υλοποίηση	
	Πόλη	Αριθμ. Τμημάτων	Πόλη	Αριθμ. Τμημάτων
Αν. Μακεδονίας–Θράκης	Αλεξανδρούπολη	1	-	-
	-	-	Ξάνθη	1
Κ. Μακεδονίας	Θεσσαλονίκη	1	-	-
	Έδεσσα	1	-	-
	Βέροια	1	-	-
	Σέρρες	1	Σέρρες	1
	-	-	Κιλκίς	1
Δ. Μακεδονίας	Φλώρινα	1	-	-
	Κοζάνη	1	Κοζάνη	1
Ηπείρου	Ιωάννινα	1	-	-
	Άρτα	1	Άρτα	1
	Πρέβεζα	1	-	-
	-	-	Ηγουμενίτσα	1
Θεσσαλίας	Καρδίτσα	1	-	-
	Τρίκαλα	1	-	-
	-	-	Βόλος	1
	-	-	Λάρισα	1
Ιόνιων Νήσων	Ζάκυνθος	1	Ζάκυνθος	1
	Κέρκυρα	1	Κέρκυρα	1
Δ. Ελλάδας	Πάτρα	1	Πάτρα	2
	Πύργος	1	Πύργος	1
	Μεσολόγγι	1	-	-
	-	-	Ναύπακτος	1
	-	-	-	-
Στερεάς Ελλάδας	Λιβαδειά	1	-	-
	Χαλκίδα	1	-	-
	-	-	Θήβα	1
	-	-	Λαμία	1
Αττικής	Διανομαρχιακά	4	Διανομαρχιακά	4
	-	-	Πειραιάς	2
Πελοποννήσου	Τρίπολη	1	Τρίπολη	1
	Κόρινθος	1	-	-
	-	-	Σπάρτη	1
Β. Αιγαίου	Μυτιλήνη	1	Μυτιλήνη	1
	-	-	Χίος	1
Ν. Αιγαίου	Ρόδος	1	Ρόδος	1
Κρήτης	Ηράκλειο	1	-	-
	Ιεράπετρα	1	-	-
	Χανιά	1	Χανιά	1
	-	-	Αγ. Νικόλαος	1
	-	-	Ρέθυμνο	1
Σύνολο	27	30	25	30

Πίνακας 32: Σχεδιασμός και υλοποίηση αριθμού εκπαιδευομένων κατά περιφέρεια

Υπόεργου 2

Περιφέρεια	Σχεδιασμός, (αριθμός εκπαιδευομένων)	Υλοποίηση, (αριθμός εκπαιδευομένων)	Ποσοστό υλοποίησης, (%)
Αττικής	40	67	167,5
Στερεάς Ελλάδας	20	20	100,0
Θεσσαλίας	20	22	110,0
Κ. Μακεδονίας	40	21	52,5
Α.Μακεδονία & Θράκης	10	12	120,0
Δ. Μακεδονίας	20	13	65,0
Ηπείρου	30	20	66,7
Ιονίων Νήσων	20	25	125,0
Δυτικής Ελλάδας	30	44	146,7
Πελοποννήσου	20	20	100,0
Βορείου Αιγαίου	10	24	240,0
Νοτίου Αιγαίου	10	10	100,0
Κρήτης	30	32	106,7
Σύνολο χώρας	300	330	110,0

- Αδύνατα σημεία του Έργου

Ως αδύνατα σημεία του Έργου αναφέρεται αφενός η σχετικά *περιορισμένη χρονική του διάρκεια*, αφετέρου η συγκεκριμένη *χρονική περίοδος* που τελικώς υλοποιήθηκε το εκπαιδευτικό Έργο. Η περίοδος υλοποίησης αποτελεί αδύνατο σημείο, δεδομένου ότι σημαντικό τμήμα συνέπεσε με τις καλοκαιρινές διακοπές. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η περιορισμένη χρονική διάρκεια οφείλεται σε λόγους που δεν βαρύνουν τον φορέα υλοποίησης, (βλ. Εισαγωγή).

Αδυναμία του Έργου, σε πολύ μεγάλο βαθμό αντικειμενική, συνιστά η *δυσκολία σύστασης τμημάτων με ομοιογενή σύνθεση εκπαιδευομένων* όσον αφορά την κατηγορία αναπηρίας, το εκπαιδευτικό επίπεδο, την ηλικία κ.ά. Η ανομοιογενής σύνθεση των τμημάτων δημιουργεί εύλογα προβλήματα στη διδασκαλία από πλευράς περιεχομένου, ρυθμού κ.λπ., με προφανείς επιπτώσεις στο τελικό αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Το πρόβλημα ήταν εντονότερο στην περιφέρεια όπου ο αριθμός των εκπαιδευομένων είναι περιορισμένος και συνεπώς η δυνατότητα δημιουργίας περισσότερων τμημάτων προσαρμοσμένων στα διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά ιδιαίτερα δύσκολος.

Ως αδύνατο σημείο ειδικά του Υποέργου 2 αναφέρεται η *έλλειψη ή/και περιορισμένη διαθεσιμότητα πλήρως προσβάσιμων χώρων και εξοπλισμού* για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία. Η κάλυψη αυτού του ελλείμματος στο περιορισμένο χρονικό διάστημα υλοποίησης του Έργου, λαμβανομένης υπόψη και της ευρείας γεωγραφικής κάλυψής του, δεν ήταν πάντοτε αποτελεσματική.

Επίσης όσον αφορά το Υποέργο 2, ως αδύνατο σημείο αναφέρεται η *έλλειψη εκπαιδευτών πληροφορικής με εμπειρία ή/και γνώσεις εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία*. Για την κάλυψη αυτού του ελλείμματος, μέσω της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών, δεν υπήρξε πρόβλεψη στο σχεδιασμό του Υποέργου 2. Όπως προκύπτει από την έρευνα της εσωτερικής αξιολόγησης στους εκπαιδευτές του Υποέργου 2, στο θέμα αυτό προέκυψαν κάποιες δυσκολίες.

Σχετικά με το Υπόεργο 13 το οποίο δεν υλοποιήθηκε, λόγω αδυναμίας εύρεσης αιθουσών από τα Α.Ε.Ι., το αδύνατο σημείο του Υποέργου εντοπίζεται στη μεγάλη διάρκεια των σεμιναρίων (20 ώρες). Η διάρκεια αυτή, που αντιστοιχεί περίπου στο ήμισυ της διάρκειας ενός εξαμηνιαίου μαθήματος των Α.Ε.Ι., κρίνεται ως μεγάλη για την κάλυψη της συγκεκριμένης θεματολογίας σε φοιτητές.

3.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης του Έργου

Στο πεδίο αξιολόγησης της διαδικασίας γίνεται η παρακολούθηση και αποτίμηση της διαδικασίας υλοποίησης των στόχων του προγράμματος.

Στην ενότητα αυτή η αξιολόγηση εξετάζει τη συγκρότηση, την επάρκεια και την ποιότητα λειτουργίας των διαχειριστικών μηχανισμών, ως προς την αποτελεσματική διαδικασία υλοποίησης του Έργου. Τα ζητούμενα της ενότητας αυτής είναι ο προσδιορισμός και η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων μηχανισμών με σκοπό την αξιολόγηση του βαθμού της συνεργασίας και της συνεισφοράς τους στην αποτελεσματική υλοποίηση του Έργου.

Για το σκοπό αυτό εξετάζονται:

- Το Σύστημα Διαχείρισης του Έργου
 - ο Η Δομή Διαχείρισης και Οργανόγραμμα του Έργου
Οι βασικοί συντελεστές του Έργου και οι αρμοδιότητές τους
 - ο Η Λειτουργία του Συστήματος Διαχείρισης του Έργου
- Οι Φάκελοι παρακολούθησης της υλοποίησης του Έργου
- Η δημοσιότητα
- Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης (ενδιάμεσης και τελικής).

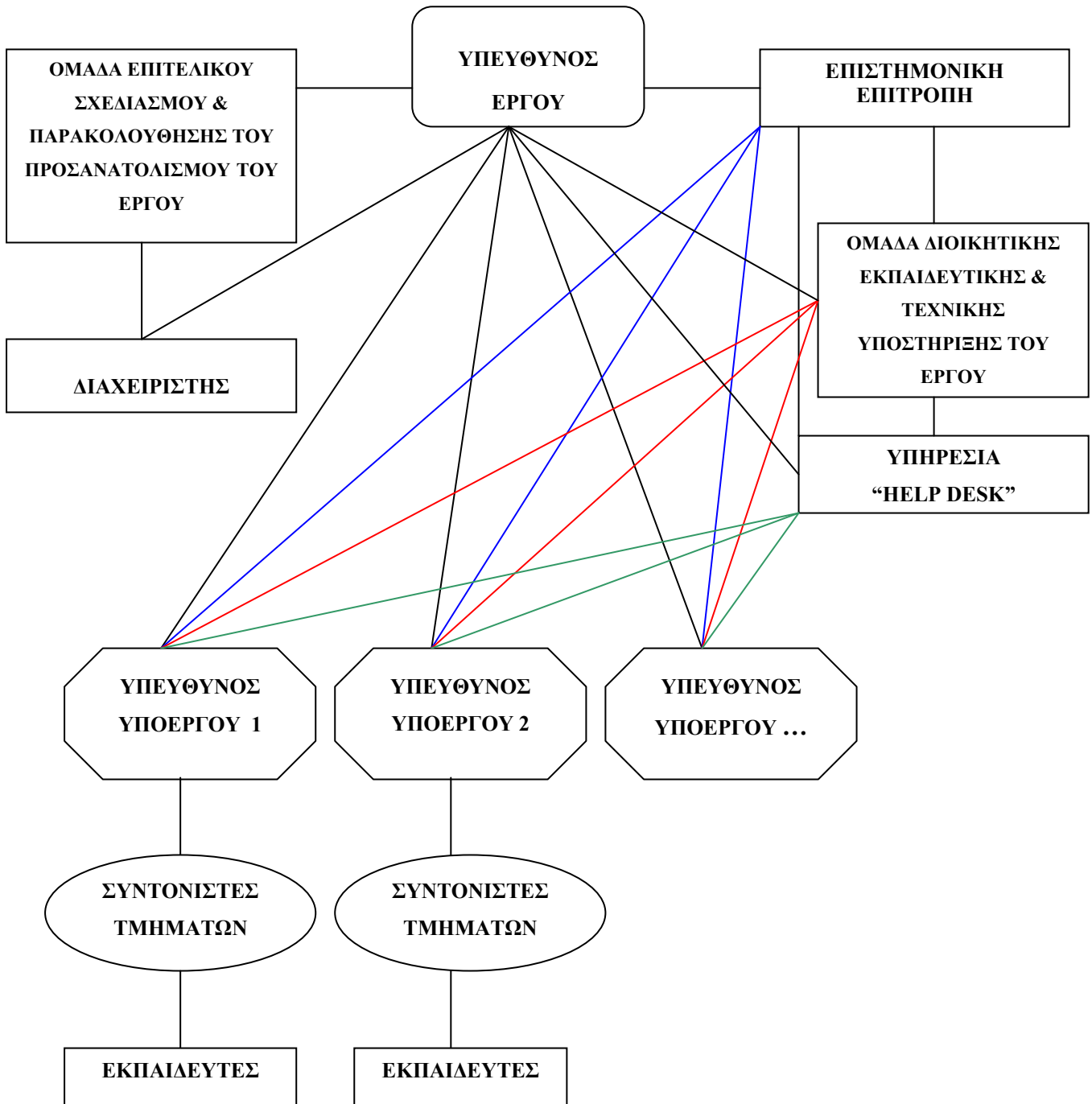
3.2.1 Σύστημα Διαχείρισης του Έργου

Στόχος του συστήματος διαχείρισης του Έργου ήταν η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων και της ποιότητας των αποτελεσμάτων υλοποίησης του Έργου. Για την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης εξετάζονται οι βασικοί συντελεστές του Έργου, το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων τους και οι μεταξύ τους διασυνδέσεις. Ακολουθεί η αξιολόγηση της λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης.

I. Δομή Διαχείρισης και Οργανόγραμμα του Έργου:

Οι βασικοί συντελεστές του Έργου είναι: Υπεύθυνος Έργου, Διαχειριστής, Επιστημονική Επιτροπή, Ομάδα Επιτελικού Σχεδιασμού και Παρακολούθησης του Προσανατολισμού, Επιτροπές Παραλαβής Παραδοτέων, Ομάδα Διοικητικής Εκπαιδευτικής και Τεχνικής Υποστήριξης, Υπηρεσία «HELP DESK», Υπεύθυνοι Υποέργων, και οι Συντονιστές Τμημάτων. Στο οργανόγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται οι βασικοί συντελεστές του Έργου καθώς οι μεταξύ τους διασυνδέσεις.

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΟΥ

Αρμοδιότητες των βασικών συντελεστών του Έργου

α. Υπεύθυνος Έργου

Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Έργου οι αρμοδιότητες του Υπεύθυνου Έργου ήταν μεταξύ άλλων:

- Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της εξέλιξης του Έργου στο σύνολό του, με σκοπό τη ομαλή πορεία και την άρτια υλοποίησή του.
- Η εκπροσώπηση του Έργου.
- Η διαχείριση αλλαγών – κατανομή πόρων

β. Επιστημονική Επιτροπή

Η Επιστημονική Επιτροπή συγκροτήθηκε από τον Υπεύθυνο Έργου, από στελέχη της Ομάδας Έργου και από εξειδικευμένους επιστήμονες. Οι αρμοδιότητες της Επιστημονικής Επιτροπής του Έργου ήταν κυρίως:

- Ο προσδιορισμός του επιστημονικού πλαισίου του Έργου.
- Η κατάρτιση του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Η επιμέλεια της συγγραφής του Εγχειριδίου Εκπαιδευομένων.
- Η επιμέλεια της συγγραφής του Εγχειριδίου Εκπαιδευτών.
- Η συμμετοχή στην επιλογή του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών.
- Η παρακολούθηση της πορείας του Έργου και ο προσδιορισμός (μαζί με την Ομάδα Επιτελικού Σχεδιασμού και Παρακολούθησης του Προσανατολισμού του Έργου), των ενεργειών που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων.
- Ο προσδιορισμός προδιαγραφών των παραδοτέων.
- Η αξιολόγηση των παραδοτέων (Μελέτη του Υποέργου 12, κατευθυντήριες γραμμές εσωτερικής αξιολόγησης, ερωτηματολόγια εσωτερικής αξιολόγησης Υποέργου 7 κ.ά.).
- Ο έλεγχος των εντύπων παρακολούθησης πριν την υποβολή τους στη Διαχειριστική Αρχή.

γ. Ομάδα Επιτελικού Σχεδιασμού και Παρακολούθησης του Προσανατολισμού του Έργου

Η ομάδα Επιτελικού Σχεδιασμού και Ελέγχου απαρτίστηκε κυρίως από υψηλόβαθμα στελέχη των αναπηρικών οργανώσεων όλων των κατηγοριών. Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Έργου οι αρμοδιότητες της ήταν:

- Ο σχεδιασμός και η παρακολούθηση του ορθού προσανατολισμού υλοποίησης του Έργου.
- Η διασφάλιση ότι κατά την υλοποίηση του Έργου λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες όλων των κατηγοριών αναπηρίας.
- Η συμμετοχή στην επιλογή του ανθρώπινου δυναμικού για την υλοποίηση του Έργου.

δ. Επιτροπές Παραλαβής παραδοτέων

ε. Ομάδα Διοικητικής Εκπαιδευτικής και Τεχνικής Υποστήριξης Έργου

Η εν λόγω ομάδα συγκροτήθηκε από επτά μέλη του διοικητικού προσωπικού της Ε.Σ.Α.μεΑ. Οι αρμοδιότητές της ήταν:

- η διοικητική υποστήριξη Έργου (οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων – ανεύρεση αιθουσών, σίτιση, μετακινήσεις, διαμονή συμμετεχόντων, συνεργασία με τους συντονιστές των τμημάτων, διενέργεια των διαγωνισμών για την επιλογή των Αναδόχων, διοργάνωση Συνεδρίων κ.ά.),
- η τεχνική υποστήριξη του Έργου,
- η ανάπτυξη διασύνδεσης και καλής συνεργασίας με τις κατά τόπους δημόσιες αρχές που θα υλοποιηθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα (Τοπική Αυτοδιοίκηση, εκπαιδευτικοί φορείς, Ο.Α.Ε.Δ., κ.ά.

στ. Διαχειριστής Έργου

Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Έργου οι αρμοδιότητες του Διαχειριστή ήταν:

- Η παρακολούθηση του οικονομικού αντικειμένου ως προς τις δαπάνες, τις πληρωμές και τα έσοδα.
- Η συγκέντρωση, η επεξεργασία και ο έλεγχος των στοιχείων για την σύνταξη και υποβολή στη διαχειριστική αρχή του ΕΠΕΑΕΚ των εγγράφων παρακολούθησης του οικονομικού αντικειμένου.

- Η συνεργασία με τον Συντονιστή του Έργου για τη διασφάλιση συσχέτισης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου.
- Ο έλεγχος και η πιστοποίηση της νομιμότητας των πληρωμών.
- Η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας ως προς τη διαχείριση της χρηματοδότησης.
- Η ενημέρωση του Υπεύθυνου Έργου και της Επιστημονικής Επιτροπής για την εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου.
- Η τήρηση οικονομικού Φακέλου του Έργου.

ζ. Υπεύθυνοι Υποέργων

Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Έργου οι αρμοδιότητες των Υπευθύνων Υποέργων ήταν:

- Η παρακολούθηση των εργασιών κάθε Υποέργου.
- Η εποπτεία των επιμέρους ομάδων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του συγκεκριμένου Υποέργου.

Ειδικότερα οι Υπεύθυνοι των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υποέργα 1 και 2) είχαν και τις εξής αρμοδιότητες:

- Την ενημέρωση των εκπαιδευομένων σχετικά με το σκοπό και τους στόχους του προγράμματος.
- Τον εφοδιασμό των εκπαιδευομένων με το απαραίτητο εκπαιδευτικό υλικό και λοιπό εξοπλισμό.
- Τον έλεγχο τήρησης του εγκεκριμένου ωρολογίου προγράμματος
- Τον έλεγχο τήρησης του ωραρίου διδασκαλίας και διαλειμμάτων.
- Τη μέριμνα για την καθημερινή συμπλήρωση των δελτίων ύλης από τους εκπαιδευτές.
- Τη μέριμνα για την απρόσκοπτη διάθεση της προβλεπόμενης σίτισης κ.λπ.
- Τη μέριμνα για την καθαριότητα των χώρων κατάρτισης, αλλά και την εν γένει δημιουργία ομαλών συνθηκών υλοποίησης των προγραμμάτων.

η. Συντονιστές Τμημάτων

Για τον συντονισμό των ενεργειών υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υποέργα 1 και 2) ορίστηκε ένας συντονιστής για κάθε τμήμα. Η αρμοδιότητα των συντονιστών ήταν η διασφάλιση των όρων υλοποίησης και η αντιμετώπιση οποιουδήποτε σχετικού προβλήματος. Για το σκοπό αυτό οι συντονιστές των τμημάτων ήταν σε άμεση επαφή με τους βασικούς συντελεστές υλοποίησης του Έργου.

II. Λειτουργία του Συστήματος Διαχείρισης του Έργου

Με σκοπό την πληρέστερη ενημέρωση και συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών για την υλοποίηση του Έργου, η ομάδα αξιολόγησης καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής του είχε σειρά επαφών με όλους τους βασικούς συντελεστές του Έργου, οργάνωσε ειδικές θεματικές συναντήσεις, παρακολούθησε επιλεκτικά συνεδριάσεις των επιτροπών, εξέτασε πρακτικά συνεδριάσεων των επιτροπών και μελέτησε σειρά παραμέτρων διαδικαστικού και διαχειριστικού χαρακτήρα, διενήργησε ειδικές πρωτογενείς έρευνες για την αξιολόγηση του Υποέργου 1 και Υποέργου 2, εξέτασε διεξοδικά όλα τα παραδοτέα των Υποέργων. Επίσης η ομάδα αξιολόγησης μελέτησε και αξιοποίησε τα πρωτογενή στοιχεία των ερωτηματολογίων αλλά και τις εκθέσεις ενδιάμεσης και τελικής εσωτερικής αξιολόγησης.

Η ομάδα αξιολόγησης έκρινε ότι το σύστημα διαχείρισης του προγράμματος σχεδιάστηκε με σωστό τρόπο και λειτούργησε αποτελεσματικά. Πιο συγκεκριμένα:

α. Η Επιστημονική Επιτροπή κατάρτισε και εξειδίκευσε το *αναλυτικό περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων* (Υποέργα 1 και 2) που είχαν σχεδιασθεί αρχικώς κατά την υποβολή της πρότασης του Έργου, επιμελήθηκε τη συγγραφή του Εγχειριδίου Εκπαιδευομένων και του Εγχειριδίου Εκπαιδευτών.

Σε συνεργασία με άλλους συντελεστές του Έργου παρακολούθησε την εξέλιξη της υλοποίησης όσον αφορά την *επίτευξη των στόχων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων*.

Η Επιστημονική Επιτροπή αξιολόγησε επίσης την *ποιότητα και την επάρκεια των παραδοτέων* του Έργου (Μελέτη του Υποέργου 12, κατευθυντήριες γραμμές εσωτερικής αξιολόγησης, ερωτηματολόγια εσωτερικής αξιολόγησης του Υποέργου 7 κ.ά.).

Η επιλογή εκπαιδευτών αποτέλεσε ένα κρίσιμο κρίκο από τον οποίο εξαρτήθηκε η επιτυχία υλοποίησης του έργου. Η ομάδα αξιολόγησης διαπίστωσε ότι το θέμα αυτό αντιμετωπίστηκε από το φορέα υλοποίησης του Έργου με τη δέουσα προσοχή. Η Επιστημονική Επιτροπή διατύπωσε τα κριτήρια, οργάνωσε και διεξήγαγε τη *διαδικασία επιλογής του ανθρώπινου δυναμικού*. Ειδικά όσον αφορά το ανθρώπινο

δυναμικό (εκπαιδευτές και συντονιστές τμημάτων) των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υπόεργο 1 και 2) διατύπωσε ειδικές απαιτήσεις, ενώ για την επιλογή τους προέβλεψε ειδική διαδικασία (βλ. τις σχετικές Προσκλήσεις Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος).

Για την πρόσληψη εκπαιδευτών πραγματοποιήθηκε η διαδικασία επιλογής όπως αρχικώς είχε σχεδιαστεί. Προηγήθηκε πρόσκληση ενδιαφέροντος στον τύπο, ακολούθησε η διαδικασία επιλογής από την αρμόδια επιτροπή σύμφωνα με τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης που ήταν η πανεπιστημιακή εκπαίδευση και η εμπειρία των υποψηφίων. Για τους εκπαιδευτές οι ειδικές απαιτήσεις ήταν το πτυχίο ή δίπλωμα τμήματος Α.Ε.Ι./Α.Τ.Ε.Ι. σχετικού με το περιεχόμενο του έργου, ή/και πολυετής συνδικαλιστική δράση στο αναπηρικό κίνημα, ή/και πολυετής επαγγελματική εμπειρία στη δημοσιογραφία. Ο αριθμός των αιτήσεων υπερέβη τις ανάγκες του προγράμματος. Η διαδικασία επιλογής ολοκληρώθηκε εγκαίρως χωρίς σημαντικές δυσκολίες.

Η σύνθεση των εκπαιδευτών από πλευράς φύλου, ηλικίας, επιπέδου σπουδών και σχέσης με την αναπηρία ήταν ιδιαίτερα θετική: π.χ. στο Υπόεργο 1, οι γυναίκες εκπαιδευτριες ήταν το 58%, οι εκπαιδευτές ανήκουν κατά 59% στην ομάδα ηλικίας από 25-35 ετών. Ιδιαίτερα υψηλό ήταν το εκπαιδευτικό επίπεδο δεδομένου ότι το 42% ήταν απόφοιτοι Α.Ε.Ι., ενώ το 32% ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Πολύ ικανοποιητικά ήταν τα ποσοστά των εκπαιδευτών που είχαν κάποια ειδίκευση σε θέματα αναπηρίας, είχαν προηγούμενη διδακτική εμπειρία με αντικείμενο την αναπηρία, όσων διέθεταν εμπειρία σχετική με την αναπηρία με το ένα ή άλλο τρόπο (δηλαδή ως επαγγελματίες, ως συνδικαλιστές, ως εθελοντές κ.λπ.), όσων ήταν μέλη αναπηρικών σωματείων, όσων είχαν οι ίδιοι κάποια αναπηρία, ενώ υπήρχαν και εκπαιδευτές που ήταν γονείς παιδιών με αναπηρία. Περισσότερα στοιχεία για τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υπόεργα 1 και 2, βλ. Κεφάλαιο 3.1).

Συνολικά, όσον αφορά τη διαδικασία επιλογής και τη σύνθεση των εκπαιδευτών με βάση τα κρίσιμα ποιοτικά κριτήρια, προκύπτει ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ήταν σε πλήρη αντιστοιχία με τους στόχους του Έργου.

Ωστόσο, παρά την πράγματι θετική σύνθεση των εκπαιδευτών όσον αφορά την εξειδίκευση και την εμπειρία σε θέματα αναπηρίας, διαπιστώνεται ότι υπάρχει η ανάγκη περαιτέρω εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού (εκπαιδευτών) σε όλες τις πτυχές της αναπηρίας.

Όσον αφορά την επιλογή των εκπαιδευομένων, στο σχεδιασμό των Υποέργων 1 και 2 είχε προβλεφθεί διαφοροποιημένο σύστημα κριτηρίων επιλογής των εκπαιδευομένων σύμφωνα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης (συμμετοχή σε φορείς ατόμων με αναπηρία, παλαιότητα συνδικαλιστικής δράσης κ.λπ.). Ωστόσο δεν χρειάστηκε να μπει σε εφαρμογή διότι κατέστη δυνατή η αποδοχή του συνόλου των ενδιαφερομένων.

Ενδεικτικώς (με βάση δειγματοληπτική επεξεργασία στοιχείων) αναφέρεται ότι στο Υπόεργο 1 τα χαρακτηριστικά της σύνθεσης των εκπαιδευομένων είναι :

- Ισορροπημένη σύνθεση κατά φύλο: 49% άνδρες, 51% γυναίκες,
- διαφοροποιημένο επίπεδο εκπαίδευσης, όπως άλλωστε ήταν αναμενόμενο και επιθυμητό: 44% Λύκειο, 21% Α.Ε.Ι., 19% Α.Τ.Ε.Ι., 12% Δημοτικό,
- πολύ ικανοποιητική εκπροσώπηση ατόμων με άμεση και ενεργή εμπλοκή στο αναπηρικό κίνημα: Αυτό προκύπτει από τα εξής στοιχεία: Την ειδίκευση σε θέματα αναπηρίας (39%), την εμπειρία σε θέματα αναπηρίας (συνδικαλιστική 46%, εθελοντική 15%,) τη συμμετοχή σε αναπηρικά σωματεία (79%), την παρουσία γονέων παιδιών με αναπηρία (19%).

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το στοιχείο ότι μόλις το 11% των εκπαιδευομένων στο Υπόεργο 1 δήλωσε ότι είχε και προηγούμενη συμμετοχή σε σεμινάριο με αντικείμενο την αναπηρία. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει αφενός τη σημασία του συγκεκριμένου έργου και την ανταπόκρισή του στην κάλυψη των αναγκών της ομάδας στόχου, αφετέρου την αναγκαιότητα για ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών από την Ε.Σ.Α.μεΑ. στο μέλλον.

Ο σχεδιασμός για τους συμμετέχοντες του Υποέργου 13 (το οποίο όπως αναφέρθηκε δεν υλοποιήθηκε) ήταν να είναι φοιτητές συγκεκριμένων Σχολών/Τμημάτων των Α.Ε.Ι. των οποίων το αντικείμενο των σπουδών έχει άμεση ή/και έμμεση σχέση με θεωρητικά αλλά και καθημερινά-πρακτικά ζητήματα της αναπηρίας (Αρχιτεκτονική, Νομική, Μ.Μ.Ε., κ.ά.).

Η Επιστημονική Επιτροπή καθόρισε το περιεχόμενο και επιμελήθηκε από θεωρητικής άποψης την *εκπαίδευση των εκπαιδευτών*. Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αφορούσε τις εξής θεματικές ενότητες: Στόχοι και φιλοσοφία του έργου, μέθοδοι και τεχνικές εκπαίδευσης ενήλικων, παρουσίαση των εκπαιδευτικών εννοιών του εγχειριδίου που καλούνται να διδάξουν, τρόποι διαχείρισης και αντιμετώπισης προβλημάτων κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης.

Η διάρκεια του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών ήταν 24 ώρες (4 ημέρες, 6 ώρες ανά ημέρα). Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών σχεδιάστηκε να γίνει σε 2 τμήματα των 30 ατόμων στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, τελικώς πραγματοποιήθηκε ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο στην Αθήνα για όλους τους εκπαιδευτές.

Οι γνώμες των εκπαιδευτών για την επάρκεια και την ποιότητα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών καταγράφονται στις έρευνες της εσωτερικής αξιολόγησης.

Στο Υποέργο 2 δεν υπήρξε σχεδιασμός για εκπαίδευση εκπαιδευτών λόγω του αντικειμένου (Η/Υ). Ωστόσο, θα έπρεπε να υπάρξει ενημέρωση των εκπαιδευτών για τις ειδικές απαιτήσεις εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία. Η έλλειψη αυτή εντοπίστηκε και από αρκετούς εκπαιδευτές, (βλ. εσωτερική αξιολόγηση).

Για την επιλογή των *Συντονιστών των Τμημάτων*, ως βασικό προσόν είχε ορισθεί το δίπλωμα επαγγελματικής κατάρτισης Ι.Ε.Κ., ή το πτυχίο Α΄ ή Β΄ κύκλου σπουδών Τεχνικού Επαγγελματικού Εκπαιδευτηρίου, ή Απολυτήριο Τίτλος Ενιαίου Λυκείου ή Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, ενώ ως *συμπληρωματικό* προσόν ελαμβάνετο υπόψιν η συνδικαλιστική ή/και η εργασιακή εμπειρία σε οργανώσεις ατόμων με αναπηρία.

β. Η Ομάδα Επιτελικού Σχεδιασμού και Παρακολούθησης του Προσανατολισμού του Έργου είχε την ευθύνη ώστε ο προσανατολισμός υλοποίησης του Έργου να είναι σύμφωνος με τον αρχικό σχεδιασμό. Επίσης είχε την ευθύνη για τη διασφάλιση ότι σε όλο το Έργο λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες όλων των κατηγοριών αναπηρίας. Επίσης συμμετείχε στις διαδικασίες επιλογής του ανθρώπινου δυναμικού που έλαβε μέρος στην υλοποίηση του Έργου.

Όσον αφορά την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση όλων των κατηγοριών αναπηρίας, και την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών κάθε κατηγορίας, από τα ευρήματα των ερωτηματολογίων της εσωτερικής αξιολόγησης διαπιστώνεται ότι πράγματι τόσο στο Υπόεργο 1 όσο και στο Υπόεργο 2 συμμετείχαν άτομα από όλες τις κατηγορίες αναπηρίας και σε πολύ μεγάλο βαθμό είχαν ληφθεί τα μέτρα ώστε να έχουν πλήρη πρόσβαση στο χώρο και στον εκπαιδευτικό εξοπλισμό.

Το ανθρώπινο δυναμικό που έλαβε μέρος στην υλοποίηση του Έργου ανήκουν σε τρεις κατηγορίες: Διοικητικό προσωπικό για το σύνολο του Έργου, συντονιστές τμημάτων, για το Υπόεργο 1 και το Υπόεργο 2, εκπαιδευτικό προσωπικό, για το Υπόεργο 1 και το Υπόεργο 2. Για το εκπαιδευτικό προσωπικό έγινε αναφορά ανωτέρω, όσον αφορά τις απαιτήσεις σε προσόντα του διοικητικού προσωπικού (5 άτομα) με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, αυτές ήταν ανάλογες των εργασιών που έπρεπε να φέρουν εις πέρας, (βλ. και σχετική Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος). Η διαδικασία επιλογής ήταν η δημοσίευση σχετικής Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος, η συγκέντρωση και επεξεργασία των αιτήσεων και η επιλογή βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων.

γ. Οι Επιτροπές Παραλαβής Παραδοτέων ήταν σε διαρκή συνεργασία με τους αναδόχους για την επίτευξη του κατά το δυνατόν καλύτερου τελικού αποτελέσματος και διενήργησαν τις διαδικασίες παραλαβής των παραδοτέων σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό.

δ. Η Ομάδα Διοικητικής Εκπαιδευτικής και Τεχνικής Υποστήριξης Έργου λειτούργησε αποτελεσματικά, τόσο ως μηχανισμός ενημέρωσης και αντιμετώπισης προβλημάτων που απαντούσε σε ερωτήματα κυρίως συντονιστών και εκπαιδευτών, όσο και ως κρίσιμο τμήμα του μηχανισμού αυτορρύθμισης με τη συγκέντρωση,

ταξινόμηση και ενημέρωση του υπεύθυνου έργου και του διαχειριστή ώστε να γίνουν οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες.

ε. Υπηρεσία «HELP DESK» στελεχώθηκε από δύο έμπειρους εργαζόμενους της Ε.Σ.Α.μεΑ. Η αποστολή της εν λόγω υπηρεσίας ήταν η παροχή χρηστικών υπηρεσιών στους συντονιστές των τμημάτων και τους εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δηλαδή των Υποέργων 1 και 2. Η υπηρεσία “HELP DESK” λειτούργησε στο χρονικό διάστημα από την προετοιμασία έως και την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθημερινώς και επί οκταώρου βάσεως.

Για την αξιολόγηση της δραστηριότητας της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης του Υποέργου 1 και του Υποέργου 2 διενεργήθηκαν δύο ξεχωριστές έρευνες με ειδικό ερωτηματολόγιο το οποίο περιείχε κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις, (βλ. Παράρτημα). Επίσης έγιναν και ορισμένες συναντήσεις για την καλύτερη ενημέρωση της ομάδας αξιολόγησης. Τα αποτελέσματα των ερευνών παρουσιάζονται παρακάτω:

Αποτελέσματα έρευνας για τη δραστηριότητα της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης του Υποέργου 1

Για την αξιολόγηση της δραστηριότητας της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης του Υποέργου 1 διενεργήθηκε έρευνα με ειδικό ερωτηματολόγιο το οποίο περιείχε κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις, (βλ. Παράρτημα). Επίσης έγιναν και ορισμένες συναντήσεις για την καλύτερη ενημέρωση της ομάδας αξιολόγησης.

Η παρέμβαση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης ζητήθηκε κυρίως από τους συντονιστές των τμημάτων, ενώ ακολουθούν οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι.

Τα θέματα στα οποία κλήθηκε η Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης να παρέμβει ήταν κυρίως αυτά που αφορούσαν το ανθρώπινο δυναμικό, ήτοι οι μετακινήσεις και η διαμονή των εκπαιδευτών, το «Catering» και οι μετακινήσεις των εκπαιδευομένων. Ζητήματα σχετικά με τις υποδομές, τον εξοπλισμό και το εκπαιδευτικό υλικό απασχόλησαν σχετικά λιγότερο την Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις μετακινήσεις και τη διαμονή των εκπαιδευτών οι περισσότερες ερωτήσεις αφορούσαν το ύψος των επιλέξιμων δαπανών μετακίνησης, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την κάλυψη των δαπανών (έντυπο κάλυψης δαπανών, παραστατικά κ.λπ.). Όσον αφορά τη διαμονή των εκπαιδευτών οι περισσότερες ερωτήσεις αφορούσαν την εξεύρεση προσβάσιμων ξενοδοχείων για εκπαιδευτές με κινητική αναπηρία.

Σχετικά με τις μετακινήσεις των εκπαιδευομένων οι περισσότερες ερωτήσεις αφορούσαν το ύψος των επιλέξιμων δαπανών μετακίνησης και οδηγίες για τη συμπλήρωση των εντύπων κάλυψης δαπανών. Στο θέμα αυτό εντοπίστηκαν και ορισμένα προβλήματα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της χιλιομετρικής αποζημίωσης καθώς και το ύψος της αποζημίωσης που σε αρκετές περιπτώσεις δεν κάλυπτε τις πραγματικές ανάγκες.

Σχετικά με το «Catering» οι ερωτήσεις αφορούσαν διευκρινήσεις για τη διαδικασία επιλογής με τη χρήση τριών προσφορών.

Όσον αφορά τον εξοπλισμό (πίνακες, γραφική ύλη κ.λπ.), οι ερωτήσεις ήταν σχετικές με τις επιλέξιμες δαπάνες και τη διαδικασία της αγοράς γραφικής ύλης. Στο θέμα αυτό εμφανίστηκαν και ορισμένα προβλήματα καθυστέρησης λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών.

Αποτελέσματα έρευνας για τη δραστηριότητα της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης του Υποέργου 2

Η παρέμβαση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης ζητήθηκε κυρίως από τους συντονιστές των τμημάτων, ενώ ακολουθούν οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι.

Τα θέματα στα οποία κλήθηκε η Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης να παρέμβει ήταν κυρίως αυτά που αφορούσαν τις μετακινήσεις των εκπαιδευομένων και το «Catering», ενώ ακολούθησαν ζητήματα σχετικά με τον εξοπλισμό (Η/Υ, πίνακες, γραφική ύλη κ.λπ.). Ζητήματα σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό (εγχειρίδια, βιβλία κ.λπ.) και την προσβασιμότητα των υποδομών (αίθουσες κ.λπ.) απασχόλησαν σχετικά λιγότερο την Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης.

Σχετικά με τις μετακινήσεις των εκπαιδευομένων οι περισσότερες ερωτήσεις αφορούσαν τον τρόπο υπολογισμού της χιλιομετρικής αποζημίωσης καθώς και το ύψος της αποζημίωσης που σε αρκετές περιπτώσεις δεν κάλυπτε τις πραγματικές ανάγκες.

Σχετικά με το «Catering» οι ερωτήσεις αφορούσαν διευκρινίσεις για τη διαδικασία επιλογής με τη χρήση τριών προσφορών.

Όσον αφορά τον εξοπλισμό (H/Y, πίνακες, γραφική ύλη κ.λπ.), οι ερωτήσεις ήταν σχετικές με την επάρκεια σε H/Y και τον κατάλληλο εξοπλισμό σε λογισμικό και ειδικά χειριστήρια. Σχετικά με τα θέματα αυτά εντοπίστηκαν ορισμένα προβλήματα στην επάρκεια των H/Y και τη μη πρόβλεψη δαπάνης για προμήθεια ειδικού λογισμικού και χειριστηρίων H/Y όπου παρουσιάστηκε ανάγκη.

στ. Υπεύθυνοι Υποέργων λειτούργησαν σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό του Έργου. Ευρίσκονταν σε άμεση και τακτική συνεργασία με τον Υπεύθυνο Έργου και τις διάφορες επιτροπές του Έργου. Κυρίως διεκπεραίωσαν εργασίες όπως: Η παρακολούθηση των εργασιών κάθε Υποέργου, συμμετοχή στην ενημέρωση των εκπαιδευομένων σχετικά με το σκοπό και τους στόχους των Υποέργων 1 και 2, μέριμνα για τον εφοδιασμό των εκπαιδευομένων με το απαραίτητο εκπαιδευτικό υλικό, μέριμνα για την τήρηση του ωρολογίου προγράμματος και για την καθημερινή συμπλήρωση των δελτίων ύλης από τους εκπαιδευτές, μέριμνα για την απρόσκοπτη διάθεση της προβλεπόμενης σίτισης, για την καθαριότητα των χώρων κατάρτισης, αλλά και την εν γένει δημιουργία ομαλών συνθηκών υλοποίησης των προγραμμάτων.

ζ. Οι Συντονιστές Τμημάτων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων εργάστηκαν σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό για τη διασφάλιση των όρων υλοποίησης του Έργου στο επίπεδο των τμημάτων. Για το σκοπό αυτό οι συντονιστές των τμημάτων ήταν σε άμεση επαφή και διαρκή συνεργασία με τους βασικούς συντελεστές υλοποίησης του έργου. Το έργο των Συντονιστών των Τμημάτων αλλά και η άποψή τους για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αναφέρονται στο Κεφάλαιο 3.4, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Έρευνας Συντονιστών των Υποέργων 1 και 2.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους Συντονιστές των Τμημάτων στηρίχθηκε στα εργαλεία παρακολούθησης του εκπαιδευτικού έργου που σχεδιάστηκαν από την Επιστημονική Επιτροπή. Τα εργαλεία παρακολούθησης ήταν: Τα αναλυτικά προγράμματα εκπαίδευσης, ανά ενότητα στα οποία αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, τα ημερήσια δελτία ύλης στα οποία καταγράφηκε η υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου, τα ημερήσια δελτία παρακολούθησης προγράμματος, όπου καταγράφηκε η ώρα προσέλευσης των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών.

Με βάση τα στοιχεία που συνέλεξαν οι Συντονιστές των Τμημάτων προσδιορίστηκε ο βαθμός παρακολούθησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους εκπαιδευόμενους, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα υψηλός και στα δύο εκπαιδευτικά προγράμματα.

Για να χορηγηθεί το «Πιστοποιητικό Δια Βίου Εκπαίδευσης» καθορίστηκε ανώτατο επιτρεπτό όριο απουσιών. Για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Υποέργου 1 που είχε συνολική διάρκεια 250 ώρες, το ανώτατο όριο των απουσιών ήταν 50 ώρες (20%). Με βάση αυτό τον περιορισμό τελικώς δεν χορηγήθηκε πιστοποιητικό σε 36 εκπαιδευόμενους σε σύνολο 547, (6,6%).

Για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Υποέργου 2 που είχε συνολική διάρκεια 150 ώρες, το ανώτατο όριο των απουσιών ήταν 15 ώρες (10%). Με βάση αυτό τον περιορισμό τελικώς δεν χορηγήθηκε πιστοποιητικό σε 28 εκπαιδευόμενους σε σύνολο 330, (8,5%).

Αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό και προβλήματα

Από τη συγκριτική εξέταση του αρχικού σχεδιασμού και του τελικού σχήματος διοίκησης του έργου εντοπίζονται ορισμένες αποκλίσεις. Οι αποκλίσεις αποδίδονται κυρίως στην ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων συντελεστών του Έργου, αλλά και εν μέρει στην ακύρωση ορισμένων από αυτών λόγω επικαλύψεων. Οι εν λόγω αλλαγές έγιναν για την προσαρμογή του σχεδιασμού στις πραγματικές απαιτήσεις της υλοποίησης του Έργου. Το είδος και το εύρος των αποκλίσεων θεωρείται εύλογο και σε καμία περίπτωση δεν παραπέμπει σε ανεπαρκή σχεδιασμό.

Από τη συχνότητα των συνεδριάσεων και την ανάγνωση των πρακτικών προκύπτει ότι τόσο η Επιστημονική Επιτροπή όσο και η Επιτροπή Παρακολούθησης σχεδίασε εγκαίρως και επαρκώς το Έργο, το παρακολουθούσε συστηματικά και είχε πλήρη εικόνα και έλεγχο της υλοποίησής του. Επίσης προκύπτει ότι παρενέβη εγκαίρως και επιτυχώς στις περισσότερες περιπτώσεις που χρειάστηκε.

Ασφαλώς υπήρξαν και εντοπίστηκαν ατέλειες, δυσλειτουργίες και προβλήματα. Ορισμένα από τα προβλήματα ήταν η μη έγκαιρη προμήθεια ορισμένων τμημάτων με αναλώσιμο εκπαιδευτικό υλικό, ο σχετικά καθυστερημένος εφοδιασμός των εκπαιδευτών με το Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή (που καλύφθηκε όμως με φωτοτυπίες του σχετικού υλικού). Υπήρξαν περιπτώσεις που ορισμένοι εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για ορισμένες πτυχές υλοποίησης του προγράμματος.

Αυτό που αξιολογείται όμως, δεν είναι η απλή διαπίστωση κάποιων ατελειών, οι οποίες σε ένα Έργο αυτού του μεγέθους είναι αναπόφευκτες, αλλά το ότι στο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων υπήρξε πρόβλεψη εντοπισμού και αντιμετώπισης των προβλημάτων, και ότι αυτός ο μηχανισμός λειτούργησε στην πράξη με αποτελεσματικότητα.

Συμπερασματική διαπίστωση

Με βάση τα ανωτέρω συνάγεται ότι από τη συγκρότηση και τη σύνθεση, το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων και τη δραστηριότητα των βασικών συντελεστών του Έργου, προκύπτει ότι το Σύστημα Διαχείρισης του Έργου σχεδιάστηκε ορθολογικά και λειτούργησε αποτελεσματικά για την επίτευξη των στόχων του Έργου.

3.2.2 Φάκελοι παρακολούθησης της υλοποίησης του Έργου

Για τις ανάγκες παρακολούθησης, τεκμηρίωσης και της εν γένει διαχείρισης του έργου τηρήθηκαν οι εξής φάκελοι:

- Φάκελος Υποβληθέντων ΤΔΕ/ΤΔΥ

Στο φάκελο τηρούνται τα Τεχνικά Δελτία Έργου και Υποέργων και τα Τροποποιημένα Τεχνικά Δελτία Έργου και Υποέργων και όλα τα συνημμένα με τα ΤΔΕ/Υ έγγραφα (καταστατικό κ.λπ.).

- Φάκελος Εγκεκριμένων ΤΔΕ/ΤΔΥ

Στο φάκελο τηρούνται τα εγκεκριμένα Τεχνικά Δελτία Έργου και Υποέργων και η Απόφαση Ένταξης της Πράξης.

- Φάκελος Διαγωνισμών

Στο φάκελο τηρείται η σχετική αλληλογραφία των διαγωνισμών που περιλαμβάνει τις σχετικές διακηρύξεις και τις αντίστοιχες δημοσιεύσεις, προσφορές, πρακτικά επιτροπής διαγωνισμού, συμβάσεις Έργου, τα πρωτόκολλα παραλαβής παραδοτέων και άλλα σχετικά έγγραφα (αλληλογραφία με τους συμμετέχοντες στο διαγωνισμό, εγγυητικές επιστολές, βεβαιώσεις φορολογικής ενημερότητας κ.λπ.).

- Φάκελος Διοίκησης - Διαχείρισης – Ελέγχου

Περιλαμβάνει την αλληλογραφία ανάμεσα στην Ε.Σ.Α.μεΑ. και τη Διαχειριστική Αρχή.

- Φάκελος Αλληλογραφίας Υποέργου 1 και Υποέργου 2

Περιλαμβάνει την αλληλογραφία με του συντονιστές των τμημάτων

- Φάκελος Συγγραφικής Ομάδας

Περιλαμβάνει: Απόσπασμα Πρακτικού για τον ορισμό της συγγραφικής ομάδας, τις Συμβάσεις των μελών της Συγγραφικής Ομάδας, τις Κατευθυντήριες γραμμές για τη συγγραφή των εγχειριδίων και τα Παραδοτέα της Συγγραφικής Ομάδας.

- **Φάκελος Αιτήσεων Εκπαιδευτών**

Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για πρόσληψη εκπαιδευτών (τύπος, ιστοσελίδα), Καταστάσεις επιλεγθέντων και απορριφθέντων εκπαιδευτών.

- **Φάκελος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών**

Περιέχει το πρόγραμμα του εκπαιδευτικού σεμιναρίου την αλληλογραφία με τους εκπαιδευτές (ενημέρωση για το πρόγραμμα του σεμιναρίου και τους όρους μεταφοράς-διαμονής), τα παρουσιολόγια, τις εισηγήσεις, το εκπαιδευτικό υλικό κ.ά.

- **Φάκελος Εντύπων Υποέργου 1 και Υποέργου 2**

- Παρουσιολόγια
- Δελτία Διδαχθείσας Ύλης

- **Φάκελος Δημοσιότητας**

Ο Φάκελος Δημοσιότητας περιέχει δείγματα από το υλικό δημοσιότητας:

- Τρίπτυχο έντυπο, διαστάσεων (ανοιχτό) 49x26εκ, τεσσάρων χρωμάτων, με πλαστικοποίηση μιας όψεως.
- Αφίσα, διαστάσεων 50x70εκ, τεσσάρων χρωμάτων.
- Διαφημιστικό Banner-Stand, διαστάσεων 0,80x1,80μ., τεσσάρων χρωμάτων.
- Ραδιοφωνικό spot «Εκπαιδευτική Ενδυνάμωση των Ατόμων με Αναπηρία και των Στελεχών των αναπηρικών οργανώσεων» σε μορφή CD.
- Αναρτήσεις στην ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ. Το περιεχόμενο των αναρτήσεων περιλαμβάνει: Προσκήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος, δημοσιεύσεις διακηρύξεων διαγωνισμών (Οι αναρτήσεις υπάρχουν και στους αντίστοιχους φακέλους).

Περιλαμβάνει επίσης:

- Την αλληλογραφία με τα Μ.Μ.Ε. (ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, έντυπο τύπο) που αφορά το αίτημα της μετάδοσης/δημοσίευσης και τα αποδεικτικά μετάδοσης/δημοσίευσης των μηνυμάτων
- Έγκριση από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης για δωρεάν μετάδοση του μηνύματος από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς.

- Πίνακας αποδεκτών ραδιοφωνικών σταθμών (100 σε όλη της χώρα).
- Απαντήσεις των σταθμών στις οποίες αναφέρεται η συχνότητα και οι συγκεκριμένες ώρες μετάδοσης του μηνύματος.

- Φάκελος πρακτικών συνεδριάσεων Επιστημονικής Επιτροπής

Η Επιστημονική Επιτροπή συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και για κάθε μία από τις συναντήσεις υπάρχουν οι αντίστοιχες προσκλήσεις με την ημερήσια διάταξη και τα αντίστοιχα πρακτικά.

- Φάκελος πρακτικών συνεδριάσεων Επιτροπής Επιτελικού Σχεδιασμού και Προσανατολισμού του Έργου

Η Επιτροπή Επιτελικού Σχεδιασμού και Προσανατολισμού του Έργου συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και για κάθε μία από τις συναντήσεις υπάρχουν οι αντίστοιχες προσκλήσεις, με την ημερήσια διάταξη, καθώς τα αντίστοιχα πρακτικά των συνεδριάσεων.

- Φάκελοι Ημερίδων

Για την οργάνωση και πραγματοποίηση των Ημερίδων συντάχθηκαν συνολικά 6 διαφορετικοί φάκελοι (ένας για κάθε Ημερίδα). Κάθε φάκελος περιλαμβάνει το υλικό των παρουσιάσεων των ομιλητών στις 5 ημερίδες σε αντίστοιχες πόλεις της χώρας: Πάτρα, Ηράκλειο, Δράμα, Λάρισα, Θεσσαλονίκη. Ο 6^{ος} φάκελος αφορά το Εθνικό Διήμερο Συνέδριο που έγινε στην Αθήνα στις 21 – 22 Νοεμβρίου 2008.

Στους εν λόγω φακέλους καταχωρήθηκαν:

- Οι προσκλήσεις σε παράγοντες του δημόσιου βίου (Υπουργούς, Βουλευτές, Περιφερειάρχες, Νομάρχες, Δήμαρχους, τοπικά σωματεία μέλη της Ε.Σ.Α.μεΑ., Ειδικά Σχολεία, Διευθυντές Γραφείων Ατόμων με Αναπηρία Υ.Υ.Κ.Α., ΥΠ.Ε.Π.Θ., Μ.Μ.Ε., κ.ά.). Για τα ανωτέρω υπάρχουν σχετικοί πίνακες αποδεκτών.
- Δελτία Τύπου της Ε.Σ.Α.μεΑ. σχετικά με τις ημερίδες.
- Απαντήσεις τοπικών παραγόντων.

- Ομιλίες και χαιρετισμοί τοπικών παραγόντων.
- Το Πρόγραμμα κάθε ημερίδας.
- Εφημερίδες με ανταποκρίσεις και αναφορές για τις ημερίδες.
- Φωτογραφικό υλικό από τις ημερίδες.

Το πρόγραμμα των Ημερίδων περιελάμβανε:

- Εισήγηση με θέμα τη μετάβαση από τη φιλανθρωπική στη δικαιοματική προσέγγιση.
- Εισήγηση και παρουσίαση Power Point με αντικείμενο τη φιλοσοφία και τους στόχους του Έργου.
- Παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1.

Διαπίστωση

Από την ανωτέρω παρουσίαση του είδους και του περιεχομένου των φακέλων προκύπτει ότι υπήρχε πλήρης, διαφανής και αξιόπιστη καταγραφή και παρακολούθηση όλων των στοιχείων υλοποίησης του έργου. Το περιεχόμενο των φακέλων συλλέχθηκε, αρχειοθετήθηκε και τηρήθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε αποτέλεσε πολύτιμη πηγή ενημέρωσης για την παρακολούθηση της ποσοτικής και ποιοτικής εξέλιξης του έργου. Συγχρόνως, αποτελεί αξιόπιστο υλικό για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της υλοποίησης του Έργου.

3.2.3 Δημοσιότητα

Οι ενέργειες δημοσιότητας κατανέμονται σε τρία διαφορετικά Υποέργα.

Συγκεκριμένα πρόκειται για:

- Το Υποέργο 8: Ενημέρωση, Προβολή, Διάχυση και Δημοσιοποίηση Δράσεων και Αποτελεσμάτων του Έργου,
- το Υποέργο 9: Δημιουργία Υλικού Προβολής,
- το Υποέργο 10: Δημοσιεύσεις στον τύπο και σε περιοδικά.

Οι δράσεις δημοσιότητας του Έργου κατατάσσονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- Έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος, συνεντεύξεις τύπου, άλλες μέθοδοι και τεχνικές, (δελτία τύπου, ενημερωτικά, έντυπα, αφίσες, ιστότοπος, κ.ά.).
- Εθνικό Συνέδριο, Τοπικές Ημερίδες.
- Δημοσιεύσεις σε ημερήσιο, περιοδικό τύπο, (έντυπο και ηλεκτρονικό), σε περιοδικά της αναπηρίας, σε επιστημονικά περιοδικά.

ΥΠΟΕΡΓΟ 8: Ενημέρωση, Προβολή, Διάχυση και Δημοσιοποίηση Δράσεων και Αποτελεσμάτων του Έργου

Διοργάνωση Εθνικού Διήμερου Συνεδρίου στην Αθήνα

Στις 21 – 22 Νοεμβρίου 2008 διοργανώθηκε στην Αθήνα Εθνικό Διήμερο Συνέδριο.

Οι στόχοι του Συνεδρίου ήταν:

- Η διάδοση της νέας δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας
- Η διάδοση της υποχρέωσης για ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές
- Η ανάδειξη της ανάγκης για συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στα κέντρα λήψης αποφάσεων
- Η ανάδειξη των εμποδίων και των διακρίσεων που βιώνουν καθημερινά τα άτομα με αναπηρία σε όλους τους τομείς
- Η ανάδειξη της ανομοιογένειας των αναγκών ανάλογα με την κατηγορία αναπηρίας (τυφλοί, κωφοί, άτομα με κινητική αναπηρία, με νοητική αναπηρία, κ.λπ.)
- Η παρουσίαση του Έργου και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του.

Το πρόγραμμα του Συνεδρίου περιελάμβανε:

- Εισήγηση για τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας.
- Εισήγηση για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό και τα Άτομα με Αναπηρία.
- Εισήγηση για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία: Ζητήματα εφαρμογής.
- Εισήγηση για τη Δια βίου Μάθηση και Άτομα με Αναπηρία.
- Εισήγηση για την Καθολική Πρόσβαση και Ηλεκτρονική Ενσωμάτωση των Ατόμων με Αναπηρία στην Κοινωνία της Πληροφορίας.
- Εισήγηση για την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, πολυδιάστατη πολιτική και τεχνική παράμετρος δημιουργίας συνεκτικών και αειφόρων κοινωνιών.
- Εισήγηση για τη φιλοσοφία και τους στόχους του Έργου.
- Παρουσίαση του Εκπαιδευτικού Υλικού που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Έργου.
- Παρουσίαση της μελέτης για τη δια βίου μάθηση και τα άτομα με αναπηρία.
- Παρουσίαση της εξωτερικής αξιολόγησης του Έργου.

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου συγκροτήθηκαν τέσσερις ομάδες εργασίας:

- Για τη σύγχρονη προσέγγιση για την αναπηρία, τη νομοθεσία και για ζητήματα εφαρμογής,
- για τον κοινωνικό αποκλεισμό και τα άτομα με αναπηρία,
- για την αρχιτεκτονική και ψηφιακή προσβασιμότητα, και
- για πρακτικά εργαλεία/σχεδιάζοντας στην πράξη τη νέα πολιτική για την αναπηρία.

Το Συνέδριο σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία. Αυτό προκύπτει από την αυξημένη παρουσία των ακροατών που ανήλθαν σε περίπου 300 άτομα, από τις ομιλίες και τις εισηγήσεις που ήταν υψηλού επιπέδου, τους χαιρετισμούς και την παρουσία εκπροσώπων της πολιτικής ηγεσίας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των Κοινωνικών Εταιρών, της Κοινωνίας των Πολιτών και του αναπηρικού κινήματος.

Διοργάνωση Τοπικών Ημερίδων

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 5 ημερίδες στην Πάτρα, το Ηράκλειο, τη Δράμα, τη Λάρισα και τη Θεσσαλονίκη. Το πρόγραμμα των Ημερίδων περιελάμβανε:

- Εισήγηση για τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας.
- Εισήγηση με αντικείμενο τη φιλοσοφία και τους στόχους του Έργου.
- Εισήγηση με την παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Έργου.
- Χορήγηση Πιστοποιητικού Δια Βίου Εκπαίδευσης στους εκπαιδευόμενους των προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Οι ημερίδες σημείωσαν πολύ μεγάλη επιτυχία. Αυτό προκύπτει από την αυξημένη παρουσία των ακροατών που ανήλθε κατά μέσο όρο σε περίπου 150 άτομα, από τις ομιλίες, τους χαιρετισμούς και την παρουσία τοπικών παραγόντων της κάθε πόλης, και από την κάλυψη των ημερίδων από τα τοπικά Μ.Μ.Ε. (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση).

Αξίζει να σημειωθεί ότι και στις 5 Ημερίδες παραβρέθηκε και παρουσίασε ομιλία ο ίδιος ο Πρόεδρος της Ε.Σ.Α.μεΑ. κ. Ι. Βαρδακαστάνης.

ΥΠΟΕΡΓΟ 9: Δημιουργία Υλικού Προβολής

Η δημοσιότητα του Έργου επιτεύχθηκε με τη δημιουργία υλικού προβολής:

Έντυπα μέσα

- Τρίπτυχο έντυπο διαστάσεων 49x26εκ.(ανοιχτό), τεσσάρων χρωμάτων, με πλαστικοποίηση μιας όψεως σε 10.000 τεμάχια.
- Αφίσα διαστάσεων 50x70εκ., τεσσάρων χρωμάτων σε 3.000 τεμάχια.
- Φάκελο.
- Πιστοποιητικά επιτυχούς συμμετοχής (δια βίου επιμόρφωσης ή δια βίου εκπαίδευσης).
- Διαφημιστικό Banner-Stand, διαστάσεων 0,80x1,80m, τεσσάρων χρωμάτων, με τα λογότυπα των διοργανωτών για τις αίθουσες που γινόταν η εκπαίδευση.

Το υλικό προβολής (αφίσα, τρίπτυχο έντυπο) αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ., διανεμήθηκε στο Διήμερο Εθνικό Συνέδριο και στις πέντε Ημερίδες και στάλθηκε και στα 62 τμήματα εκπαίδευσης που λειτούργησαν στις διάφορες πόλεις της χώρας.

Ραδιοφωνικά μέσα

- Ραδιοφωνικό spot «Εκπαιδευτική Ενδυνάμωση των Ατόμων με Αναπηρία και των Στελεχών των Αναπηρικών Οργανώσεων» σε μορφή CD.

Οι αποδέκτες του αιτήματος για προβολή του σχετικού μηνύματος ήταν 100 ραδιοφωνικοί σταθμοί όλης της χώρας (υπάρχει σχετικός πίνακας αποδεκτών). Από δειγματοληπτική έρευνα στις απαντήσεις των ραδιοφωνικών σταθμών προκύπτει η θετική ανταπόκρισή τους. Στις απαντήσεις των σταθμών αναφέρεται η συχνότητα και οι συγκεκριμένες ώρες μετάδοσης του μηνύματος.

ΥΠΟΕΡΓΟ 10: Δημοσιεύσεις στον τύπο και σε περιοδικά

Οι διάφορες δράσεις του Έργου αναδείχθηκαν σε σημαντικό βαθμό από τα Μ.Μ.Ε. τόσο από πρωτοβουλία του φορέα υλοποίησης (Δελτία Τύπου), όσο και με ρεπορτάζ και άρθρα των ίδιων των Μ.Μ.Ε

Διαπίστωση

Από την ανωτέρω παρουσίαση των ενεργειών δημοσιότητας προκύπτει ότι τόσο ο σχεδιασμός όσο και η υλοποίηση τους αντιστοιχούν πλήρως στους στόχους του Έργου. Το περιεχόμενο των ημερίδων ήταν υψηλού επιπέδου και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μεγάλη. Το έντυπο υλικό και τα ραδιοφωνικά μηνύματα συνέβαλαν στη δημοσιοποίηση του Έργου στο ευρύτερο κοινό.

3.2.4 Εσωτερική αξιολόγηση του Έργου

Η Εσωτερική αξιολόγηση του Έργου εντάσσεται στο Υπόεργο 7. Η πρόβλεψη εσωτερικής αξιολόγησης και μάλιστα σε δύο φάσεις (ενδιάμεση και τελική), αποδείχθηκε ένα ιδιαίτερα θετικό και χρήσιμο στοιχείο το Έργου.

Η ενδιάμεση *εσωτερική* αξιολόγηση είχε ως βασικό σκοπό τη διαπίστωση πιθανών αποκλίσεων κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου από τους αρχικούς στόχους του, ώστε να γίνουν οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες.

Για την εξυπηρέτηση της εσωτερικής αξιολόγησης συντάχθηκαν ειδικά ερωτηματολόγια για τους εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους. Πριν την οριστικοποίηση και διακίνηση των ερωτηματολογίων διενεργήθηκε δοκιμαστική συμπλήρωση. Οι ερωτήσεις των ερωτηματολογίων αφορούσαν τη συγκέντρωση *ποσοτικών* και *ποιοτικών* στοιχείων για δύο κατηγορίες θεμάτων: θέματα εκπαίδευσης και λοιπές υπηρεσίες.

Οι ερωτήσεις για τα θέματα εκπαίδευσης αφορούν ζητήματα περιεχομένου και ποιότητας του εκπαιδευτικού υλικού, και του εκπαιδευτικού έργου, συνάφειας με τους στόχους του Έργου, κ.ά.

Οι ερωτήσεις για τις υπηρεσίες αφορούν ζητήματα διοίκησης και διαχείρισης (π.χ. συνέπεια τήρησης του προγράμματος, επάρκεια διοικητικών λειτουργιών), υποδομών-εξοπλισμού (π.χ. καταλληλότητα χώρων, εκπαιδευτικού εξοπλισμού), ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών κ.ά.

Ο βαθμός ανταπόκρισης των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ήταν εξαιρετικά υψηλός.

Τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης που ανέδειξαν προβλήματα στην υλοποίηση του προγράμματος σε συνδυασμό με τα στοιχεία που συνέλεξε η Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης, αποτέλεσαν τη βάση για διορθωτικές παρεμβάσεις.

Η τελική εσωτερική αξιολόγηση είχε ως σκοπό τη συνολική αποτίμηση του σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου.

Όσον αφορά τη σχεδίαση και ανάπτυξη των αξιολογητικών εργαλείων, τα ειδικά ερωτηματολόγια και τις τεχνικές συνεντεύξεων, ο εξωτερικός αξιολογητής παρέδωσε κείμενο που περιείχε τα αξιολογητικά εργαλεία, οδηγίες για τη διενέργεια της εσωτερικής ενδιάμεσης και τελικής αξιολόγησης καθώς τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια για κάθε ένα από τα τρία Υποέργα που είχαν εκπαιδευτικό περιεχόμενο (1,2, και 13).

3.3 Αξιολόγηση του αποτελέσματος του Έργου

Στη φάση *αξιολόγησης του αποτελέσματος* γίνεται η εκτίμηση και ερμηνεία της αξίας των αποτελεσμάτων και των προϊόντων του προγράμματος. Η αξιολόγηση του αποτελέσματος περιλαμβάνει την καταγραφή και ανάλυση των επιπτώσεων που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή του προγράμματος. Την αξιολόγηση του αποτελέσματος ακολουθεί η διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση παρόμοιων προγραμμάτων που θα υλοποιηθούν στο μέλλον.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων περιλαμβάνει:

- Ανταπόκριση του Έργου στις πραγματικές ανάγκες της ομάδας στόχου.
- Αξιολόγηση επιπτώσεων από την υλοποίηση του Έργου στην ομάδα στόχο.
- Επιπτώσεις στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον της ομάδας στόχου.
- Αξιολόγηση βαθμού επίτευξης των στόχων του προγράμματος.
- Διερεύνηση αναγκαιότητας και δυνατοτήτων συνέχισης του Έργου.

Αποτελέσματα και προϊόντα του Έργου

Τα προϊόντα και τα αποτελέσματα του Έργου είναι πολλά και οι ωφελούμενοι διακρίνονται σε πολλά επίπεδα: Ομάδας στόχου, συντελεστών υλοποίησης του Έργου, επίπεδο Ε.Σ.Α.μεΑ., ευρύτερου κοινού και επίπεδο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Επίπεδο Ομάδας στόχου

- Εκπαίδευση 500 στελεχών του αναπηρικού κινήματος και εργαζομένων των αναπηρικών οργανώσεων σε κρίσιμα ζητήματα της αναπηρίας.
- Εκπαίδευση 300 ατόμων με αναπηρία στη χρήση Η/Υ, και συμβολή στην καταπολέμηση του ψηφιακού αποκλεισμού

Ωστόσο, πέραν του σημαντικού άμεσου οφέλους σε *ατομικό* επίπεδο, είναι προφανές ότι θα υπάρξουν σημαντικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα συλλογικού οφέλους ευρείας κλίμακας. Τα αποτελέσματα αυτά θα προέλθουν:

- Μέσα από τη δράση των εκπαιδευθέντων, με την τεκμηριωμένη προώθηση του ζητήματος της αναπηρίας,
- της υποκίνησης, μέσω του παραδείγματος, σε ευρύτερα στρώματα της ομάδας στόχου να επιμορφωθούν τόσο σε θέματα αναπηρίας όσο και σε θέματα πληροφορικής.

Επίπεδο συντελεστών υλοποίησης του Έργου ¹

- Εκπαίδευση 131 εκπαιδευτών σε θέματα εμπειρίας και ταυτόχρονη απόκτηση εμπειρίας σε εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία
- Απόκτηση εμπειρίας σε εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία 106 εκπαιδευτών πληροφορικής,
- Απόκτηση οργανωτικής και διοικητικής εμπειρίας 62 συντονιστών των τμημάτων

Επίπεδο Ε.Σ.Α.μεΑ.

- Εμπλουτισμός και απόκτηση οργανωτικής και διοικητικής εμπειρίας των στελεχών και των εργαζομένων στην Ε.Σ.Α.μεΑ. σε θέματα σχεδιασμού και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Δια Βίου Μάθηση).
- Ανάπτυξη συνεργασίας και περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων των επιμέρους οργανώσεων που λειτουργούν στις τρεις βαθμίδες του αναπηρικού κινήματος.
- Ενεργοποίηση των Δ.Σ. και των μελών των αναπηρικών οργανώσεων και των τριών βαθμίδων.
- Γνωστοποίηση στο ευρύτερο κοινό της ύπαρξης, του σκοπού και του έργου της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Επίπεδο ευρύτερου κοινού

Ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού σε θέματα αναπηρίας

¹ Πρέπει να αναφερθεί ότι η διάκριση σε επίπεδο Ομάδας στόχου και λοιπών συντελεστών υλοποίησης του Έργου είναι σχηματική, δεδομένου ότι υπήρξε επιδίωξη και σε σημαντικό βαθμό πραγματοποιήθηκε οι συντελεστές υλοποίησης του έργου να προέρχονται από άτομα της ομάδας στόχου (π.χ. οι εκπαιδευτές και συντονιστές να είναι άτομα με αναπηρία).

Επίπεδο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Η εμπλοκή των Μ.Μ.Ε. στις ενέργειες υλοποίησης του Έργου, τόσο με την προβολή των διαφόρων καταχωρήσεων (ανακοινώσεις, δελτία τύπου κ.ά.), όσο και με δικά τους ρεπορτάζ συνιστά ασφαλώς ένα στοιχείο που αναμένεται να επηρεάσει θετικά τη στάση και τον τρόπο διαχείρισης των θεμάτων αναπηρίας.

Τα «προϊόντα» του Έργου

Για τις ανάγκες του Υποέργου 1 «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του «αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας» δημιουργήθηκαν δύο εκπαιδευτικά εγχειρίδια:

- το Εγχειρίδιο Εκπαιδευομένου,
- το Εγχειρίδιο Εκπαιδευτή.

Το *Εγχειρίδιο του Εκπαιδευόμενου*, εκτείνεται σε 350 σελίδες και αποτελείται από δέκα κεφάλαια και περιλαμβάνει τις αντίστοιχες δέκα θεματικές ενότητες. Το εν λόγω εγχειρίδιο είναι ένα πρακτικό και ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο τεκμηρίωσης και υποστήριξης της συνδικαλιστικής δραστηριότητας των στελεχών του αναπηρικού κινήματος, της εργασίας των απασχολουμένων σε αναπηρικές οργανώσεις και βέβαια του συνόλου των ατόμων με αναπηρία.

Το Εγχειρίδιο Εκπαιδευομένων αποτέλεσε πολύτιμο εκπαιδευτικό υλικό στα χέρια των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων. Η ομάδα αξιολόγησης εκτιμά ότι συνιστά μία μεγάλη συνεισφορά στην ελληνική βιβλιογραφία για την αναπηρία. Προτείνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα να επανεκδοθεί, μετά τις οποίες διορθωτικές παρεμβάσεις θεωρηθούν απαραίτητες και βέβαια με την αναγκαία επικαιροποίηση. Η επιτυχία του εγχειριδίου εκπαιδευομένων ανέδειξε το έλλειμμα που υπάρχει στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία και την ανάγκη εμπλουτισμού της με συγγραφή ή και μετάφραση βιβλίων με θέμα την αναπηρία. Αναδείχθηκε επίσης η ανάγκη για:

- εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών με σχετικό υλικό,
- εμπλουτισμό της ιστοσελίδας της Ε.Σ.Α.μεΑ. με σχετικό υλικό και συνδέσεις.

Το *Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή*, το οποίο εκτείνεται σε 56 σελίδες, αποτέλεσε ένα πρακτικό εργαλείο υποστήριξης της διδασκαλίας των εκπαιδευτών, για την οργάνωση με ενιαίο και συστηματικό τρόπο την εκπαίδευση των στελεχών του

αναπηρικού κινήματος. Το Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή είναι λειτουργικό και χρησιμοποιήθηκε συμπληρωματικά με το Εγχειρίδιο των Εκπαιδευομένων. Το Εγχειρίδιο εκπαιδευτών είναι ένα πλαίσιο και ένας οδηγός βασικών κατευθύνσεων. Στο βαθμό που αντιμετωπίζεται ως πλαίσιο, είναι δυνατόν να θεωρηθεί ικανοποιητικό, αν και δεν έχει το ποιοτικό επίπεδο του εγχειριδίου των εκπαιδευομένων.

Το Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή περιλαμβάνει τις ίδιες θεματικές ενότητες με αυτές του Εγχειριδίου του Εκπαιδευόμενου. Για κάθε μία από αυτές τις ενότητες περιέχει:

- τους σκοπούς,
- την προτεινόμενη μεθοδολογία διδασκαλίας,
- το προτεινόμενο πρόγραμμα διδασκαλίας (θεωρία και ασκήσεις εμπέδωσης).

Με βάση την εμπειρία των εκπαιδευτών και σε συνεργασία με τους συγγραφείς του εγχειριδίου εκπαιδευομένων, είναι δυνατόν να εμπλουτιστεί και να προσαρμοστεί με ιδιαίτερη έμφαση στις εκπαιδευτικές ανάγκες ειδικών κατηγοριών αναπηρίας. Επίσης είναι δυνατόν να εμπλουτιστεί με παραδείγματα, μελέτες περιπτώσεων, βιβλιογραφία, ιστοσελίδες με σχετικό περιεχόμενο, οπτικο-ακουστικό υλικό κ.λπ.). Ωστόσο, θα πρέπει να διατηρήσει το χαρακτήρα του συμβουλευτικού οδηγού-πλασίου, ώστε να μην περιορίζει την ανεξαρτησία και την πρωτοβουλία του εκπαιδευτή.

Στο πλαίσιο του Υποέργου 3 έγινε η αναπαραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού που εκπονήθηκε για τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Το Εγχειρίδιο Εκπαιδευόμενου αναπαράχθηκε σε 1000 αντίτυπα, ενώ το Εγχειρίδιο Εκπαιδευτή σε 100 αντίτυπα.

Στο πλαίσιο του Υποέργου 4 εκπονήθηκε ειδικό έντυπο προς χρήση και διευκόλυνση των τυφλών εκπαιδευτών/εκπαιδευομένων για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Η/Υ. Το εν λόγω έντυπο λειτούργησε συμπληρωματικά στο εγχειρίδιο που επιλέχθηκε για τις ανάγκες του Υποέργου 2.

«Προϊόντα» του Υποέργου 5 είναι η προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1 ώστε να είναι προσβάσιμο στα άτομα με αναπηρία κάθε κατηγορίας. Συγκεκριμένα:

- Το *Εγχειρίδιο Εκπαιδευομένων* πέραν της συμβατικής μορφής προσαρμόστηκε και στις ανάγκες των εκπαιδευομένων με αισθητηριακές αναπηρίες (τυφλοί, κωφοί). Η προσαρμογή έγινε με μετατροπή: σε γραφή Braille και σε CD (ηχητική μορφή) για τους τυφλούς εκπαιδευόμενους, σε DVD (νοηματική γλώσσα) για τους κωφούς εκπαιδευόμενους.
- Το *Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών* πέραν της συμβατικής μορφής προσαρμόστηκε και στις ανάγκες των εκπαιδευτών με προβλήματα όρασης με εγγραφή σε CD (ηχητική μορφή).

«Προϊόν» του Υποέργου 6 είναι προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού (Εγχειρίδιο Εκπαιδευόμενου) που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1 σε DVD με ηχητική περιγραφή και νοηματική γλώσσα για τους κωφούς εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε κατά την υλοποίηση του Έργου βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Από το Υποέργο 7 ως «προϊόντα» προέκυψαν τα τεύχη της εσωτερικής αξιολόγησης (ενδιάμεσης και τελικής) των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υποέργα 1 και 2), καθώς τα σχετικά ερωτηματολόγια (εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων) με βάση τα οποία διεξήχθησαν οι πρωτογενείς έρευνες.

Από το Υποέργο 12, ως «προϊόν» προέκυψε η μελέτη με τίτλο «Δια Βίου Μάθηση και Αναπηρία». Η αναγκαιότητα για την εκπόνηση της μελέτης «Δια Βίου Μάθηση και Αναπηρία» τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι τα άτομα με αναπηρία βιώνουν διακρίσεις σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικό των διακρίσεων είναι ότι λειτουργούν σωρευτικά, στοιχείο που ισχύει ακόμη περισσότερο για τις διακρίσεις στην εκπαίδευση. Η μέριμνα για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία φθίνει δραματικά από την πρωτοβάθμια προς την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ σχεδόν εκλείπει στην επαγγελματική.

Με τη μελέτη επιχειρείται η διαμόρφωση ενός πλαισίου εκπαίδευσης ευρύτερων στρωμάτων της κοινωνίας για την έμπρακτη εμπέδωση του πολυδιάστατου μοντέλου

για την αναπηρία, την ευαισθητοποίηση με βάση τη γνώση και όχι το θυμικό. Περαιτέρω διατυπώνονται προτάσεις πολιτικής για την προώθηση της δια βίου μάθησης των ατόμων με αναπηρία με σκοπό τη διασφάλιση της διαρκούς διεύρυνσης, αναβάθμισης και επικαιροποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων τους, προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθούν και να ανταποκρίνονται με επάρκεια στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της επαγγελματικής και εν γένει κοινωνικής ζωής.

Η μελέτη υπογραμμίζει ότι η εκπαίδευση συνιστά θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, τόσο σε όρους εξασφάλισης στην πρόσβαση όσο και σε όρους εξασφάλισης των προϋποθέσεων για επίτευξη ίσου αποτελέσματος.

Η μελέτη ασκεί κριτική σε διάφορες εκδοχές της Δια Βίου Μάθησης και ειδικότερα σε διάφορες εκδοχές της Δια Βίου Μάθησης από την οπτική της αναπηρίας, με αναφορά σε παράγοντες που σχετίζονται με αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος, σε παράγοντες που αφορούν τη σχέση της απασχόλησης με την αναπηρία, αλλά και σε γενικότερους παράγοντες που αφορούν άλλες πτυχές της κοινωνικής ζωής (κοινωνική ένταξη, κοινωνική συνοχή κ.ά.).

Η μελέτη παρουσιάζει βασικές έννοιες της αναπηρίας, δεδομένου ότι διαφορετικές εννοιολογικές προσεγγίσεις και ορισμοί οδηγούν σε διαφορετικά συμπεράσματα και πολιτικές για την αναπηρία, και τεκμηριώνει επαρκώς τη σχέση εκπαίδευσης και αναπηρίας. Μέσα από την ανάδειξη των διακρίσεων που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία, τεκμηριώνει την αναγκαιότητα αντιστάθμισης των επιπτώσεων μέσα από τη χρησιμότητα της δια βίου μάθησης.

Στη μελέτη καταγράφονται οι βασικές χρηματοδοτικές παρεμβάσεις για τη δια βίου μάθηση και επιχειρείται η συγκριτική παρουσίαση των κυριότερων εθνικών μοντέλων κατάρτισης ανάμεσα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μελέτη αναλύει το θεσμικό πλαίσιο της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα, παρουσιάζει τους αρμόδιους φορείς και τις σχετικές δομές, το πλαίσιο πολιτικών για την εκπαίδευση, τη δια βίου μάθηση και την αναπηρία την περίοδο 2007-2013, και παρουσιάζει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» καθώς τους πυλώνες χρηματοδότησης της εθνικής στρατηγικής για την παιδεία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πρωτογενής έρευνα, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης, σε στελέχη του αναπηρικού κινήματος με στόχο την καταγραφή των απόψεών τους για την αναγκαιότητα, τις προϋποθέσεις και το περιεχόμενο της Δια Βίου Μάθησης για τα άτομα με αναπηρία. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας αξιοποιήθηκαν και ενσωματώθηκαν στο σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου προγράμματος Δια Βίου Μάθησης το οποίο απευθύνεται τόσο στο γενικό πληθυσμό όσο και στα άτομα με αναπηρία, με προτεινόμενες εκπαιδευτικές θεματικές ενότητες και προτεινόμενη διάρκεια προγράμματος κατά ομάδα στόχο.

Ανταπόκριση του Έργου στις πραγματικές ανάγκες της ομάδας στόχου.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ότι το Έργο ανταποκρίθηκε πλήρως σε πραγματικές ανάγκες της ομάδας στόχου, ήτοι στην εκπαίδευσή τους σε βασικά ζητήματα της αναπηρίας ώστε να είναι σε θέση να διεκδικούν και να ασκούν τα δικαιώματά τους και να επιμορφωθούν σε θέματα πληροφορικής ώστε να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο του ψηφιακού αποκλεισμού.

Αξιολόγηση επιπτώσεων από την υλοποίηση του Έργου στην ομάδα στόχο.

Τα άτομα της ομάδας στόχου μετά την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αναμένεται να είναι σε καλύτερη θέση για τη διεκδίκηση και άσκηση των δικαιωμάτων τους και για τη χρήση της πληροφορικής στην καθημερινή και επαγγελματική τους ζωή.

Επιπτώσεις στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον της ομάδας στόχου.

Η βελτίωση της θέσης των ατόμων με αναπηρία σε όρους έμπρακτης υλοποίησης των δικαιωμάτων τους και σε όρους χρήσης της πληροφορικής έχει άμεση θετική επίδραση στο άμεσο και στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό τους περιβάλλον. Στο άμεσο περιβάλλον η βασική θετική επίπτωση είναι ότι μέσω της έμπρακτης άσκησης των δικαιωμάτων τους τα άτομα με αναπηρία διεκδικούν από την κοινωνία, και αυτή «αναγκάζεται» να προσφέρει, ίσα δικαιώματα. Η κάλυψη βασικών δικαιωμάτων και η προσφορά βασικών αναγκών από την κοινωνία απαλλάσσει τα άτομα με αναπηρία και το άμεσο περιβάλλον τους από πολύ μεγάλο βάρος. Στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό τους περιβάλλον οι επιπτώσεις είναι επίσης σημαντικές και απορρέουν

από το γεγονός ότι μειώνονται οι ανισότητες ανάμεσα στις διάφορες ομάδες του πληθυσμού και περιορίζονται τα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού.

Αξιολόγηση βαθμού επίτευξης των στόχων του προγράμματος.

Κατά την υλοποίηση του Έργου καλύφθηκαν ή/και υπερκαλύφθηκαν όλοι οι Δείκτες στόχων φυσικού αντικείμενου του έργου, με εξαίρεση το Υπόεργο 13.

Προσδιορισμός αιτίων ενδεχόμενης απόκλισης των αποτελεσμάτων από τους στόχους.

Όπως αναφέρθηκε η μόνη απόκλιση των αποτελεσμάτων από τους στόχους είναι η μη υλοποίηση του Υπόεργου 13 που αφορούσε την εκπαίδευση σε θέματα αναπηρίας φοιτητών διαφόρων Σχολών και Τμημάτων των Α.Ε.Ι. (αρχιτεκτονικής, νομικής, παιδαγωγικών σχολών, Μ.Μ.Ε. και ψυχολογίας) με ευθύνη, ωστόσο, που δε βαρύνει το φορέα υλοποίησης. Οι λόγοι ήταν αντικειμενικοί και πέραν των δυνατοτήτων της Ε.Σ.Α.μεΑ., και πρόκειται για την αδυναμία εύρεσης αιθουσών διδασκαλίας στα αντίστοιχα Α.Ε.Ι.

Εντοπισμός και ανάδειξη καινοτόμων διαδικασιών, πρακτικών, εκπαιδευτικών εργαλείων κ.λπ.

Η συγγραφή ειδικών εγχειριδίων για τους εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές με αντικείμενο την αναπηρία κάλυψε ένα μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία. Επίσης η μετατροπή των ανωτέρω εκπαιδευτικών υλικών σε μορφή που να είναι προσβάσιμη σε άτομα με προβλήματα στην όραση και ακοή συνιστούν καινοτόμα στοιχεία και καλές πρακτικές.

3.4 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών εκπαιδευτικών προγραμμάτων

3.4.1 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών Υποέργου 1

Το Υπόεργο 1 είχε ως τίτλο «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών του αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας». Για τη διαμόρφωση πληρέστερης εικόνας σχετικά με την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Υποέργου, διενεργήθηκε ειδική έρευνα από την ομάδα αξιολόγησης στους συντονιστές των τμημάτων. Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγια που σχεδιάστηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό και παρατίθενται στο Παράρτημα. Το ερωτηματολόγιο περιείχε κλειστές ερωτήσεις, με προκαθορισμένες απαντήσεις, και ανοικτές ερωτήσεις για πλήρως ελεύθερη διατύπωση άποψης. Επίσης και στις κλειστές ερωτήσεις υπήρχε η δυνατότητα εκτενέστερης διατύπωσης άποψης, στις περιπτώσεις που η γνώμη στο συγκεκριμένο ερώτημα ήταν αρνητική, με σκοπό την αναζήτηση των αιτιών της αρνητικής αξιολόγησης.

Η ανταπόκριση των συντονιστών ήταν σχεδόν καθολική, δεδομένου ότι απάντησαν οι 31 από τους 32, (96,9%).

Οι ερωτήσεις αφορούσαν δύο μεγάλες κατηγορίες παραμέτρων υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος:

- Τις εν γένει συνθήκες υλοποίησης του προγράμματος, και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που παρείχε η Ε.Σ.Α.μεΑ. μέσω της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης.
- Επιμέρους παραμέτρους, εξ' ίσου όμως σημαντικές για τη υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, (αίθουσες, πίνακες, γραφική ύλη, εγχειρίδια, μετακινήσεις, catering, κ.ά.).

α. Όσον αφορά τις εν γένει συνθήκες υλοποίησης του προγράμματος, και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που παρείχε η Ε.Σ.Α.μεΑ. μέσω της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης, η ανάλυση των απαντήσεων των συντονιστών έδωσε τα εξής αποτελέσματα:

Ικανοποίηση από τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος

Οι συντονιστές των τμημάτων έκριναν ότι είχαν εξασφαλισθεί πλήρως οι εν γένει συνθήκες για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις τους στο αντίστοιχο ερώτημα, σύμφωνα με τις οποίες 26 συντονιστές (83,9%) έκρινε ότι οι συνθήκες ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικές, ενώ 5 συντονιστές (16,1%) τις έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικές. Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει τι εν γένει συνθήκες *μέτριες, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητικές, (βλ. Πίνακα 33 και Διάγραμμα 3).

Ικανοποίηση από τις υπηρεσίες Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης

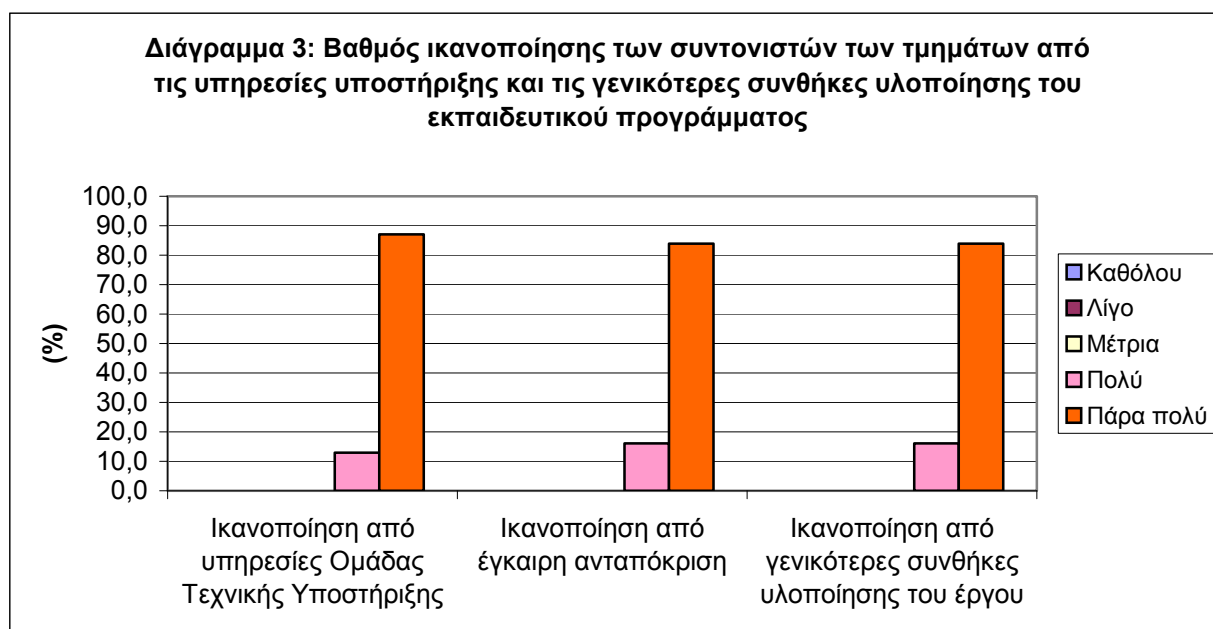
Οι συντονιστές έκριναν ιδιαίτερα θετικά το έργο της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης, δεδομένου ότι 27 συντονιστές (87,1%) έκριναν ότι το έργο της ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 4 συντονιστές (12,9%) το έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό. Και στο ερώτημα αυτό δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει το έργο της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης ως *μέτριο, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητικό, (βλ. Πίνακα 33 και Διάγραμμα 3).

Ικανοποίηση από την έγκαιρη ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης

Οι απαντήσεις των συντονιστών είναι το ίδιο θετικές σχετικά με το κατά πόσο άμεση ήταν η ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης στα διάφορα ερωτήματα που ετέθησαν, ή/και στα διάφορα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Συγκεκριμένα, 26 συντονιστές (83,9%) έκριναν ότι η αμεσότητα της ανταπόκρισης ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητική, ενώ 5 συντονιστές (16,1%) την έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητική. Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει την αμεσότητα ανταπόκρισης *μέτρια, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητική, (βλ. Πίνακα 33 και Διάγραμμα 3).

Πίνακας 33: Ο βαθμός ικανοποίησης των συντονιστών των τμημάτων από τις υπηρεσίες υποστήριξης και τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος

	Ικανοποίηση από υπηρεσίες Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης		Ικανοποίηση από έγκαιρη ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης		Ικανοποίηση από τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος	
	Αριθμός	Ποσοστό, (%)	Αριθμός	Ποσοστό, (%)	Αριθμός	Ποσοστό, (%)
Καθόλου	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Λίγο	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Μέτρια	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Πολύ	4	12,9	5	16,1	5	16,1
Πάρα πολύ	27	87,1	26	83,9	26	83,9
Σύνολο	31	100,0	31	100,0	31	100,0

β. Όσον αφορά άλλες επιμέρους προϋποθέσεις και παραμέτρους για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, (αίθουσες, πίνακες, γραφική ύλη, εγχειρίδια, μετακινήσεις, catering, κ.ά.), η ανάλυση των απαντήσεων των συντονιστών έδωσε τα εξής αποτελέσματα:

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα των υποδομών (αίθουσες κ.ά.)

Η γνώμη των συντονιστών για την καταλληλότητα των υποδομών (αίθουσες κ.ά.) στις οποίες διεξήχθη το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα θετική. Αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις τους στο αντίστοιχο ερώτημα, σύμφωνα με τις οποίες 25 συντονιστές (80,6%) έκριναν ότι οι υποδομές ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικές, ενώ 6 συντονιστές (19,4%) τις έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικές. Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει ότι οι υποδομές ήταν *μέτριες, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητικές, (βλ. Πίνακα 34 και Διάγραμμα 4).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα του εξοπλισμού (πίνακες, γραφική ύλη κ.ά.)

Η γνώμη των συντονιστών για την καταλληλότητα του εξοπλισμού (πίνακες, γραφική ύλη κ.ά.) είναι επίσης ιδιαίτερα θετική, ωστόσο εντοπίζονται και ορισμένες απαντήσεις που δηλώνουν ότι υπήρξαν και κάποια προβλήματα. Συγκεκριμένα, 23 συντονιστές (74,2%) έκριναν ότι ο εξοπλισμός που διατέθηκε ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικός, 5 συντονιστές (16,1%) τον έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 3 συντονιστές (8,7%) δήλωσαν ότι ήταν *μέτριος ή λίγο* ικανοποιητικός, (βλ. Πίνακα 34 και Διάγραμμα 4).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα του εκπαιδευτικού υλικού (εγχειρίδια κ.ά.)

Η γνώμη των συντονιστών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό (εγχειρίδια κ.ά.) που διατέθηκε είναι *πάρα πολύ* θετική. Συγκεκριμένα, 28 συντονιστές (90,3%) έκριναν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που διατέθηκε ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικό, 2 συντονιστές (6,5%) το έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 1 συντονιστής (3,2%) δήλωσε ότι ήταν *μέτριο*, (βλ. Πίνακα 34 και Διάγραμμα 4).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την διασφάλιση των μετακινήσεων των εκπαιδευομένων

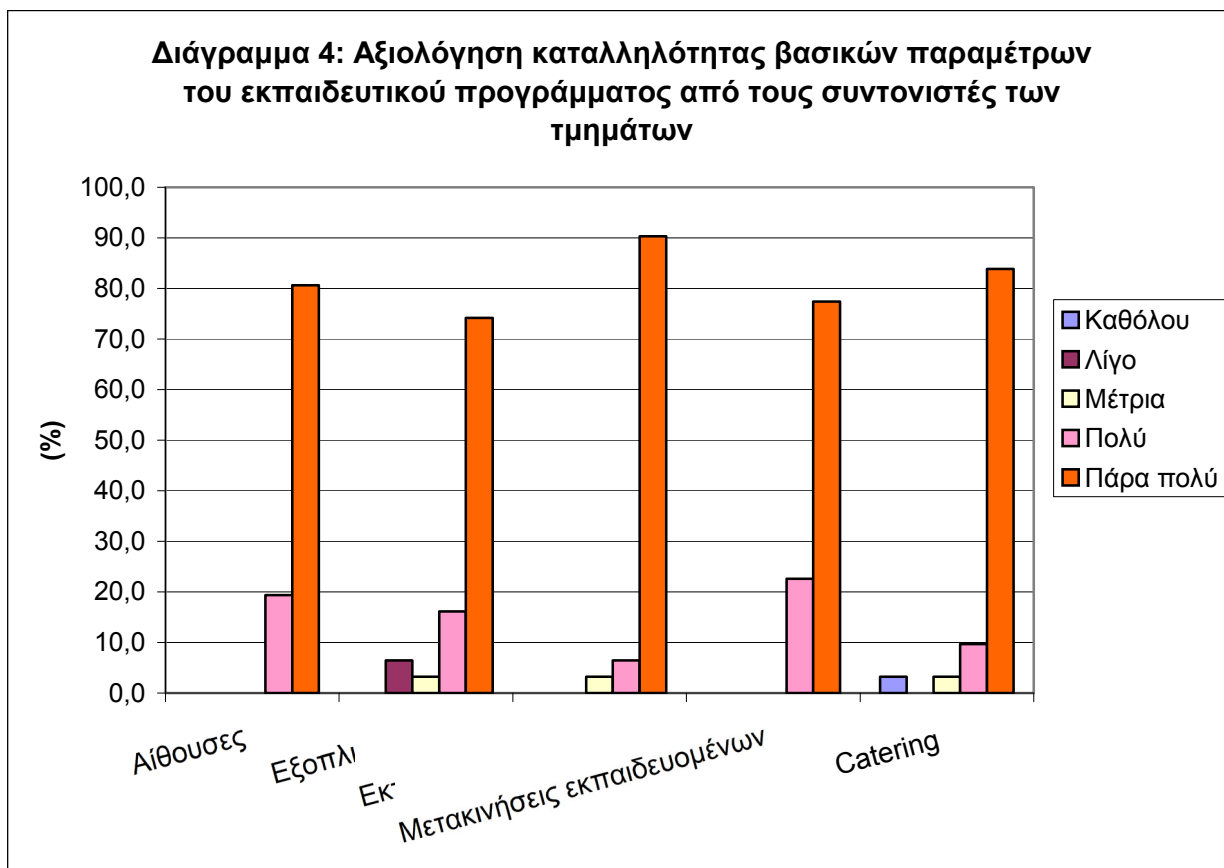
Βασική προϋπόθεση ομαλής υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν η εξασφάλιση των μετακινήσεων των εκπαιδευομένων ατόμων με αναπηρία. Η γνώμη των συντονιστών για το θέμα αυτό είναι πολύ θετική. Συγκεκριμένα, 24 συντονιστές (77,4%) έκριναν ότι οι μετακινήσεις των εκπαιδευομένων διασφαλίστηκαν σε *πάρα πολύ* ικανοποιητικό επίπεδο, ενώ 7 συντονιστές (22,6%) έκριναν ότι διασφαλίστηκε σε *πολύ* ικανοποιητικό επίπεδο, (βλ. Πίνακα 34 και Διάγραμμα 4).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την ποιότητα του «catering»

Θετική ήταν η γνώμη των συντονιστών και για το «catering» που παρασχέθηκε στους εκπαιδευόμενους, ωστόσο υπήρξαν και ορισμένες απαντήσεις που δήλωσαν ότι υπήρξαν και προβλήματα σε κάποιες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, 26 συντονιστές (83,9%) έκριναν ότι το «catering» που διατέθηκε ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικό, 3 συντονιστές (9,7%) το έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό, 1 συντονιστής (3,2%) δήλωσε ότι ήταν *μέτριο*, ενώ υπήρξε και 1 συντονιστής (3,2%), ο οποίος έκρινε το έκρινε ως *μη ικανοποιητικό*, (βλ. Πίνακα 34 και Διάγραμμα 4).

Πίνακας 34: Αξιολόγηση καταλληλότητας βασικών παραμέτρων υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος από τους συντονιστές των τμημάτων

	Αίθουσες		Εξοπλισμός		Εκπαιδευτικό υλικό		Μετακινήσεις εκπαιδευομένων		Catering	
	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)
Καθόλου	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	3,2
Λίγο	0	0,0	2	6,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Μέτρια	0	0,0	1	3,2	1	3,2	0	0,0	1	3,2
Πολύ	6	19,4	5	16,1	2	6,5	7	22,6	3	9,7
Πάρα πολύ	25	80,6	23	74,2	28	90,3	24	77,4	26	83,9
Σύνολο	31	100,0	31	100,0	31	100,0	31	100,0	31	100,0

Οι απαντήσεις των συντονιστών στις «ανοικτές» ερωτήσεις

Οι απαντήσεις των συντονιστών στις «ανοικτές» ερωτήσεις ήταν σε ορισμένα ζητήματα θετικές, σε άλλα κριτικές, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις διατυπώθηκαν και προτάσεις.

Σε τρία θέματα διατυπώθηκε κριτική:

- τον σχετικά περιορισμένο ο χρόνο που ήταν διαθέσιμος για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας επιλογής εκπαιδευομένων,
- την ακαταλληλότητα της χρονικής περιόδου που υλοποιήθηκε το πρόγραμμα, δεδομένου ότι σημαντικό τμήμα του συνέπεσε με το καλοκαίρι,
- τη μεγάλη έμφαση στο θεωρητικό σκέλος των θεματικών ενοτήτων.

Όσον αφορά τα πρώτα δύο σημεία, ασφαλώς είναι ορθή η κριτική που ασκείται. Ωστόσο, η ευθύνη για το θέμα της χρονικής διάρκειας και της επιλογής της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου υλοποίησης δεν βαρύνει τον φορέα υλοποίησης,

δεδομένου ότι καθυστέρησαν οι διαδικασίες έγκρισης από τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας, (βλ. Εισαγωγή).

Σχετικά με το τρίτο σημείο κριτικής η άποψη της ομάδας αξιολόγησης είναι ότι η κριτική στην υπέρμετρη εστίαση στη θεωρία, μάλλον αντανακλά την ανεπαρκή σύνδεση της υπάρχουσας και διαθέσιμης θεωρίας με την καθημερινότητα. Με την έννοια αυτή πράγματι αναδεικνύεται το ζήτημα σύνδεσης «θεωρίας-πράξης» ως μία σημαντική πρόταση για μελλοντικά προγράμματα τέτοιου είδους.

Η θετική κριτική αφορούσε την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος ως:

- μία *σημαντική εμπειρία* τόσο για τα εκπαιδευόμενα άτομα με αναπηρία όσο και τους εκπαιδευτές,
- μία *ευκαιρία περαιτέρω γνωριμίας και σύνδεσης* των ανθρώπων που συμμετέχουν στο αναπηρικό κίνημα, τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο του συνδικαλισμού.

Οι προτάσεις αφορούσαν:

- Την *επανάληψη* του εκπαιδευτικού προγράμματος,
- τον *εμπλουτισμό των θεματικών ενοτήτων* και με άλλα θέματα (π.χ. στήριξη οικογένειας των ατόμων με αναπηρία κ.ά.),
- την ανάγκη να υπάρξει *χρηματική ενίσχυση* όσων παρακολουθούν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
- την αυξημένη μέριμνα για τον *περιορισμό των μετακινήσεων των εκπαιδευομένων*, π.χ. με τη διενέργεια των σεμιναρίων σε περισσότερα σημεία.

3.4.2 Αποτελέσματα έρευνας συντονιστών Υποέργου 2

Το Υποέργο 2 είχε ως τίτλο: «Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για άτομα με αναπηρία στις νέες τεχνολογίες». Για τη διαμόρφωση πληρέστερης εικόνας σχετικά με την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Υποέργου, διενεργήθηκε από την ομάδα αξιολόγησης ειδική έρευνα στους συντονιστές των τμημάτων, όπως έγινε και στην περίπτωση του Υποέργου 1. Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγια που σχεδιάστηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό και παρατίθενται στο Παράρτημα. Το ερωτηματολόγιο περιείχε κλειστές ερωτήσεις, με προκαθορισμένες απαντήσεις, και ανοικτές ερωτήσεις για πλήρως ελεύθερη διατύπωση άποψης. Επίσης και στις κλειστές ερωτήσεις υπήρχε η δυνατότητα εκτενέστερης διατύπωσης άποψης, στις περιπτώσεις που η γνώμη στο συγκεκριμένο ερώτημα ήταν αρνητική, με σκοπό την αναζήτηση των αιτιών της αρνητικής αξιολόγησης.

Η ανταπόκριση των συντονιστών ήταν σχεδόν καθολική, δεδομένο ότι απάντησαν οι 29 από τους 30 συντονιστές, (96,7%).

Οι ερωτήσεις αφορούσαν δύο μεγάλες κατηγορίες παραμέτρων υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος:

- Τις εν γένει συνθήκες υλοποίησης του προγράμματος, και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που παρείχε η Ε.Σ.Α.μεΑ. μέσω της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης.
- Επιμέρους παραμέτρους, εξ' ίσου όμως σημαντικές για τη υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, (αίθουσες, πίνακες, γραφική ύλη, εγχειρίδια, μετακινήσεις, catering, κ.ά.).

α. Όσον αφορά τις εν γένει συνθήκες υλοποίησης του προγράμματος, και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που παρείχε η Ε.Σ.Α.μεΑ. μέσω της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης, η ανάλυση των απαντήσεων των συντονιστών έδωσε τα εξής αποτελέσματα:

Ικανοποίηση από τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος

Οι συντονιστές των τμημάτων έκριναν ότι είχαν εξασφαλισθεί πλήρως οι εν γένει συνθήκες για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις τους στο αντίστοιχο ερώτημα, σύμφωνα με τις οποίες 20 συντονιστές (69,0%) έκριναν ότι οι συνθήκες ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικές, ενώ 9 συντονιστές (31,0%) τις έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικές. Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει τι εν γένει συνθήκες *μέτριες, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητικές, (βλ. Πίνακα 35 και Διάγραμμα 5).

Ικανοποίηση από τις υπηρεσίες Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης

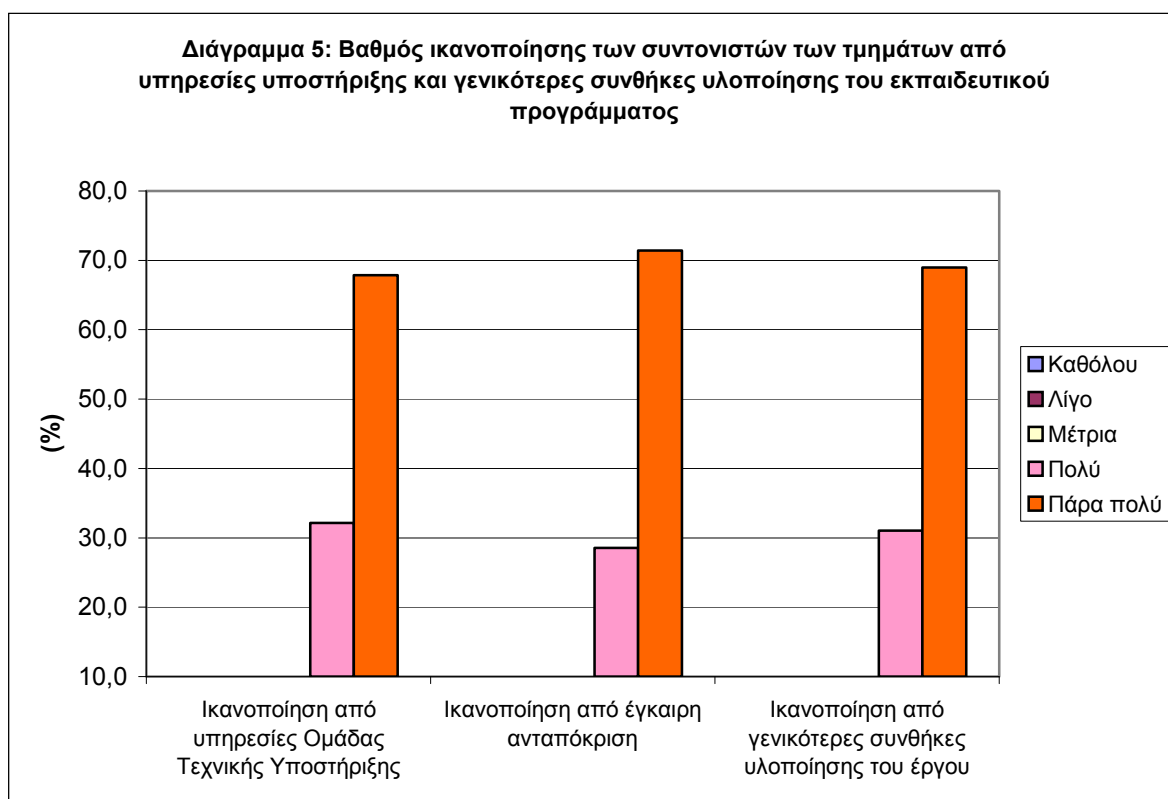
Οι συντονιστές έκριναν ιδιαίτερα θετικά το έργο της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης, δεδομένου ότι 20 συντονιστές (67,9%) έκριναν ότι το έργο της ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 8 συντονιστές (32,1%) το έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό. Και στο ερώτημα αυτό δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει το έργο της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης ως *μέτριο, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητικό, (βλ. Πίνακα 35 και Διάγραμμα 5).

Ικανοποίηση από την έγκαιρη ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης

Οι απαντήσεις των συντονιστών είναι επίσης θετικές σχετικά με το κατά πόσο άμεση ήταν η ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης στα διάφορα ερωτήματα που ετέθησαν, ή/και στα διάφορα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Συγκεκριμένα, 20 συντονιστές (71,4%) έκριναν ότι η αμεσότητα της ανταπόκρισης ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητική, ενώ 8 συντονιστές (28,6%) την έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητική. Είναι αξιοσημείωτο ότι ούτε σε αυτό το ερώτημα υπήρξε συντονιστής που να κρίνει ότι η αμεσότητα της ανταπόκρισης της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης ήταν *μέτρια, λίγο ή καθόλου* ικανοποιητική, (βλ. Πίνακα 35 και Διάγραμμα 5).

Πίνακας 35: Ο βαθμός ικανοποίησης των συντονιστών των τμημάτων από τις υπηρεσίες υποστήριξης και τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος

	Ικανοποίηση από υπηρεσίες Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης		Ικανοποίηση από έγκαιρη ανταπόκριση της Ομάδας Τεχνικής Υποστήριξης		Ικανοποίηση από τις γενικότερες συνθήκες υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος	
	Αριθμός	Ποσοστό, (%)	Αριθμός	Ποσοστό, (%)	Αριθμός	Ποσοστό, (%)
Καθόλου	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Λίγο	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Μέτρια	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Πολύ	8	32,1	8	28,6	9	31,0
Πάρα πολύ	20	67,9	20	71,4	20	69,0
Σύνολο	28	100,0	28	100,0	29	100,0

β. Όσον αφορά άλλες επιμέρους προϋποθέσεις και παραμέτρους για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, (αίθουσες, πίνακες, γραφική ύλη, εγχειρίδια, μετακινήσεις, catering, κ.ά.), η ανάλυση των απαντήσεων των συντονιστών έδωσε τα εξής αποτελέσματα:

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα των υποδομών (αίθουσες κ.ά.)
Η γνώμη των συντονιστών για την καταλληλότητα των υποδομών (αίθουσες κ.ά.) στις οποίες διεξήχθη το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα θετική. Αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις τους στο αντίστοιχο ερώτημα, σύμφωνα με τις οποίες 22 συντονιστές (75,9%) έκριναν ότι οι υποδομές ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικές, 6 συντονιστές (20,7%) τις έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικές, ενώ 1 συντονιστής (3,4%) τις έκρινε ως *μέτριες*. Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπήρξε συντονιστής που να κρίνει ότι οι υποδομές ήταν *λίγο* ή *καθόλου* ικανοποιητικές, (βλ. Πίνακα 36 και Διάγραμμα 6).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα του εξοπλισμού (H/Y, πίνακες, γραφική ύλη κ.ά.)

Η γνώμη των συντονιστών για την καταλληλότητα του εξοπλισμού (H/Y, πίνακες, γραφική ύλη κ.ά.) είναι επίσης θετική, ωστόσο εντοπίζονται και ορισμένες απαντήσεις που δηλώνουν ότι υπήρξαν και κάποια προβλήματα. Συγκεκριμένα, 21 συντονιστές (72,4%) έκριναν ότι ο εξοπλισμός που διατέθηκε ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικός, 6 συντονιστές (20,7%) τον έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 2 συντονιστές (6,9%) δήλωσαν ότι ήταν *μέτριος*, (βλ. Πίνακα 36 και Διάγραμμα 6).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την καταλληλότητα του εκπαιδευτικού υλικού (βιβλία, εγχειρίδια κ.ά.)

Η γνώμη των συντονιστών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό (εγχειρίδια, βιβλία κ.ά.) που διατέθηκε είναι θετική, ωστόσο υπάρχουν και απαντήσεις που παραπέμπουν σε ορισμένα προβλήματα. Συγκεκριμένα, 19 συντονιστές (65,5%) έκριναν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που διατέθηκε ήταν *πάρα πολύ* ικανοποιητικό, 7 συντονιστές (24,1%) το έκριναν ως *πολύ* ικανοποιητικό, ενώ 2 συντονιστές (6,9%) δήλωσε ότι ήταν *μέτριο* και 1 συντονιστής ότι ήταν *λίγο* ικανοποιητικό, (βλ. Πίνακα 36 και Διάγραμμα 6).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την διασφάλιση των μετακινήσεων των εκπαιδευομένων

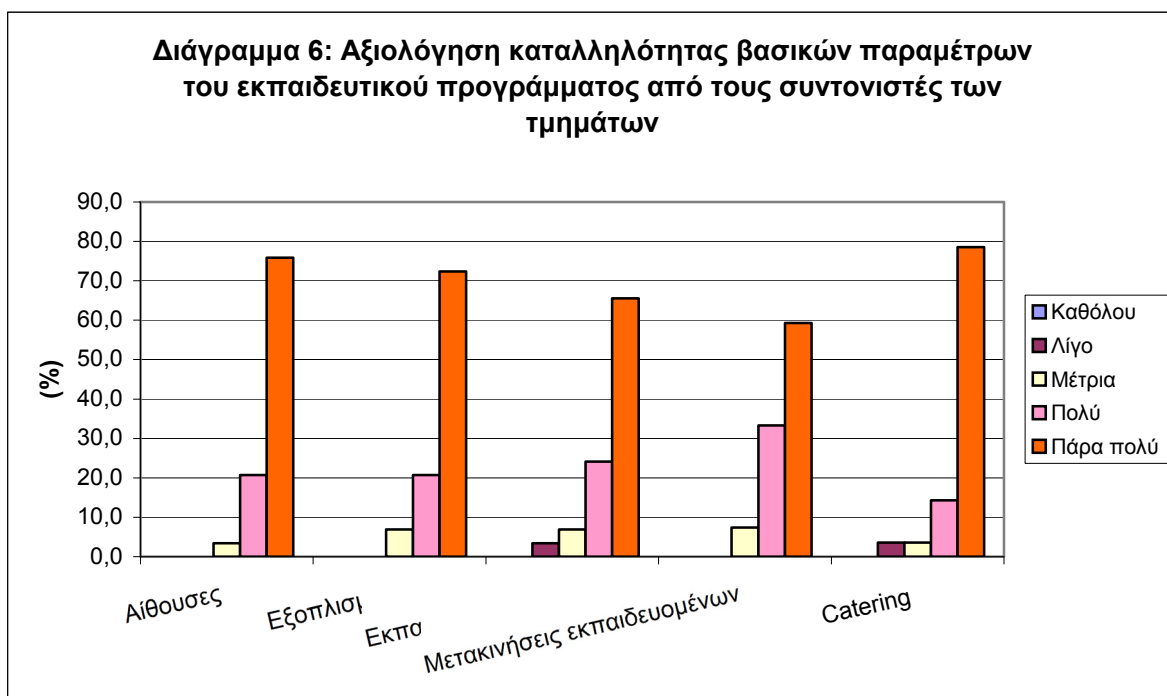
Βασική προϋπόθεση ομαλής υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν η εξασφάλιση των μετακινήσεων των εκπαιδευομένων ατόμων με αναπηρία. Η γνώμη των συντονιστών για το θέμα αυτό είναι θετική, αν και υπήρξαν ορισμένα προβλήματα. Συγκριτικά με τα άλλα ερωτήματα, το θέμα των μετακινήσεων παρουσιάζει τις λιγότερες πολύ καλές κρίσεις. Συγκεκριμένα, 16 συντονιστές (59,3%) έκριναν ότι οι μετακινήσεις των εκπαιδευομένων διασφαλίστηκαν σε πάρα πολύ ικανοποιητικό επίπεδο, ενώ 9 συντονιστές (33,3%) έκριναν ότι διασφαλίστηκε σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο. Ωστόσο, 2 συντονιστές αξιολόγησαν με μέτριο βαθμό το θέμα της μετακίνησης των εκπαιδευομένων, (βλ. Πίνακα 36 και Διάγραμμα 6).

Αξιολόγηση των συντονιστών για την ποιότητα του «catering»

Θετική ήταν η γνώμη των συντονιστών και για το «catering» που παρασχέθηκε στους εκπαιδευόμενους, ωστόσο υπήρξαν και ορισμένες απαντήσεις που δήλωσαν ότι υπήρξαν και προβλήματα σε κάποιες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, 22 συντονιστές (78,6%) έκριναν ότι το «catering» που διατέθηκε ήταν πάρα πολύ ικανοποιητικό, 4 συντονιστές (14,3%) το έκριναν ως πολύ ικανοποιητικό, 1 συντονιστής (3,6%) δήλωσε ότι ήταν μέτριο, ενώ υπήρξε και 1 συντονιστής (3,6%), ο οποίος έκρινε το έκρινε ως μη ικανοποιητικό, (βλ. Πίνακα 36 και Διάγραμμα 6).

Πίνακας 36: Αξιολόγηση καταλληλότητας βασικών παραμέτρων υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος από τους συντονιστές των τμημάτων

	Αίθουσες		Εξοπλισμός		Εκπαιδευτικό υλικό		Μετακινήσεις εκπαιδευομένων		Catering	
	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)	Αριθμ.	Ποσοστό, (%)
Καθόλου	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Λίγο	0	0,0	0	0,0	1	3,4	0	0,0	1	3,6
Μέτρια	1	3,4	2	6,9	2	6,9	2	7,4	1	3,6
Πολύ	6	20,7	6	20,7	7	24,1	9	33,3	4	14,3
Πάρα πολύ	22	75,9	21	72,4	19	65,5	16	59,3	22	78,6
Σύνολο	29	100,0	29	100,0	29	100,0	27	100,0	28	100,0

Οι απαντήσεις των συντονιστών στις «ανοικτές» ερωτήσεις

Οι απαντήσεις των συντονιστών στις «ανοικτές» ερωτήσεις ήταν σε ορισμένα ζητήματα θετικές, σε άλλα κριτικές, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις διατυπώθηκαν και προτάσεις.

Η κριτική που διατυπώθηκε αφορούσαν τρία θέματα:

- τη *δάρκεια* του εκπαιδευτικού προγράμματος και συγκεκριμένα στην ανάγκη για καλύτερη προσαρμογή στις ιδιαιτερότητες κάθε κατηγορίας αναπηρίας,
- τη *μεγάλη γραφειοκρατία* στη συμπλήρωση εντύπων που αφορούσαν τα παραστατικά για την καταβολή της αποζημίωσης των μετακινήσεων και τη συνακόλουθη καθυστέρηση καταβολής της αποζημίωσης,
- τη *μη πλήρη προσβασιμότητα* του εξοπλισμού σε ορισμένα τμήματα.

Η θετική κριτική αφορούσε την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος ως:

- ενός προγράμματος πολλαπλής χρησιμότητας σε όλα τα επίπεδα (προσωπικό, γνώσεων σε Η/Υ, κ.ά.),
- μιας σημαντική εμπειρίας η οποία «άνοιξε ένα νέο κόσμο» σε πολλούς εκπαιδευόμενους, οι οποίοι παρακολούθησαν το πρόγραμμα με μεγάλη προθυμία και επιμέλεια,

- μιας ευκαιρίας για πρόκληση αίσθησης «επιτεύγματος» από τους εκπαιδευόμενους αλλά και τους εκπαιδευτές,
- για τη διαπίστωση ότι τα άτομα με αναπηρία μπορούν να ανταποκριθούν σε οτιδήποτε αρκεί να υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις και υποστήριξη.

Οι προτάσεις αφορούσαν:

- Την *επανάληψη* του εκπαιδευτικού προγράμματος,
- τη *χρησιμοποίηση ειδικά εκπαιδευμένων εκπαιδευτών κατά κατηγορία αναπηρίας,*
- την ανάγκη να υπάρξει *χρηματική ενίσχυση* όσων παρακολουθούν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

3.5 Συμπερασματική διαπίστωση

Η συνεργασία της ομάδας αξιολόγησης με την Ε.Σ.Α.μεΑ. ήταν άριστη. Υπήρξε άμεση ανταπόκριση σε κάθε αίτημα παροχής πληροφόρησης, πρόσβασης σε στοιχεία, συνάντησης με τους υπεύθυνους υλοποίησης του έργου.

Βασική διαπίστωση της ομάδας αξιολόγησης είναι ότι η Ε.Σ.Α.μεΑ. τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησης όσο και μετά την ολοκλήρωση του Έργου είχε σαφή εικόνα των θετικών όψων, αλλά και των αδυναμιών του Έργου. Επίσης ήταν σε θέση να εντοπίσει τα αίτια των αδυναμιών και να διακρίνει ποια από αυτά είναι αντικειμενικά, και πώς κατανέμονται οι υποκειμενικές ευθύνες ανάμεσα στην ίδια την Ε.Σ.Α.μεΑ. και τους άλλους φορείς που εμπλέκονται στο έργο.

Το πλαίσιο του Έργου

Η συμπερασματική διαπίστωση της ομάδας εξωτερικής αξιολόγησης είναι ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του συγκεκριμένου Έργου ήταν υψηλού επιπέδου. Οι στόχοι του Έργου ήταν σε πλήρη αντιστοιχία με τους στόχους του Μέτρου 2.5 «Δια Βίου Εκπαίδευση» του ΕΠΕΑΕΚ II, και ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας στόχου.

Ανάμεσα στο θεωρητικό και το πρακτικό σκέλος του Έργου υπήρξε πολύ στενή σύνδεση.

Συνεπώς οι στόχοι του Έργου (επιμόρφωση συνδικαλιστικών στελεχών σε θέματα αναπηρίας, επιμόρφωση ατόμων με αναπηρία στη χρήση Η/Υ) είναι συμβατοί με τους στόχους της Ενέργειας 2.5.1.

Το περιεχόμενο του Έργου υπήρξε απολύτως συμβατό με τις ανάγκες της ομάδας στόχου από την οποία προήλθαν οι συμμετέχοντες, αντιστοιχεί πλήρως στο περιεχόμενο της αρχικής πρότασης, ανταποκρίνεται και είναι συμβατό με τους στόχους του προγράμματος.

Όπως προκύπτει από τις θεματικές ενότητες των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Υποέργο 1 και 2), αλλά και τα συμπληρωματικά προς αυτά λοιπά Υποέργα, ο

σχεδιασμός και το περιεχόμενο του Έργου ήταν απολύτως συμβατά με τους στόχους του Έργου.

Ως *ισχυρά σημεία* του Έργου αναφέρονται ο φορέας υλοποίησης, το ανθρώπινο δυναμικό που έλαβε μέρος στη υλοποίησή του, αυτό καθ' εαυτό το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Υποέργου 1 και Υποέργου 2, η κάλυψη πραγματικών αναγκών της ομάδας στόχου και η αντιπροσωπευτική γεωγραφική κατανομή του που κάλυψε σχεδόν όλη τη χώρα. Ως *αδύνατα σημεία* του Έργου εντοπίζονται κυρίως πρακτικά ζητήματα διαδικαστικού χαρακτήρα και τεχνικής φύσεως και πολύ λιγότερο ζητήματα που σχετίζονται με την ορθότητα της προσέγγισης και της εν γένει φιλοσοφίας του Έργου.

Η διαδικασία υλοποίησης του Έργου

Με βάση τα στοιχεία που συνέλεξαν οι Συντονιστές των Τμημάτων προσδιορίστηκε ο *βαθμός παρακολούθησης* των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους εκπαιδευόμενους, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα υψηλός και στα δύο εκπαιδευτικά προγράμματα.

Από τη συγκριτική εξέταση του αρχικού σχεδιασμού και του τελικού σχήματος διοίκησης του έργου εντοπίζονται ορισμένα *προβλήματα* και *αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό*. Οι αποκλίσεις αποδίδονται κυρίως στην ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων συντελεστών του Έργου, αλλά και εν μέρει στην ακύρωση ορισμένων από αυτών λόγω επικαλύψεων. Οι εν λόγω αλλαγές έγιναν για την προσαρμογή του σχεδιασμού στις πραγματικές απαιτήσεις της υλοποίησης του Έργου. Το είδος και το εύρος των αποκλίσεων θεωρείται εύλογο και σε καμία περίπτωση δεν παραπέμπει σε ανεπαρκή σχεδιασμό.

Από τη συγκρότηση και τη σύνθεση, το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων και τη δραστηριότητα των βασικών συντελεστών του Έργου, προκύπτει ότι το *Σύστημα Διαχείρισης του Έργου* σχεδιάστηκε ορθολογικά και λειτούργησε αποτελεσματικά για την επίτευξη των στόχων του Έργου.

Από το είδος και του περιεχομένου των *τηρούμενων φακέλων παρακολούθησης του Έργου* προκύπτει ότι υπήρχε πλήρης, διαφανής και αξιόπιστη καταγραφή και

παρακολούθηση όλων των στοιχείων υλοποίησης του έργου. Το περιεχόμενο των φακέλων συλλέχθηκε, αρχειοθετήθηκε και τηρήθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε αποτέλεσε πολύτιμη πηγή ενημέρωσης για την παρακολούθηση της ποσοτικής και ποιοτικής εξέλιξης του έργου. Συγχρόνως, αποτελεί αξιόπιστο υλικό για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της υλοποίησης του Έργου.

Από την εξέταση των *ενεργειών δημοσιότητας* προκύπτει ότι τόσο ο σχεδιασμός όσο και η υλοποίηση τους αντιστοιχούν πλήρως στους στόχους του Έργου. Το περιεχόμενο των ημερίδων ήταν υψηλού επιπέδου και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μεγάλη. Το έντυπο υλικό και τα ραδιοφωνικά μηνύματα συνέβαλαν στη δημοσιοποίηση του Έργου στο ευρύτερο κοινό.

Η *εσωτερική αξιολόγηση* συνέβαλε στην ποιοτική και αποτελεσματική υλοποίηση του Έργου. Τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης που ανέδειξαν προβλήματα στην υλοποίηση του προγράμματος σε συνδυασμό με τα στοιχεία που συνέλεξε η Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης, αποτέλεσαν τη βάση για διορθωτικές παρεμβάσεις.

Τα αποτελέσματα του Έργου

Τα *αποτελέσματα* που προέκυψαν από την υλοποίηση του έργου κάλυψαν ή/και σε ορισμένες περιπτώσεις υπερέκλυψαν, όσα είχαν αρχικώς σχεδιαστεί, με εξαίρεση το Υποέργο 13 το οποίο δεν υλοποιήθηκε, χωρίς ωστόσο την ευθύνη να τη φέρει ο φορέας υλοποίησης.

Καταληκτικό συμπέρασμα

Η εμπειρία που συσσωρεύτηκε από την υλοποίηση του έργου είναι μεγάλη και καθιστά την Ε.Σ.Α.μεΑ. έναν αξιόπιστο φορέα υλοποίησης προγραμμάτων μεγάλης εμβέλειας.

Η επιτυχής υλοποίηση του Έργου που ανταποκρίθηκε με επιτυχία και κάλυψε αποτελεσματικά τις βασικές ανάγκες της ομάδας στόχου, τεκμηριώνει την αναγκαιότητα για τη συνέχισή του.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κατ' αρχήν η βασική πρόταση είναι ότι τέτοιου είδους εκπαιδευτικά προγράμματα είναι απολύτως απαραίτητα για τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και πρέπει να συνεχιστούν.

Ακολούθως αναφέρονται ορισμένες προτάσεις κατά θεματική ενότητα.

Ζητήματα χρόνου

- Προσαρμογή της διάρκειας του εκπαιδευτικού προγράμματος στις ιδιαιτερότητες κάθε κατηγορίας αναπηρίας,
- διασφάλιση επαρκούς χρονικού διαστήματος για το σχεδιασμό και ολοκλήρωση κάθε ενέργειας,
- επιλογή κατάλληλης χρονικής περιόδου κατά τη διάρκεια του έτους (π.χ. αποφυγή υλοποίησης μεγάλου τμήματος του εκπαιδευτικού προγράμματος κατά τη διάρκεια του θέρους).

Περιεχόμενο εκπαιδευτικού προγράμματος

- Σύνδεση «θεωρίας-πράξης». Αυτό μπορεί να επιτευχθεί τόσο με τον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού υλικού με εμπειρικά παραδείγματα και εφαρμογές όσο και με την εκπαίδευση, καθοδήγηση και παρότρυνση των εκπαιδευτών να συνδέσουν τη θεωρητική παρουσίαση των θεμάτων με την καθημερινότητα. *Η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη μπορεί να αποτελέσει και ειδικό ερευνητικό-μελετητικό πρόγραμμα της Ε.Σ.Α.μεΑ.*
- Με δεδομένο ότι σε τόσο μεγάλα προγράμματα που υπάρχει ανάγκη χρησιμοποίησης πολλών εκπαιδευτών, δεν είναι δυνατόν να έχουν όλοι οι εκπαιδευτές την ικανότητα επιτυχούς και ποικίλους σύνδεσης «θεωρίας-πράξης», προτείνεται αυτό να αποτελέσει αντικείμενο εμπλουτισμού του υφιστάμενου «εγχειριδίου εκπαιδευτή».
- Εμπλουτισμός των θεματικών ενοτήτων και με άλλα θέματα (π.χ. στήριξη οικογένειας των ατόμων με αναπηρία κ.ά.).

Εκπαιδευτές

- Πρέπει να υπάρξει μέριμνα για χρησιμοποίηση ειδικά εκπαιδευμένων εκπαιδευτών τόσο γενικώς στο θέμα της αναπηρίας όσο και κατά κατηγορία αναπηρίας,
- τη διεύρυνση του κύκλου των ατόμων και ειδικότερα των εκπαιδευτών που γνωρίζουν τη νοηματική γλώσσα,
- ως κρίσιμης σημασίας στοιχείο αναδείχθηκε η υποστήριξη των εκπαιδευτών με κατάλληλα σχεδιασμένο εκπαιδευτικό σεμινάριο και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό.

Διευκολύνσεις-κίνητρα εκπαιδευομένων

- Κρίνεται χρήσιμο να υπάρξει χρηματική ενίσχυση όσων παρακολουθούν εκπαιδευτικά προγράμματα,
- αυξημένη μέριμνα για περιορισμό των μετακινήσεων, ή/και πλήρης διασφάλισή τους από οικονομική και τεχνική άποψη.

Διαδικασίες

- Κρίσιμη παράμετρο για την αποτελεσματική υλοποίηση των Έργων συνιστά το επίπεδο της συνεργασίας ανάμεσα στη Διαχειριστική Αρχή και τους φορείς υλοποίησης των έργων. Αυτό περιλαμβάνει σειρά θεμάτων μεταξύ των οποίων αναφέρουμε την κατά το δυνατόν έγκαιρη ολοκλήρωση των διαδικασιών έγκρισης ώστε τα έργα να εκτελούνται σε επαρκή χρονική διάρκεια.
- Περιορισμός και απλούστευση γραφειοκρατικών διαδικασιών τόσο σε επίπεδο υποχρεώσεων προς τη Διαχειριστική Αρχή όσο και στο επίπεδο του γορέα υλοποίησης του Έργου.

Συγκρότηση ομοειδών τμημάτων

Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε, στο μέτρο του εφικτού, να ξεπεραστούν οι δυσκολίες συγκρότησης τμημάτων όσον αφορά την ομοιογένεια των εκπαιδευομένων, (ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, κατηγορία και βαρύτητα αναπηρίας κ.ά.).

Προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό

Η υλοποίηση του προγράμματος ανέδειξε την αναγκαιότητα για περαιτέρω συγγραφή, δημιουργία, παραγωγή εξειδικευμένου και προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού που να αναφέρεται σε θέματα αναπηρίας.

Εγχειρίδιο εκπαιδευομένων

Η επιτυχία του εγχειριδίου εκπαιδευομένων ανέδειξε το έλλειμμα που υπάρχει και στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία και την ανάγκη εμπλουτισμού της με συγγραφή ή και μετάφραση βιβλίων με θέμα την αναπηρία. *Στα θέματα αυτά η Ε.Σ.Α.μεΑ. θα μπορούσε να αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες.* Αναδείχθηκε επίσης η ανάγκη για:

- εμπλουτισμό των πάσης φύσεως βιβλιοθηκών (Δημοτικών, Πανεπιστημιακών κ.ά.) με σχετικό υλικό,
- εμπλουτισμό της ιστοσελίδας της Ε.Σ.Α.μεΑ. με σχετικό υλικό και συνδέσεις,
- διαφοροποίηση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στο εκπαιδευτικό επίπεδο και λοιπά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων,
- Το «Εγχειρίδιο των Εκπαιδευομένων» προτείνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα να επανεκδοθεί, μετά τις οποίες διορθωτικές παρεμβάσεις θεωρηθούν απαραίτητες και βέβαια με την αναγκαία επικαιροποίηση.

Εγχειρίδιο εκπαιδευτών

Με βάση την εμπειρία των εκπαιδευτών και σε συνεργασία με τους συγγραφείς του «Εγχειριδίου Εκπαιδευομένων», είναι δυνατόν να εμπλουτιστεί και να προσαρμοστεί με ιδιαίτερη έμφαση στις εκπαιδευτικές ανάγκες ειδικών κατηγοριών αναπηρίας. Επίσης είναι δυνατόν να εμπλουτιστεί με παραδείγματα, μελέτες περιπτώσεων, βιβλιογραφία, ιστοσελίδες με σχετικό περιεχόμενο, οπτικο-ακουστικό υλικό κ.λπ.). Ωστόσο, θα πρέπει να διατηρήσει το χαρακτήρα του συμβουλευτικού οδηγού-πλασίου, ώστε να μην περιορίζει την ανεξαρτησία και την πρωτοβουλία του εκπαιδευτή.

Η διάσταση της αναπηρίας στην εκπαίδευση

Το ζήτημα της αναπηρίας είναι θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεπώς μαζί με τα άλλα θεμελιώδη ζητήματα όπως η ισότητα, η ελευθερία, η δημοκρατία κ.λπ. θα πρέπει με κατάλληλο τρόπο και με διαφοροποίηση κατά μάθημα και αντικείμενο η

διάσταση της αναπηρίας να ενσωματωθεί οργανικά στη διδακτέα ύλη των μαθημάτων όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ασφαλώς η ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας στη διδακτέα ύλη όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος απαιτεί χρόνο, μελέτη και εξειδίκευση. Ωστόσο, παράλληλα με μια τέτοια επεξεργασία, η πρόταση της Ε.Σ.Α.μεΑ. για επιμόρφωση φοιτητών συγκεκριμένων Σχολών και Τμημάτων Α.Ε.Ι. των Αθηνών θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλα Τμήμα και πόλεις αλλά και σε τμήματα των Α.Τ.Ε.Ι. Αντλώντας από την εμπειρία του Υποέργου 13, η εκτίμηση της ομάδας αξιολόγησης είναι ότι η διάρκεια αυτών των σεμιναρίων θα πρέπει να είναι αρκετά μικρότερη των 20 ωρών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- Ερωτηματολόγια *εσωτερικής* αξιολόγησης
- Ερωτηματολόγια *εξωτερικής* αξιολόγησης